

પુસ્તકે પ્રાપ્તિસ્થાન :—

આ પુસ્તકના પ્રેરક :—

પ. પૂ. પંચારણ મહારાજ શ્રી મુખ્યોદ્ધસાગરજી
મહારાજ સાહેબના.

વિનયान્તેવાસી પૂ. મુનિરાજશ્રી મનહરસાગરજી
મહારાજશ્રી પામેથી શ્લોકમા નરક દર્શ ત્યાં મુઘા મલશે.

પૂ આચાર્ય ભગવંત ગુરુદેવ શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગર
સર્ગીશ્વરજી મ. ગા નો ત્રિરંગી દ્વાદો ખંડોક તેમજ દાષ્ટિલ
જેવંદ ખંડોક ભજનખંડ બાવાર્થ સંગ્રહ ભાગ ૧લાના સૌજન્યથી.

આવાં અનેકવિધ લજનોમાંથી ૧૦૮ લજનો ચૂંટી તેઓશ્રીના જ શિષ્યરત્ન પ્રશાન્તમૂર્તિ આચાર્ય પ્રવર શ્રીમત્કીર્તિસાગરસૂરીશ્વરજી મહારાજે ગુજરાતી ભાષામાં સરળ અનુવાદ લખ્યો. અને હુન્યવી દૃષ્ટાન્તો આપી ખૂબ મારી રીતે સમજાવતો ગ્રંથ ગહાર પાડવાનું નક્કી કર્યું.

તેમાંના પ્રથમ પદ લજનોનો સાતમો ચાલીશ પેજ પ્રમાણ દળદાર ગ્રંથ પૂ. પં શ્રીમન્મહોદયસાગરજી ગણિવરશ્રીની પ્રેરણાથી આજથી બે વર્ષ પહેલાં લજનપદ ભાવાર્થ સંગ્રહ ભા. ૧ લા તરીકે ગહાર પાડવામાં આવ્યો હતો અને ભાગ બીજા તરીકે આ બીજો ગ્રંથ બીજા પદ લજનના સંગ્રહ પૂ. પં શ્રીમત્સુબોધસાગરજી ગણિવરની પ્રેરણાથી ગહાર પાડવા અમો ભાગ્યશાળી બન્યા છીએ આ ગ્રંથમા આર્થિક મહકાર પૂ. પં. સુબોધસાગરજી ગણિવર શ્રીની પ્રેરણાથી શ્રી આંબલીપોળ ઉપાધ્યયના જ્ઞાન ખાતાની ઉપજમાથી હા. શેડ શ્રી કેશવલાલ લલ્લુ-ભાઈ ઝવેરી તેમજ અન્ય મહાયંત્રોની ગુલ નામાવલી પ્રગટ કરવા મા અવેલ મુજબ તરફથી મળ્યો છે. તેઓ સર્વેનો મતગથી આભાર માનીએ છીએ

આ ગ્રંથ પ્રગટનના સપાદન કાર્યમા મતત્ મેવા નાનાર પૂ. મુનિરાજ શ્રી હર્ષભસાગરજીના, તેમજ પ્રગટ કરનાર શ્રી આર્ષી કેનામા મુગધ અર્પનાર સમર્થ આદિન્યનાર ગણિવર શ્રી છર્ષીલલાલ કેસરીચંદલાલ મધુવીના અને અ. પ. છીએ

સમર્પણ

જેઓશ્રીએ

મારી અનાદિ કાળની અજાનતાને દાળી છે;

આત્મિક સ્વરૂપનું મને લાન કરાવ્યું છે,

આવહારિક અને ધાર્મિક દિવાળોમા મને

નિપુણ કર્યો છે

તેમજ

હાલોગ અને રાજયોગની સારી સમજ આપી

મારે હવનોદાર કર્યો છે

અને જેઓશ્રીએ

સવાસો તથા અધ્યાત્મ અને આવહારના

રૂપોને સ્વ અને પદ્મ ડાળા કર્યું છે

જેવા મારે આરાધ્યદેવ

મગ હવનવારકે ગુરુદેવ,

આસાર ભગવત શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગરમુરીધિરજીને

ઉપદાર હું કેવી રીતે બની શકું ?

અને આપની એ ગંભીરી ગીરા આગળ

મારી વાળીનો હું શું ઉપસાગ કરું ?

છતાંય

આપે વળેલા અને મધુરવાણીથી ઉપદેશ

આપના ભજને અને પદોનો

મગી અભ્યસદિ પ્રેમજો તેનો મગ્ન કરી

તેમના એ દેશ આપનો ભાસ્ય

જે જે વળે છે

તે જોડે આપના ભાગ્યની પાપમાળા

તેમના પાપોને મગ્ન કરી

તેમના પાપોને

તેમના પાપોને

તેમના પાપોને

તેમના પાપોને

તેમના પાપોને

મગગાન

શ્રીનિગાગરગૃહિ

કેટલીક વ્યક્તિઓ માત્ર ક્રિયા કરીને આત્મ સંતોષ માને છે. કેટલીક વ્યક્તિઓ માત્ર જ્ઞાન ભણીને આત્મ સંતોષ માને છે. કેટલીક વ્યક્તિઓ માત્ર સાહિત્યકાર બનીને કે સાહિત્યકાર કહેવડાવીને પોતાની ઇતિ કર્તાવ્યતા માને છે. કેટલીક વ્યક્તિઓ સામાજિક સેવક કહેવડાવવામા પોતાને પુણ્યશાળી-ભાગ્યશાળી માને છે. કેટલાક સાધુ થવામાં આનંદ માને છે. જ્યારે કેટલીક વ્યક્તિઓ સાચે-સાચા સાધુ હોવામાં અને સામાજિક સેવામાં લાગી રહેવા છતાં પોતે તદ્દન અલ્પાલ્પ હોય તેમ માનનારી હોય છે. પરંતુ સાચા જ્ઞાની બનવું, સાચા ક્રિયાશીલ બનવું, ઉચ્ચ-કોટિના સાહિત્યકાર બનવું, સાચી સાધુતા પ્રાપ્ત કરવી અને તેમ છતાં માનવતા ભર્યા સદૃઢથી સમાજ સેવક બની મહાભાગ્યશાળી બનવામા જેમણે આનંદ માન્યો હોય એવા અધ્યાત્મજ્ઞાનદિવાકર યોગનિષ્ઠ આચાર્ય ભગવંત શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગર મુરૈશ્વરજી મ. મા દર્શન-જ્ઞાન-ચારિત્રનો વાસ્તવિક ત્રિવેણી સંગમ થયેલો હતો.

તેમણે જનાવેલા ભજનોએ જૈન દર્શનમા એક નવો ચંદ્ર પાડ્યો હતો. જનરો અને લાજણો ગમે જૈન તો હિંદુ પણ જૈનેતરો અરે મુસ્લિમો મુઘી જેમણે ભજનોને વહેતા મુદત્ત હતા કેટલાય જૈનેતરોને મોઢે ભજનો પાંચ ત્યારે આચાર્ય ભગવંત શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગર-મુરૈશ્વરજી તો પ્રાચીન ત્રયોની પ્રાકૃતિક ભાષામા જનગણનિ ન રચતા હોય, લોક દેવતામાં આત્મ નિર્ગુણિની વચ્ચે કેવળતા ન હોય એમ વાચ્યા જ કરે !

પ્રસ્તાવના શ્રીમદ્ભુએ પોતે જ લખી છે. અને દરેકનાં પ્રૂફે પણ તેઓશ્રીએ પોતે જ તપાસ્યાં છે.

૭. શ્રીમદ્ભુએ આખી બારાખડીના દરેક અક્ષર પર સોથી વધુ પંક્તિઓ લખી છે. બધી પંક્તિઓનો કુલ સરવળો ૧૨૦૦૦ થાય છે. જેમાં [૪] ઉપર સોથી વધુ પંક્તિઓ લખી છે જેની સંખ્યા છે એક હજારને બામઠ !
૮. શ્રીમદ્ભુના ઘણા અંધોની જેથી ત્રણ ત્રણ આવૃત્તિઓ પ્રગટ થઈ છે. એકલા ભજન મંત્રહ ભાગ પડેલાની છ આવૃત્તિઓ બહાર પડી છે.
૯. શ્રીમદ્ભુએ તેમના જીવન દરમિયાન ૨૨૫૦૦૦ અંધોના અભ્યાસ કર્યો હતો.
૧૦. ‘આગમનાર’ ગ્રંથ તેમણે એકસો (૧૦૦) વખત ફરી ફરીને વાંચ્યો હતો.
૧૧. શ્રીમદ્ભુ પેન્સીલથી જ લખતા હતા. રોજની એક કમલ છેલેલી પેન્સીલ તેઓ લખીને પૂરી કરતા હતા.
૧૨. શ્રીમદ્ભુ વિવિધપુસ્તકોમાં જન્મ્યા હતા અને તે જ માનમાં તેઓ કાળકર્મ પામ્યા હતા.

જામ ભજનનારો આ કામ કર્યું છે આવું આત્મચરમ કોઈ જ ભજન કરિય નો ન પૂર્વ કરીને વાંચવું જ અત્યંત ભજન કરિયને વાંચતા અને તેના લખાણ પ્રમાણે જ

રમેાઈ ગાવી જ રહી, તેમ અહીં પણ વાસ્તવિક રીતે જીવનમા ઉતારવા માટે અંથ વાચવો જ રહ્યો. તો સદુ કોઈ આત્મસંશોધનના જિજ્ઞાસુઓએ અંથને ખૂબ મનન-પૂર્વક વાચવા અમારી નમ્ર વિનંતિ છે.

આ અંથના ભાગ ૧લાની પ્રસ્તાવના સાક્ષરવર્ચ પ્રખર અનુભવી શ્રીયુત્ કૃતેહચંદ્ર ઝવેરભાઈએ લખી છે તે ત્વેતાં આ માત્ર લખેલું આમુખ કદાચ ક્રીકકું લાગશે પણ તેવા અનુભવનુ પુણ્ય મારી પાસે ક્યાર્થી હોય ? એ તો સ્વાભાવિક છે વળી યોગનિષ્ઠ આચાર્યશ્રીના આશયને તો આપણે તેમની કંટિમા તદ્દન અદ્વિત હોઈ તેમની વાતીને કંઈ રીતે મમજી પણ શકીએ તો પછી ન્યાય તો કંઈ રીતે આપી જ શકીએ. છતાં જેટલું સાક હોય તે તેઓશ્રીનુ અને સ્ખલના છે તે મારી પોતાની છે તેને સન્તોષ્ય મળી વાંચેડા આત્મલક્ષી બને એવી અભિલાષા અસ્થાને નથી જ ગણાય.

આ અંથ આપણી આતરિક-બાહ્ય બધી વિગતોને મમજવ' માટે-જોખખવા માટે ભોમિયાડપ બની જશે એ માટે જેડે વાચવા વિગ્રહિત કરીએ છીએ અને અંતે સદુ આ અંથની મહાયર્થી મોક્ષમાગી બને એજ એક અભિલાષા

નિ

૫. છબીલક્ષમ કૃમરીચંદ્ર સુધરી
કનકીચંદ્ર વીરના મીલન નાનચંદ્ર મન્ય પિત
કોચના મન્ય મન્ય મન્ય મન્ય મન્ય મન્ય મન્ય
કેન મન્ય મન્ય મન્ય પ્રાનકાચ-મન્યમાન

जगन्नाथ ज्योतिर्लिंग

યાંને

અવધૂત ચાગી

୩ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଶାସ୍ତ୍ର (ଅର୍ଥାତ୍ "ସ୍ୱର୍ଗସାଧନ")

1940, 1941, 1942, 1943, 1944, 1945, 1946, 1947, 1948, 1949, 1950, 1951, 1952, 1953, 1954, 1955, 1956, 1957, 1958, 1959, 1960, 1961, 1962, 1963, 1964, 1965, 1966, 1967, 1968, 1969, 1970, 1971, 1972, 1973, 1974, 1975, 1976, 1977, 1978, 1979, 1980, 1981, 1982, 1983, 1984, 1985, 1986, 1987, 1988, 1989, 1990, 1991, 1992, 1993, 1994, 1995, 1996, 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024, 2025, 2026, 2027, 2028, 2029, 2030, 2031, 2032, 2033, 2034, 2035, 2036, 2037, 2038, 2039, 2040, 2041, 2042, 2043, 2044, 2045, 2046, 2047, 2048, 2049, 2050, 2051, 2052, 2053, 2054, 2055, 2056, 2057, 2058, 2059, 2060, 2061, 2062, 2063, 2064, 2065, 2066, 2067, 2068, 2069, 2070, 2071, 2072, 2073, 2074, 2075, 2076, 2077, 2078, 2079, 2080, 2081, 2082, 2083, 2084, 2085, 2086, 2087, 2088, 2089, 2090, 2091, 2092, 2093, 2094, 2095, 2096, 2097, 2098, 2099, 2100, 2101, 2102, 2103, 2104, 2105, 2106, 2107, 2108, 2109, 2110, 2111, 2112, 2113, 2114, 2115, 2116, 2117, 2118, 2119, 2120, 2121, 2122, 2123, 2124, 2125, 2126, 2127, 2128, 2129, 2130, 2131, 2132, 2133, 2134, 2135, 2136, 2137, 2138, 2139, 2140, 2141, 2142, 2143, 2144, 2145, 2146, 2147, 2148, 2149, 2150, 2151, 2152, 2153, 2154, 2155, 2156, 2157, 2158, 2159, 2160, 2161, 2162, 2163, 2164, 2165, 2166, 2167, 2168, 2169, 2170, 2171, 2172, 2173, 2174, 2175, 2176, 2177, 2178, 2179, 2180, 2181, 2182, 2183, 2184, 2185, 2186, 2187, 2188, 2189, 2190, 2191, 2192, 2193, 2194, 2195, 2196, 2197, 2198, 2199, 2200, 2201, 2202, 2203, 2204, 2205, 2206, 2207, 2208, 2209, 2210, 2211, 2212, 2213, 2214, 2215, 2216, 2217, 2218, 2219, 2220, 2221, 2222, 2223, 2224, 2225, 2226, 2227, 2228, 2229, 2230, 2231, 2232, 2233, 2234, 2235, 2236, 2237, 2238, 2239, 2240, 2241, 2242, 2243, 2244, 2245, 2246, 2247, 2248, 2249, 2250, 2251, 2252, 2253, 2254, 2255, 2256, 2257, 2258, 2259, 2260, 2261, 2262, 2263, 2264, 2265, 2266, 2267, 2268, 2269, 2270, 2271, 2272, 2273, 2274, 2275, 2276, 2277, 2278, 2279, 2280, 2281, 2282, 2283, 2284, 2285, 2286, 2287, 2288, 2289, 2290, 2291, 2292, 2293, 2294, 2295, 2296, 2297, 2298, 2299, 2300, 2301, 2302, 2303, 2304, 2305, 2306, 2307, 2308, 2309, 2310, 2311, 2312, 2313, 2314, 2315, 2316, 2317, 2318, 2319, 2320, 2321, 2322, 2323, 2324, 2325, 2326, 2327, 2328, 2329, 2330, 2331, 2332, 2333, 2334, 2335, 2336, 2337, 2338, 2339, 2340, 2341, 2342, 2343, 2344, 2345, 2346, 2347, 2348, 2349, 2350, 2351, 2352, 2353, 2354, 2355, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2362, 2363, 2364, 2365, 2366, 2367, 2368, 2369, 2370, 2371, 2372, 2373, 2374, 2375, 2376, 2377, 2378, 2379, 2380, 2381, 2382, 2383, 2384, 2385, 2386, 2387, 2388, 2389, 2390, 2391, 2392, 2393, 2394, 2395, 2396, 2397, 2398, 2399, 2400, 2401, 2402, 2403, 2404, 2405, 2406, 2407, 2408, 2409, 2410, 2411, 2412, 2413, 2414, 2415, 2416, 2417, 2418, 2419, 2420, 2421, 2422, 2423, 2424, 2425, 2426, 2427, 2428, 2429, 2430, 2431, 2432, 2433, 2434, 2435, 2436, 2437, 2438, 2439, 2440, 2441, 2442, 2443, 2444, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2451, 2452, 2453, 2454, 2455, 2456, 2457, 2458, 2459, 2460, 2461, 2462, 2463, 2464, 2465, 2466, 2467, 2468, 2469, 2470, 2471, 2472, 2473, 2474, 2475, 2476, 2477, 2478, 2479, 2480, 2481, 2482, 2483, 2484, 2485, 2486, 2487, 2488, 2489, 2490, 2491, 2492, 2493, 2494, 2495, 2496, 2497, 2498, 2499, 2500, 2501, 2502, 2503, 2504, 2505, 2506, 2507, 2508, 2509, 2510, 2511, 2512, 2513, 2514, 2515, 2516, 2517, 2518, 2519, 2520, 2521, 2522, 2523, 2524, 2525, 2526, 2527, 2528, 2529, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537, 2538, 2539, 2540, 2541, 2542, 2543, 2544, 2545, 2546, 2547, 2548, 2549, 2550, 2551, 2552, 2553, 2554, 2555, 2556, 2557, 2558, 2559, 2560, 2561, 2562, 2563, 2564, 2565, 2566, 2567, 2568, 2569, 2570, 2571, 2572, 2573, 2574, 2575, 2576, 2577, 2578, 2579, 2580, 2581, 2582, 2583, 2584, 2585, 2586, 2587, 2588, 2589, 2590, 2591, 2592, 2593, 2594, 2595, 2596, 2597, 2598, 2599, 2600, 2601, 2602, 2603, 2604, 2605, 2606, 2607, 2608, 2609, 2610, 2611, 2612, 2613, 2614, 2615, 2616, 2617, 2618, 2619, 2620, 2621,

આજના શહેરી માનવ જેવો રઘવાટ નથી, ચિંતા છે પણ કાયર જેવો ઉદ્વેગ નથી.

સ્થિર બુદ્ધિ છે મનની હાલત પણ સ્થિર છે જીંડીને એ સૌ પ્રથમ વીતરાગની છાંતીને નમસ્કાર કરે છે પોતાના જીવનતારક ગુરુને પણ એ ભાવથી વંદે છે

અને થોડી જ વારમા એ પદ્માસન વાળીને બેસી જાય છે અર્ધબીડી આંખે એ નાસીકાના અગ્રભાગે તાકી રહ્યો છે નહલન છે ન ચલન શરીરને આછું ઘુઘવી નાંખતો મંદ મદ સમીર એના ખૂદલા દેહની આસપાસ ચક્કર મારી રહ્યો છે.

પણ એ તો શાત છે દુનિયાની નજરે એક જ જગાએ બેઠેલો એ કેઈ અલૌકિક દુનિયામા ગુમ થઈ જાય છે.

સમય વળ્યો જાય છે એ વધુ ને વધુ અંતરગેષ થતો જાય છે. વદન પર ચિંતનની એક તેજ આલસ ફરકતી દેખાય છે

પ્રમાણના સત્તાનો તો હવે જગતની જલ્દીઓમા રમતાં થઈ ગયા છે હિયા પણ મજબૂતને મહાઅરશ્મિને વધાવતી ગુલાલ વેરી રહી છે

તેજ પુનઃ પ્રથમ પગલુ પડે છે અને સોડહમ્ આંદહમ્ની ધીમી ઝૂજ ગાનો એ ઊભો થાય છે

આ એના નિત્યક્રમ છે ત્યારપછી એ વ્યવહારિક કાર્યોમા લાગી જાય છે એ પૂરા થતા ફરી પાછો પલાડી-વગાને મનવિસ્થ બની જાય છે.

ઉપાશ્રયની આ રીતે આદર્શના જગ્યા છે નહીં એક
 નિરોપ ગરમ પ્રાપ્તિનું આગમન છે. ઉપર સંકેત મેં કર્યો
 એક કથા; પાછલે છે આગમનની નજીકથી જ એક
 તાળી. પરંતુ કે તાળીયાં જ્યાં નેત્રા તળેલાં એક જગ્યા
 એક મેં જાણ્યાં જાણ્યાં કે તાળીયાંનાં એક જગ્યા
 બાજુમાં જ્યાં જ્યાં તાળી કેટલાં જ્યાં જ્યાં જ્યાં
 તાળીયાંની જગ્યાની બાજુમાં જ્યાં જ્યાં જ્યાં જ્યાં
 જ્યાં જ્યાં જ્યાં જ્યાં જ્યાં જ્યાં જ્યાં જ્યાં જ્યાં

જનર સાથે કે પ્રત્યાગાતો 'ત' જ્યાં જ્યાં જ્યાં

માટે આવે છે તો કોઈ સમસ્યા લઈને દરેકને એ સાંભળે છે અને ‘ધર્મલાલ’ આપે છે.

ઘણા આવે છે અને વિખરાય છે પણ ન એની કલમ અટકે છે ન એનો વિચાર વિચારોની વણઝાર એકધારી ચાલી જાય છે.

એ જૈન શ્રમણ છે. સમુદાયના આચાર્ય છે. નિત્યની એને ફરજ છે. સામાજિક, ધાર્મિક તેમજ સામુદાયિક એવી અનેક જવાબદારીઓ તેના પર છે પરંતુ જીવનનો એ કુશળ કારીગર છે સમય અને કર્તવ્યની એણે એવી કુલગુથાણી કરી છે કે એનો દરેક દિવસ, પસાર થતી પ્રત્યેક પળ, જોનારને કોઈ કળાનો કોઈ સુદર કટકો જ લાગે છે.

એને નમસ્કાર કરનારના હુ.ખ દૂર થઈ જાય છે. એના માત્ર દર્શન કરનારના સતાપ શમે છે. એના ‘ધર્મલાલ’ પ્રાપ્ત કરનારના ભાગ્ય ઊઘડે છે. એના અંતે-વાની બનનારના જીવન પાવન બની જાય છે એનો એક શબ્દ કાને પડતા અંતરમાં અજવાળું થાય છે. એનો સ્પર્શ પામતા નિતનવ મસ્તીનો જીવનમાં નશો ચડે છે.

અનેકને એ આગમ્ય દેવ છે ઘણાની એ પ્રાણ મર્તિ છે.

જ્યાં જાય છે ત્યાં એના દર્શન માટે લોક ઘેલુ થાય છે એને આભારવા ગાગરામથી લોકો આવે છે જૈન જૈનેતર

પરંતુ બહેચરદાસ માટે ભાવિ કંઈક બીજું જ નિર્માણ થયેલ છે.

બળદોના શીંગ પાળતા, લેસો અને ગાયોને નીરણુ ધરતા, ખેતરમાં વાવણી અને લણણી કરતાં બહેચરદાસ અભ્યાસ પણ કરે છે

પહેલી જ ચોપડી એ પહેલા નંબરે પાસ કરે છે. વિજયના વરદાનથી બહેચરદાસની જ્ઞાન ભૂખ ભભૂકી ઊઠે છે પછી તો એ ઘરમાં ને સીમમાં, દોસ્તો સાથે કે પશુઓ સાથે કાં તો એ કવિતા ગાય છે, કાં એ પાઠ યાદ કરે છે જેમ જેમ એ ભણતા જાય છે, નવા નવા શબ્દો ને નવા નવા પ્રસંગો યાદ કરતા જાય છે તેમ તેમ એ જ્ઞાન તરફ વધારે જૂકતા જાય છે

વિજયપુરના જ વતની શ્રી ડાહ્યાભાઈ એ તેમના અનેક મિત્રોમાના એક પરમ મિત્ર હતા બહેચરદાસ નાતે કણુખી હતા. કુળ ધર્મે અર્ધા રાવ અને અર્ધા વૈષ્ણવ હતાં. જ્યારે શ્રી ડાહ્યાભાઈ જૈન હતા તેમની પાસે જૈન ધર્મનાં અનેક પ્રાચીન ગ્રંથો હતા.

બહેચરદાસ એ બધાં પુસ્તકો પોતાની હૈયા ઉકલતથી વાંચી જાય છે. અનેજ્ઞાનના એ વાચનથી તે ખૂબ જ પ્રભાવિત થાય છે, એક દિવસ એ પોતાના પરમ મિત્રને કહે છે :
‘ દેવ ! મારે એક મર્યાદા વિદ્યાન બનવું છે, શું હું તેને પૂર્ણ કરીશ ? ’

હવે સ્વતંત્ર બન્યાં. જીવનનો ભાર હવે પોતે જ ઉપાડતાં થયાં.

વિદ્યાર્થીઓને ભણાવતા હતાં પરંતુ પોતાના હૈયાને જ પ ન હતો. હજીય જ્ઞાનની ભૂખ અણબૂઝી જ હતી બહુમૂલ્ય ગ્રંથો તો સંસ્કૃત ભાષામાં હતાં. પ્રાકૃત ને માગધીમાં હતા આ ભાષાજ્ઞાન વિના જ્ઞાનની ખ્યાસ અતૃપ્ત જ હતી.

એ ય તક મળી ગઈ મહેસાણામાં પૂજ્ય ગુરુદેવ શ્રીમદ્ રવિસાગરજી મ સા.હતાં. ત્યાં શ્રી યશોવિજય જૈન સંસ્કૃત પાઠશાળા હતી. સાધુ-સાધ્વીઓને શાસ્ત્રાધ્યયન કરાવવાનું તેનું ધ્યેય હતું. બહેચરદાસનો નંબર લાગે તેમ ન હતું પરંતુ ભાવિ બળવાન હતું અને એથી ય વધુ બળવાન તેમની જ્ઞાનભૂખ હતી શેઠ શ્રી નથુરામ મંછાચંદ ભાઈએ પાઠશાળાના વહીવટ કર્તાઓ માથે પત્રોથી સંપર્ક સાધ્યો. બહેચરદાસ માટે ભલામણ કરી

અને એક શુભ ચોઘડિયે મૌ સ્નેહી પૂજ્યોને નમસ્કાર કરી એ મહેસાણા ઊપડી ગયા.

વિજયપુરમાં જૈનત્વના જે બી રોપાયાં તે મહેસાણામાં કુટ્ટી-કાટ્ટી નીકળ્યા આ પાઠશાળામાં તે જમાનાના ધુરંધર ગ્રંથજ્ઞ આવતાં અને અભ્યાસ કરતા

બહેચરજીના તો પૂજ્ય રવિસાગરજી મ. સા. ના અતેવ ઝી જ બની રહ્યા અને એ જ ગુરુએ એક દિવસ

તેનો રંજ ન હતો ઉલ્ટો તેના ખદલે નેવા ધર્મનો ઉન્માદ હતો. અને જયમલ પદ્મીંગ જૈન ધર્મને હલકો પાડવા સુરતની ગલીએ ગલીએ ફરી રહ્યાં હતાં.

મુનિશ્રીનું અંતર મીશનરીના આ ઝેરી પ્રચારથી કંકળી ઊઠ્યું. ઇશુની વાતો કરે, તેના સિદ્ધાંતને શીખવે તે સામે મુનિશ્રીને વાધો ન હતો. પરંતુ જૈનત્વને તેમજ જૈન દર્શનને એ વગોવીને તે પ્રચાર કરે તે સામે તેમનો ભારોભાર વિરોધ હતો.

અને એ કલમ લઈને બેસી ગયા. આજ સુધી માત્ર વાચ્યું હતું, વિચાર્યું હતું, ચર્ચાઓ કરી હતી. થોડું અનુભવ્યું હતું આજ એ કલમ લઈને લખવા બેસી ગયા.

જયમલ પદ્મીંગ (જિત મુનિ)ના “જૈનધર્મ અને ખ્રિસ્તી ધર્મનો મુકાબલો”ના એક એક અક્ષરને તેમણે ખણી લીધો દલીલો દલીલોને વાંચી લીધી અને એનો જડખાતોડ જવાબ આપવા એ કાગળ અને પેન્સીલ લઈ બેસી ગયાં.

મુનિશ્રીએ માત્ર દસ જ દિવસમાં જ અઢીસો પાનાં જેટલા એક ગ્રંથ તૈયાર કરી નાખ્યો, ન કંઈ વિચારોની વિમાસણ, ન કંઈ ભાષાની ભાજગડ એક મરખુ તર્ક-બદ્ધ લખાતું તૈયાર થઈ ગયું.

પૂજ્ય મુનિગજધર્મ મોહનલાલજી મહારાજ એ ગ્રંથ સમીક્ષા કરી ત્યાં સુવાન ને ઉગતા આ મુનિશ્રીની પ્રતિ-

યોગના એ પ્રખર અભ્યાસી છે તેવા જ એ મહાન " અનુભવી પણ છે.

મુનિશ્રી તો યોગના દીવાના છે. અધ્યાત્મના અઠંગ પૂજારી છે જો કે છે તો એ જૈન શ્રમણ પરંતુ એ સંકુલ નથી. વાડાના એમને ભેદ નથી પથના એમને અલરખા નથી. જિજ્ઞાસુ જીવ છે અત્મને ઉન્નત કરે તેવા તમામ ઉમદા તત્ત્વોના તે આહક છે.

મુનિશ્રી સ્વામી પાસે જાય છે સ્વામીજી આ પડછંદ જવાન સાધુને જોઈને ઘડીમર થતી જાય છે. મુનિશ્રીની નજરમા નિશ્ચલતા છે. એમના અંગ અંગમાથી બ્રહ્મચર્યાના તેજ કિરણો ચમકે છે. વિશાળ જાહુ છે. માંસલ પગ છે કપાળમા તેજસ્વિતા છે. મો પર નિર્મળ સુક-મારિતા છે અને હોઠો પર મરક મરક થતું નિર્મળ હાસ્ય છે

સ્વામીજીને આ જવાન સાધુ ભાવિ જાય છે. યોગ માટે તેમને આ શ્રમણ યોગ્ય લાગે છે સ્વામીજી પુરા દિવર્યા યોગ વિદ્યા શિખવે છે. યમ, નિયમ, પ્રાણાયામ રેચક, કુભક, ધ્યાન, નિર્દિધ્યામન, સમાધિ હડયોગ વગેરે તમામ વિદ્યા એ આ મુનિશ્રીને આપી દે છે

મુનિશ્રી જાતે હવે નવા અવતાર જાન્યા છે શ્રમણ તે! છે જ. હવે એ યોગનિષ્ઠ બને છે.

મુનિશ્રીને સમાધિ ભાવિ જાય છે સમાધિ એ હં

વિજયજી, પ્રવર્તક શ્રી ચતુરવિજયજી, પાયચ્છંદ ગચ્છના
શ્રી લાયચ્છંદજી મહારાજ તેમજ સ્થાનકવાસી શ્રમણ પૂજ્યો
પણ હતા.

મુનિશ્રી એ સૌને મળતા. દરેક સાથે એ સત્સંગ
કરતા. જ્ઞાનચર્યા કરતાં અહીંજ આળલીપોળના—ઉપાશ્રયે
પંજળ કેસરી-લાલા લજ્જતરાય તેમને મળવા આવેલાં અને
તેમની મેધાથી પ્રભાવિત થયેલાં.

ગુજરાતના મહાકવિ શ્રી નાનાલાલે પણ તેમની મુલા-
કાત લીધેલી. અને જ્યારે મુનિશ્રી કાળધર્મ પામ્યાં ત્યારે
તેમણે અજલિ આપતાં લખ્યું હતું. :—

“ એમની ભવ્યમૂર્તિ એમના આત્મ સ્વરૂપ
જેવી ભવ્ય હતી. વિશાળ મુખારવિંદ ઉચ્ચ અને
પુષ્ટ દેહસ્તંભ યોગીન્દ્રના જેવી દાઢી, જળર
દસ્ત દંડ ”

આપણે સૌ માનવન્તત મૂર્તિપૂજક છીએ અને
એ ભવ્યમૂર્તિ અદ્રશ્ય થઈ છે. છતાં પણ જેણે એ
નિરખી છે, એના અંતરમાંથી એ જલદી ભુંસાશે
નહિ જ.

આનંદધનજી પછી આવા અવધૂત જૈન સંઘમાં
થોડા જ થયા હશે. ”

ગુજરાતના લાડીજા નવલ કથાકાર શ્રી રમણલાલ
વન્નતજી દેસાઈ પણ મુનિશ્રીના પરિચયમાં આવ્યા

અને જ્યારે ગુરુદેવે તેમના લખેલાં કર્મયોગના છપાયેલા કારમ તેમને મોકલી આપ્યાં ત્યારે જેલમાં બેઠા બેઠા તેમણે નિખાલસતાથી લખ્યું :—

Haw I Known, that you are wrtings your
"Karmyogai might not have Written My
Karmyoga

(Sd) B. G. Tilck.

“જે મને પહેલેથી ખબર હોત કે આપ આ કર્મ-
યોગ લખી રહ્યાં છો તો મારો કર્મયોગ હું કદી ન લખત
અને મને સંતોષ છે કે ભારતને આપ જેવા સંત સર્જક
મળ્યાં છે.

જે કે ગુરુદેવે સાહિત્ય સેવા ઘણી કરી છે. પરંતુ
તે મેવા તેમણે એકાંગી બનીને નથી કરી. સમાજ સેવા
તરફ પણ તેમનું જાગૃત ધ્યાન હતું

અમદાવાદમાં તેમની પ્રેરણાથી બંધાયેલા શેઠ લલ્લુ-
ભાઈ ગાયકવાડે ગોડીંગ આજે પણ તેમની ગૌરવગાથા ગાતી
હોતી છે.

અમદાવાદની જેમ માણુમા પણ તેમના જીવન દાર્યની
યાદ આપી જાય છે

અહીં તેઓશ્રી અમર શિષ્યો બનાવવાનો સંકલ્પ
કરે છે. એવા શિષ્યો જે યુગો મુધી જીવે, યુગ આથમે
પણ એ શિષ્યો તો અમર જ રહે અને તેવા બે ચાર
નહિ એકને આક શિષ્યો બનાવવાનો એ નિર્ધાર કરે છે.

ગઈ હતી અલખના અવધુત તરીકે ઘણાં તેમને મસ્તક નમાવતા હતા. એક નીડર લેખક ને વ્યાખ્યાતા તરીકે ઘણા તેમને અહોભાવની નજરે જોતા હતા. અને જેઓએ તેમનું વચન માનીને કાર્ય કર્યું હતું તેઓ તેમનો બોજ ઝીલવા ખડે પગે તૈયાર હતા.

મુંબઈથી શેઠ શ્રી જીવણચંદ ધરમચંદ, શેઠ શ્રી લલ્લુભાઈ કરમચંદ દલાલ, શેઠશ્રી ફકીરચંદ કેસરીચંદ શ્રોફ આદિને તાબડતોળ ગોલાવ્યા. પાઠશાળાની આખી હાલત સમજાવી અને તેને સંધર કરવાની આજ્ઞા આપી. ગુરૂ ભકતો આજ્ઞા લઈને પાલીતાણા પહોંચ્યા.

અને છેલ્લા શ્વાસ ભરતી પાઠશાળામાં આચાર્યશ્રીની પ્રેરણાથી પ્રાણ ફૂંકાયો. મરતી સંસ્થા ઊભી થઈ ગઈ.

મુનિશ્રી ચારિત્ર્ય વિજયજીએ કહ્યું ‘તમે આ સંસ્થા ખચાવી છે હવે આ સંસ્થા તમારી થઈ. તમારું નામ જોડી તે સંસ્થાને હવે સાચવો’

આચાર્યશ્રીએ સાફ શબ્દોમા ના પાડી અને એ પાઠશાળાનું જીવન નામ બદલી શ્રી યશોવિજયજી નેન ગુરુ કુળ નામ સ્થાપન કર્યું. કારણ આચાર્યશ્રી મહોપાધ્યાય શ્રી યશોવિજયજી મ સા. ના જીવન અને કવનથી ખૂબજ પ્રભાવિત થયાં હતાં. તેમના પ્રત્યે તેમને ઊંડી ભક્તિ ને શ્રદ્ધા હતી.

પ. પૂ. પન્થાસત્રવર શ્રીમત્ સુખોદસાગરજી ગણિવર્ય-
 શ્રીના શિષ્ય સુનિરાજ શ્રી મનોહરસાગરજી મ. તથા
 સુનિરાજ શ્રી જશવંતસાગરજી મહારાજની શુભ
 પ્રેરણાથી નીચેના સદ્ગૃહસ્થો તરફથી
 આવેલી સહાયની યાદી.

- ૧૨૧૦=૦૦ આંબલીપોળ ઉપાશ્રય જ્ઞાનખાતામાંથી
 હ. શ્રેષ્ઠિવર્ય કેશવલાલ લલ્લુભાઈ
- ૨૫૨=૦૦ શ્રી જ્ઞાનખાતામાંથી મહુડી
- ૨૦૦=૦૦ શ્રી આંબલીપોળ સાધ્વીજીના ઉપાશ્રયે
 જ્ઞાનખાતામાંથી હ. શ્રાવિકા લીલીબેન
- ૧૦૧=૦૦ પ્રવર્તિની સાધ્વીજી મનોહરશ્રીજી
 મ.ના સદુપદેશથી
- ૧૫૧=૦૦ સાધ્વીજી પ્રવિણાશ્રીજીના ઉપદેશથી
 ગોલવાડ ઉપાશ્રયેથી હ. લીલીબેન
- ૧૦૦=૦૦ શ્રી પુધરા જૈન સંઘ હ. રતીલાલ નેમચંદલાઈ
- ૧૦૦=૦૦ સ્વ. શ્રેષ્ઠિવર્ય શ્રી બખાલાઈ જેઠાલાઈના
 શ્રેયાર્થે તેમના ધર્મપત્નિ સકરીબેન તથા
 સુપુત્રો તરફથી અમદાવાદ
- ૧૦૦=૦૦ શ્રેષ્ઠિવર્ય ગોકળદાસ દોલતરામ
 હ. ચન્દુભાઈ પુધરા
- ૫૨=૦૦ સાધ્વીજી રાજેન્દ્રશ્રીજીના ઉપદેશથી શાહ ખાતે
- ૧૬૦=૦૦ શ્રી ઝવેરીવાડ જ્ઞાન ખાતેથી
- ૨૫=૦૦ સાધ્વીજી રતિશ્રીજીના ઉપદેશથી
- ૫૦=૦૦ મ. ધવી ભોગીલાલ કેશવલાલ કડીવાલા તરફથી
- ૨૦૦=૦૦ શ્રી શાહ ખાતે

પરમોપકારી સદ્ગુરુ દેવ, સંસારિક સુખમાં આસક્ત બને
મનુષ્યોને ચેતવણી આપતાં ૫૫ મા પદની રચના કરતાં ઉપદેશે છે

પદ ૫૫

(વહાલા વીર જીનેશ્વર-એ રાગ)

ચેતન ચતુર થઈને મોહે શું મુંઝાય છે રે,
ખરેખર ધનદારથી કદી ન શાંતિ થાય છે રે.
...ચેતન ૧

માયા મમતાથી શું ફૂલે. બાહ્યદષ્ટિથી ભવમાં ભૂલે,
મમલુ ઘોળે દહાડે શું ચઢે હુંટાય છે રે.
...ચેતન ૨

અવગર મળીયો શીદને ચૂકે, ગદ્દાની ચેઠે શું ભૂકે,
ગરે જીવ મળીયું ટાણું. શીદને હારી જાય છે રે.
...ચેતન ૩

અર્ક તણાં આકુલાં જેવાં, તન ધન યૌવન મન છે તેવાં,
દીરા હાથે ચઢીયો ચૂકી ક્યાં ભટકાય છે રે.
...ચેતન ૪

ચેત ચેત આતમતું ચટપટ. દુર કરી દુનિયાની ખટપટ,
પ્રેમે બુદ્ધિમાગર મદ્દગુરુ સંગત સહાય છે રે:
પાર્મી જાનતર ધનને આત્મ તો હરખાય છે રે.
...ચેતન ૫

મોક્ષમાર્ગ માટે જેમ વિચાર અને વિવેક વિના જોલ-
વાથી માણસાઈને ઘણો ધક્કો લાગે છે અને લોક કહેશે
કે ગદ્દાની માફક શું ભૂકયા કરે છે માટે હિત-મિત અને
પથ જોલવાનો પસંગ આવે ત્યારે જોલજે. તેથી માણ-
સાઈના શુણ્ણને આવવાનો માર્ગ મળશે. વિવેક અને વિચારને
ભૂલી જોલનારના ઉપર કોઈ સજ્જન વિશ્વાસ રાખે નહિ
અને હાંસીપાત્ર અને હાસીપાત્ર બનવું હોય તો જેમ
તેમ જોલજે તેતો તને પસંદ છે જ નહિ. માટે વિચાર
-વિવેક પૂર્વક વઢજે તેથી વિશ્વાસ જોસશે વિશ્વાસથી વ્ય-
વહારના કાર્યો બને છે નહિતર વિકલ્પો થતા શંકાને સ્થાન
મળે જેમ તેમ જોલેલ વચનોથી વિરોધ-વેરલાવ થાય
અને વધે માટે પ્રથમ જોલવામા સાવધાન બનવાની ઘણી
જરૂર છે પછી વર્તનમા વાઘો આવશે નહિ માટે મળે
ટાણાને મદદ કર અને મનોહર લ્હાવો લે

હિત-મિત અને પથની જોલેલ વાણી માનસિક વૃત્તિ
પર મનોહર અગર કરે છે શુભ ભાવના ભાવતા સારી રી
મગરો આપે છે અન્યથા તો જેમ તેમ જોલવાથી મન
વૃત્તિ મક્કીન બને છે મન ઉપર કાળુ રહેશે નહિ અ
ગેનો નથી કોઈ અજાની મનમા કડવાશ ધારણ કરી
અપરમાતાને મારા બાપની વડુ તથા કાકીને કહે. મારા
કાકાની વડુ આ વચનો અપરમાતાને અગર કાકીને કડવા
વો અને અદેખાઈને ઉપત્તે આ મુજબ વઢવું તે વ્ય-
વહારમા વેચવાનો અભાવ જણાવે, માણસાઈમા બાની લાવે.

પ્રાપ્ત થાય, તે માટે નિરીક્ષણ કર્યું કે નહિ ? કરવાની ખાસ જરૂર છે નિરીક્ષણ કરશે ત્યારે જ અનુભવ આવશે. નહિતર મોહ મમતાની જ લ્લળ કદાપિ ખસવાની નહિ, પ્રતિબદ્ધતા વધવાની જ માટે આત્માની કયા સ્થલે તેનું સમ્યગ્જ્ઞાન થતા પ્રતિબદ્ધતા ટળવા માડશે.

આત્મા શરીરમા વ્યાપી રહેલ છે અને લોકાકાશમાં વ્યાપી રહેલ છે એમ વિવેક કરજે. તેનો દેહાધ્યાસનો-આમજ્ઞિનો જેમ જેમ ત્યાગ થાય તેમ તેમ તેના ગુણોનો પ્રાદુર્ભાવ થતા આત્માનો અનુભવ આવે છે અને આવશે દેહાધ્યાસ આત્મિકગુણોમાં આવરણ લાવે છે તેનો ત્યાગ કરવાની જરૂર છે

દેહદેવલમા પાત્ર ઇન્દ્રિયો અને માનસિક વૃત્તિની માત્રે આત્મા ધીરાણ રહેલ છે તેમા જે નજર-દષ્ટિ ગેહલ છે તેને આત્મિકગુણોમા સ્થિર કરવી જોઈએ

ધર્મક્રિયામા કાયર બનેલને પુછવામા આવે કે, અરે ભાઈ? ધર્મક્રિયા કરવાથી પાપ નષ્ટ થાય છે અને પુણ્યના યોગે પવિત્ર બનાય માટે ધાર્મિક ક્રિયામા શ્રદ્ધા રાખી જ ન. પૂર્વક આગવના કરવામા પ્રેમ લગની લગાવી તેથી દિન-કલ્યા ! થતુ ગે છે ત્યારે તે કાયર કહે છે કે મને મનની કીચે આ મુજબ જોલીને ખમ્મી લાય છે નેકે નેકે મને આત્માના ગુણો જોળખી ગકે ?

આત્માના ગુણો નિવાય દુખ-દરિદ્રતા-દીનતા દુર નથી નથી જ નમારમા ગેલા માણસો જ. દુખાદિને

આય ને ? માટે વીતરાગની વાણીરૂપી પાણીમા સ્નાન કરી
નિર્મલ થવાની જરૂર છે

જિજ્ઞાસા હોય તો જ સત્યવાણી સાલળી નિર્મલ
યવાય અને મલીનતા વિષય-કથાયની ખસતી જાય નિર્મલ
બનેલ સત્ય મુખનો અનુભવ કરી શકે અન્યજનો મલીન
બની સંસારમા અથડાય માટે હું સ જેવા બની વિવેક-
પૂર્વક જગતમા ત્યાગવા લાયક-વૃત્તિ-પ્રવૃત્તિનો ત્યાગ કરો.
પ્રાપ્ત કરવા લાયક આત્મિક તત્ત્વને મેળવો અને અનુભવ
કરવા પ્રેમને વધારો

આ સિવાય મ યોગે મળેલમા આસક્ત બનશો તો
જડ જેવા બનશો ચેતના દળાઈ જશે દળાણુ યાય ત્યારે
ચેતનનુ જોર ચાલતુ નથી. અને રાગ-દ્વેષ-મોહના વિકારો
પ્રાણીઓને ઘેરી લઈ મૃગ્ધિત કરવામા ખામી રાખતા
નથી માટે આત્મિક ગુણોવી પર અને તેના સાધનોથી
અન્યમા પ્રતિબદ્ધ બનો નહિ માટે હું મ સમાન બનો
કાગડા નરખા બનો નહિ અને કાગડાની મોખત કરો નહિ.

તેની મોખત કરવામા હંસની વિહબના-ચેદના
થઈ તે જાણે ? તૃણા-તરગથી કિનારે મરમ પાણી ન પીતા
નદીના પ્રવાહનુ પાણીનુ પાન કરવા ગયો પાણી પીતા
પ્રવાહમા તૃણવા લાગ્યો પાણ બીજાઈ અને ઉડી શકતું
ન હોવાથી ટૂંપવા લાગ્યો પોકારો કરતો સાલળી હંસ તેનો
પરવા નથી કાગડાએ ઉપકાર માની આગ્રહ પૂર્વક પોતાના
મળમા નાંચે ત્યાં અને કાંઈ સ્થળેથી ઝુટવી લાવેલ મિષ્ટ

પદ ૫૭

(જુલણા છંદ)

હાર નહિ આતમા હાર નહિ આતમા.

પુણ્યયોગે મનુ જન્મ ધાર્યો:

વિપયની વાસના પાસના બંધથી,

હાથ હીરો ચઢ્યો ફેકે હાર્યો...૧

મારૂં મારૂં કરી નાચિયો ભવ વિષે.

મારૂં મારૂં કરી ફેકે કુલે:

જન્મ ત્યાં મત્યુ છે ચેતજે આતમા.

મદ્દગુરૂ સગથી નેત્ર ખુલે...૨

કાળની પાંખ છે જગતમાં કારમી.

ઝડપી લે જીવને એક ફાળે:

કેઈ ચાલ્યા ગને ચાલશે પ્રાણિયા.

મૂઠ શું મોહમાં દીન ગાળે...૩

તરમીના લોભમાં ઘોળ છે નહિ જરા.

જ્ઞાનથી દેખતાં સર્વ જોડું;

સ્વપ્નની મુખસદી લૂણ ભાગે નહિ.

સત્ય છે જ્ઞાનીનું વાક્ય મોડું...૪

મનિષ્ઠ ગને રતનની ખાણ પામી અરે,

શીટને પથથરોને ઉપાડે;

એક ભરવાડ-વેપારી-અને ઝવેરી, રત્નાચલ પર્વત પર ફરી રહેલા છે તેવામા દરેકના હાથમાં હીરો આવ્યો ભરવાડે ચળકતો પથ્થર જાણી પ્યારા ઘેટાના ગળામા ખાંધ્યો. વેપારીએ વસ્તુઓને જોખવામા વાપર્યો. ઝવેરી સારી રીતે જાણતો હોવાથી કરોડપતિ બન્યો ભરવાડ અને વેપારીને ધનનો લાભ મળ્યો નહિ ભરવાડ-ઘેટા ચારતો જીવન ગુજરવા લાગ્યો. વેપારી વસ્તુઓ જોખતો રહ્યો, પણ ઝવેરીની માફક ધનવાન બન્યો નહિ એટલે હીરો મળ્યો છતાં હારી બેઠા તે પ્રમાણે ભરવાડ-રણારીના જાતના બનવું નહિ તેમ વેપારીની જાતના બનવું નહિ. પણ શુદ્ધગમ ગામી ઝવેરીના જેવા બનવું.

આ દૃષ્ટાંતથી સમજવું કે વિષય વાસના પાસ-બંધનના જકડાવાથી, હાથમા આવેલ હીરો વેડફી નખાય છે. તેની દરિદ્રતા દર જતી નથી ભવોભવ ભીખારી જેવી હાલત થાય છે માટે નીતિ-નિયમ વ્રત-જપ-સયમને આગવી મફત કરો અજાનગણામા કયા સુધી અથડાશો ! નહિ અજાની નોકર માફક. અથડાશો તો કેઈ ભવમાં સ્થિર થશો નહિ.

• એક ગેર નોકરને કહ્યું કે અરે ! જ્ઞાનમ સાગમાવી જાન ને, જ્ઞાનના જ્ઞાનમ નાખ્યું જલદી મળગતું નથી તેની સ્વકેન્દ્રિય કહે છે તેવામા ગેર જન્મ પારી કહ્યું કે ગેર ! જિંદગી કહે છે કેન ? તેનું કહ્યું કે હજી મળગી રહ્યું • જો મળગી નથી પછી હાલુને ગરન રાખો. ગેર કપકો

વસ્તુ જે આત્માના ગુણો છે તેનું જ્ઞાન થાય. અને શોક-
સતાપ થાય નહિ. ગર્વ ગુમાન-મગરૂણી જે કારણો છે
તેનો ત્યાગ થાય. પછી સમજણ પડે કે જગતમાં રાજ
મહારાજ-શેઠ-શઠ, માફ માફ કરી મહાલતા તેઓ કેટલાય
આલ્યા ગયા અને કાળનો ઝપાટો લાગતા કેટલાય આલશે.
તેની ગણતરી કરી શકાય એમ નથી લોભનો ચોલ નથી
તે સર્વ અનર્થનું મૂલ છે. આ લોભ, મમતાજન્ય છે.
તેના અહ ભાવ ઉત્પન્ન થતા બે લેગા મળી જીવને હતાશ
કરે છે

કેટલાક મોહ-મમતાથી ઘેરાએલ એમ ફાંકો રાખી
બોલે છે કે અમો હજારોને હરાવવાની હિમત ધરાવીએ
અને જીત પ્રાપ્ત કરવાની તાકાત ધરાવીએ છીએ આ
બોલવું તે વૃથા છે જો મમતા-અહંકારને હરાવી પરાજય
કર્યા પૂર્વક જીતે તો હરાવવાની તાકાત મેળવે અને જીતી
શકે. દરેક દેવ-તાનવ-માનવોને હતાશ કરનાર-કરાવનાર,
મર્વસ્વ લૂટી લેનાર, લોભનું જોર છે ત્યા મુઢી તે હારેલા
છે તો પછી ફાંકો આગળ રાખી, હજારને અમો હરાવી
જીત મેળવીશું આમ બોલવું તે વાચાલપાળું કહેવાય ને ?

મન ગુરુ ઉપદેશો છે કે વાચાલતાનો ત્યાગ કરી અહંકાર
-મમતાને મર્યાદા પ્રથમ પ્રજાની વાળીના પાળીનું મિત્રન
રૂપે બોધાત શ્રદ્ધા ધારણ કર અને નીતિ ન્યાય પ્રાપ્ત
કરી લોભનું ચેતને કમલમાં લાવ, પછી મતોપાદિતને
પ્રજા રૂપે ધર્મની અગત્યના રૂ લોભ હરાવવાનો મત્ર

આત્મિક ધર્મ-સ્વરૂપ-તત્ત્વનો પ્રભાવ અચિન્ત્ય છે
 વ્યાવહારિક કાર્યો કરતા પણ તેનું લક્ષ્ય-ધ્યાન ભૂલાતું
 નથી એકાંતે તેવા કાર્યોમાં રાગી માગી રહેવાનું નથી.
 મધમાખીઓ મધમાં લેપાતી નથી તેમ લેપાયમાન બનાતું
 નથી પણ નિર્લેપ રહીને ઉડી જવાશે માટે અરે પ્રિય
 ચેતન ? ખાતા પીતા વેપાર વિગેરે કાર્યો કરતા આત્મ-
 તત્ત્વમાં ધ્યાન રાખજો ભૂલતો નહિ,

માયા-મમતા-આકારમાં ભૂલભૂલામણીના ઘણા નિમિત્તો
 છે, તેનો ખ્યાલ-ઉપયોગ રાખજો ભૂલભૂલામણીમાં ફસા-
 વનાર ઘણા કારણો મળશે તે પ્રસંગે એ-યા વિના કરેલ
 કમાણીની હાની થશે અને પછી પસ્તાવો થશે તેવા પ્રસંગે
 હે ચેતન ! તારી પરીક્ષા થવાની જો ચેતીને નિર્લેપ રહ્યો
 તો જ આત્મતત્ત્વ પ્રજ્ઞ સ્વરૂપનો અનન્ય લાભ મળશે.
 માટે નિશ્ચય આત્મ ધર્મમાં શ્રદ્ધા રાખજો તેના યોગે
 વિષય-કપાયના વિકારો નાદ થશે. તેઓનું ચાલશે નહિ
 વિષય કપાયના વિકારોના ઉડા ખાડામાં પડાશે નહિ
 આનંદ પૂર્વક જોલધી જવાશે અને અન્તઃયાત્રી આત્મા
 પ્રત્યે પ્રેમ લગશે

આત્મતત્ત્વના પ્રકાશ વિના વિકારોના ગંભીર ખાડામાં
 પડી કયું મુક્ત પ્રાપ્ત કર્યું. નીકળવાની ઇચ્છા થઈ પણ
 આત્મતત્ત્વના અભાવે ફળમાં રીંગણ પડ્યું માટે આત્મ-
 તત્ત્વ પ્રાપ્તિ સ્વપ્નના અરે ચેતન ? અવસર મુજબ મળેલ
 છે તેને પ્રભુ નહિ અને પવિત્ર બન આત્મતત્ત્વ પ્રાપ્તના

કંચન ને કપટ કલા કેળવી-મેળવી ખુશી થતો પણ તેનો વિપાક-ફલ પરિણામે ભય-શોક-સતાપજનક છે તે બાણતો ન હોવાથી જેઓને દગો કરી ઠગ્યા છે તેઓ તે શેઠને ઘેર આવી ઝગડો કરીને ગાળો ભાડતા તેથી ઘણો શોક સતાપ થતો ધરના મગા વહાલા ઘણો ઠપકો આપતાં છતાં કપટ કલાની દેવનો ત્યાગ કરવાની ઇચ્છા થતી નથી. કોઈ આવી તિરસ્કાર પૂર્વક ગાળો ભાડે તો તેની સાથે ગાળો દેવા તૈયાર થતા. કોઈ મૂર્ખ કહે, કોઈ ગધેડો કહે ત્યારે પોતાને એવો માની સામનો કરતા.

દગો-કપટ કરવાથી મિથ્યાત્વ મોહની શક્તિ વધે છે, અને માણુમ જેવા માણુમને માણુસાઈ ન હોવાથી ગધેડા જેવો બની પોતાને ગધેડો માને છે, પણ તેને ખસત નથી. અને કપટકલાનો ત્યાગ થતો નથી તો પછી આધિ-વ્યાધિ-વિટળના આવે તેમા નવાઈ શી ? પોતે જેવું વર્તન રાખે તેવું બનાય મહાજન, ગાળુ, ધાર્મિક બનવું હોય તો મિથ્યાત્વના ત્યાગપૂર્વક મહાજનતા મુદ્દર છે એમ સમજી અસાધ્યરત્ન પાલન કરવું તેથી ઝગડા-ઝઘડા ઉત્પન્ન થતા નથી થયા પછી તે ખમી જાય છે અને કાઈક શાંતિ મળે છે પણ આ વેપારીને તો દેવ પરેલ હોવાથી ઝગડા-ઝઘડા કરીને પાપ પેદા મેળવવા આવી વૃત્તિના ચોગે જીવનમાં શાંતિ મળતી નહિ બાલકોને માગ મારતો બેગ, સ્ત્રી દિલેલને પાપે ભરી દુર્ગી થતો પણ ગમજળ પડતી નહિ. કેટલું દિવસ પોતાની દુનિયાથી અગીયાર વાગે પોતાને

સદ્ગુરુ શિષ્યામણુ આપે છે કે વહાલા આત્મનું, અજાનતાનો ત્યાગ કરવા પૂર્વક, સમ્યજ્ઞાન મેળવી સત્ય બ્રહ્મ આત્મજ્ઞાન મેળવી વિષય, કપાયના વિકારોને શત્રુ માની તેઓને હઠાવવા સામનો કરજે. સામનો કરીશ અને હઠાવીશ ત્યારેજ, આત્મહીરો હાથમા આવશે. અને હીનતા જે ભાસી રહી છે તેનો હાસ થશે

માટે મુગ્ધ બની અજાનતામા કયા અથડાઈ મરે છે. અજાનતા ટાળવા માટે મનુલવ મર્યો છે તેની જ્ઞાન મહિત આરાધના કરવાથી ધર્મ-સ્વરૂપનો આવિર્ભાવ થશે. ચોગળી લાખ ચોનિના ચક્રરમા પરિભ્રમણ કરવું પડશે નહિ આત્મ ધર્મ પ્રાપ્ત કરવા અરે લવ્ય, તને પુણ્ય યોગે યુવાની મળી છે, તેમા પ્રમાદી બનવું નહિ જો પ્રમાદી બનાય તો વૃદ્ધાવસ્થામા પ્રમોદ-આનંદ આવશે નહિ આવે પા! કયાથી ?

બાલ્યયુગમા અમત-ગમ્મત અને રડવામાં વળત શુભાચ્યો. યુવાન થયા પછી વિષય કપાય વહાલાં લાગ્યા. તે વિકારોમા સમ્યજ્ઞાન કયાથી પ્રાપ્ત થાય ? અને વૃદ્ધાવસ્થા, જાનતા આધારે મરણ કરવી જોઈએ તે બનવી દુષ્કર બનવાની જ

માટે કુલ્યાદ્યે યુવાનપા! મળ્યું છે તેની સફલતા કરતા પ્રમદનો ત્યાગ કરવાપૂર્વક વિવેક લાવીને આન્તરિક્ષ મનુષ્યને હઠાવવા ઉચ્ચ કરો ઉચ્ચ એવો કરવો કે આન્તરિક્ષ ત્યાગ એવા શત્રુઓ! ઘર માટી બેઠેલા છે તે ખગવા

પાણીમાં માછલું જેમ તરસ્યું રહે,
 તેમ અજ્ઞાનથી ચિત્ત ધારે;
 જ્ઞાનના પાણીમાં આત્મા માછલું,
 પ્રેમથી આત્મા ભવ્ય તારે...ચેતરે ૪
 ચેતજે આત્મા સારમાં સાર છે,
 શુદ્ધ રૂપે પ્રભુ તું પ્રકાશી;
 બાહ્ય વ્યવહારમાં ઉઘજે યોગથી,
 ધ્યાનમાં જાગજે વિદ્યાસી...ચેતરે ૫
 રાત્રિમાં દિવસ ને દિવસમાં રાત્રિ છે,
 સમજતા જ્ઞાનથી જ્ઞાન યોગી;
 બુદ્ધિસાગર સદા ચેતજે જ્ઞાનથી.
 યોગી પણ તું સદા છે અયોગી...ચેતરે ૬

સદ્ગુરુનો ઉપદેશ માંભળી રૂચિ ધારણ કરવા પૂર્વક
 જ્ઞાન માથે ક્રિયા કરવા તત્પર બન્યો, પણ એવા એવા
 નિમિત્તો તેમજ મયોગોના યોગે ચિત્તને ચક્રોળે બુદ્ધા-
 વ્યુ છે તેથી અચળતા અદ્ય થઈ નહિ અચળતાના
 ત્યાગ વિના ચેતારો નહિ જાગ્રત થયા મિવાય મોહ-
 મમતાના દેહમાં અરે માનવી દેહમાં પડ્યો છે. તેના બંધનો-
 થી મુક્ત થવાશે નહિ માટે ચિત્તને ચક્રોળે ચઢાવ નહિ.
 જેમ અંદર-વિકરોના ચક્રોળે ચઢાવે છે. વિવેક
 ...

પરિહાર હોયો જોઈએ તેથી મિથ્યાત્વના માથે કુઠાર પડશે. તથા જોડેલી હોય ત્યાં જોસણ નહિ જોસણ હોય તો ચાર ઘડી પછી જોસણ તરત જોસણ નહિ તથા પહેરેલ વસ્ત્રા-ભૂષણની પ્રશંસા કરવી નહિ તેમની મુખ નેત્રાદિ ઇન્દ્રિયોને પુન પુન નિરખવાથી વિષય વાસનાને પોષણ મળે. અચળતા વધે. તથા વ્રત લીધા પહેલા જે કામકીડા-વિલાસો કર્યા હોય તેનું સ્મરણ કરવું નહિ યાદિ કરવાથી જ દુઃખ રહેલી વાસનાને ઉડી જવાનો વખત મળે, તેથી તાડાત ઓછી થાય. અને લીધેલ વ્રતનું રક્ષણ થાય નહિ માનસિક વૃત્તિ ચગડોળે ચઢે છે અને લીધેલ સારા કાર્યો, સંકલ્પ થાય નહિ અધુરા રહેવાથી વસોષાત થાય માટે રાગથી તોનાગ શક્તિ રહિત બને, અને શક્તિ વિનાના કાર્ય બને. મનમાર્ગે વળતા લયભીત બની કાર્ય પણ અકાર્ય કરી શકવા બેનશીબ બને. તથા અલક્ષ્ય આહાર અને માનસ પરિવર્તનો ત્યાગ કરે. અને સાત્ત્વિક લોભન પણ રમ પડવાથી અધિક ખાય નહિ તેથી ઉન્માદ બને. વૃત્તિઓ સ્થિર રહે નહિ સ્વપ્નાશ્રમા પણ સંતોષ રહે નહિ ઇત્યદિ વાંટાનું રક્ષણ કરવાથી, રોગના ભોગ બનાતું નથી કે નના ભોગમા કસાવવાના કારણથી દુઃખ ખસવાથી ઇર્ષ્યા અને મનમા જે શક્તિ રહેલ છે તેનું રક્ષણ કરવું અને બહુની રો નિરોગી બની અને મન હોય તો દુર્નિવર થતો આત્મા મળે છે આત્માની માથે રહેલી રૂબરૂ કે વળી વાય છે

તત્પર બનાય ત્યારે જ સતુષ્ટ બને છે અને દાહ નષ્ટ થાય છે. માટે માત્રી માગનારને પણ ધર્મધ્યાનની જરૂર છે. તેથી આત્મા નિર્મલ બને છે અને નિર્જરાની સાથે પુણ્યાનુબધી પુણ્ય બંધાય તેના યોગે અનુકુલતા ગ્હે અને પ્રતિકુલતા ખસતી જાય. અને આત્મિક વિકાસમા મારો સહારો મળે ધર્મધ્યાન ચૂકે તેને જ ભવ ભ્રમણામા અપડાઈ જવું પડે છે ધર્મધ્યાને પ્રીતિવાળાને ભ્રમણા-અપડાવટીમા ફસાઈ પડાતું નથી

મોહ-મમતા-અહંકાર વિગેરેને પરિહરી ધર્મના વૃક્ષો મધુરાં ફલો આપે તેવા બીજ વાવજો કટક ફેલ આવે તેવા બીજ વાવતો નહિ તેની મરણની બીતિ લાગતી હોય તો દુર કરજો ધર્મ ધ્યાન કરતા દેહનો નાશ થવો તે નિશ્ચયમરણ નથી પણ ધ્યાનથી અટકી જવું તે જ મરણ કહેવાય

દેહ તો પુનઃ મળી શકે એમ છે પણ ધર્મધ્યાન બીજા ભાવમા પ્રાપ્ત થવું તે અલભ્ય છે કારણકે પહેલાં જ્યમ ધર્મધ્યાન કર્યું નથી, તે અન્ય ભવમાં મારા મન્દારોના અભાવે ક્યાથી કરી શકશે તેના સાધનો અને અનુકુલતા પ્રાપ્ત થવી તે પણ અશક્ય બનવાની સાધનો તથા અનુકુલતા પ્રિય હોય તો ધર્મધ્યાન માટે વખત નહોતો તે દિવસ અને ઐયરકર છે તેથી જ અભ્યુદય અને અનુકુલતા નાજર થવાની જ માટે ધર્મધ્યાનના બીજ વાવવા પૂર્વક તેના વૃક્ષ ફેલે અને મીઠાશ આવે ઉદામીનતા

નર નારી ધરો સહુ, શીયલ સન્નાહ અંગ;
ધી નિધિ શીયલ સત્ય, જીવનને! પ્રાણ છે. ૪

“સદ્ગુરુ કરુણાપૂર્વક ઉપદેશ રૂપી વાણી-પાણીની ધારા-પ્રવાહ વર્ષાવે છે કે મનુષ્યલવ દેવને હુલ્લ છે એમ માની તેની સફલતા કરવા મહોટો ઉપાય-શીયળ-બ્રહ્મચર્યનું પાલન અનિવાર્ય છે દેવો દ્રવ્ય અને ભાવથી પાલન કરવા સમર્થ બની. વ્રતધારીઓ પાલન કરી શકે એમ છે. એટલે સ્વર્ગ અને અપવર્ગ કહેતાં મોક્ષ પણ આપવા સમર્થ જો કોઈ હોય તો બ્રહ્મવ્રત છે તેથી દેવો કરતા બલ-બુદ્ધિ પગકમના મોગે મોટી શક્તિ પ્રાપ્ત કરવા પૂર્વક, લવરોગને નિવારવા સમર્થ બનશે. માનસિક શુદ્ધિ વચન-કાયાની શુદ્ધિ આપોઆપ આવી હાજર થશે. દ્રવ્ય-ભાવથી શીયળના પાલન કરનારા, અષ્ટાદશ દોષોને દુર કરી, આત્મ-રિદ્ધિને મેળવી શકે છે અને મેળવશે. તે સિવાયના શક્તિ મેળવવા ઘણા ઉપાયો કરશે તો પણ અધુરા રહેવાના જ લલે પછી કાયા કલ્પનો આધાર લે વિવિધ દવાઓ ખાય તો પણ શીયળનું પાલન કરનારની માફક તાદાત પ્રાપ્ત કરી શકાશે નહિ

માનવતાને માધવાનો અંત જીવવાનો સાથો ઉપાય છે કે બાહ્યથી અને અન્તરથી બ્રહ્મચર્ય પાલન તે જયવંતુ છે તેના જેને શારીરિક અને આત્મિક બલ વધતા શ્રદ્ધા અન્યજ્ઞાન અને વર્તનમાં અપૂર્વ આનંદ આવે છે અને

અહ્ય કરવા પ્રયાસ કરેલ છે ને ? કયો ન હોય તો જરૂર કરવા જેવો છે નહિતર હતાશ બનશે. પુનઃ ઉભા થઈ શકશે નહિ એવી તાકાત રહિત બનશે. “સ્વાધીનતા મેળવવા માટે પણ માનવતાની સાથે ગ્રહચર્યાની અગત્યતા રહેલી છે. અન્યથા દુઃખ દરિયાનો અંત લાવશે જ નહિ. કેટલાએકને એવી અભિલાષા તીવ્ર હોય છે કે, અમો જે બોલીએ તે સત્ય થાય તમારી ઈચ્છા પણ એવી હશે જ. પરંતુ વિષય કપાયના વિકારોને હઠાવવા પૂર્વક ગ્રહચર્યાના પાલન વિના બોલેલા વચનો સત્ય થવા અશક્ય છે. બોલેલી વાણી સફલ કરવી હોય તો વિકારોને હઠાવી શીયળ પાળો તેથી સફલતા ધારણ કરે અને આનંદના અધિકારી બનાવ. દુન્યવી મનપસંદ પદાર્થો પ્રાપ્ત થવાથી જે વારે વારે હર્ષ થાય છે તે આનંદ છે નહિ પણ તે રાગજન્ય છે. અને અગમા આગ શુભતા રહેલ છે તેથી હર્ષ કાયમ રહેતો નથી શોક-સતાપ હાજર થાય છે

સત્યાનંદ તો ગ્રહચર્યા, આપવા સમર્થ છે માટે હર્ષને આનંદ માનો નહિ. અને આનંદમાં ઝીલવાના ઉપાયો જે દર્શાવેલ છે તેઓનું રક્ષાન કરવા સાવધાની રાખો શત્રુઓના ઘા નિષ્ફલ કરવા ગુભટો બખ્તર પહેરે છે. તેથી ખીડાઓ થતી નથી અને તેઓને હઠાવી શકાય છે તે પ્રમાણે આન્નન્દિ જે શત્રુઓ છાના રહીને વિવિધ લાતો, ઘાતો મારી મારે છે તેઓનો લાગ કાવશે નહિ કાળુ કે ગ્રહચર્યા બખ્તર ધારૂ કરેલ છે ઈન્દ્રો પણ શીયળ પાલ-

મારની પ્રશંસા કરવા પૂર્વક બ્રહ્મચર્ય પાલન કરવાની અભિ-
લાષા રાખે છે કે મનુષ્યલવ મળશે ત્યારે શીયળ પાલી
સોભાગી સાચા બનીશું અને વિકારોનો ત્યાગ કરવા પૂર્વક
આત્મિકસ્વરૂપમા સ્થિર થઈશું તમોને મનુષ્યલવ મળેલ
છે તેનો સત્ય લહાવો લેવા આગસ-પ્રમાદ કોણ કરે ? જે
વિકારોમા આસક્ત હોય તે જ. લહાવો લેવો હોય તો,

સદ્ગુરુ આચાર્યમહારાજ બુદ્ધિસાગરસૂરીશ્વરજી દેર-
માવે છે દેવદુર્લભ મનપસંદ મનુષ્યલવ પ મી અરે નર-
નારીઓ વિષય-કપાયના વિકારોમા રાચીમાચી રહેતા નથી
અને અવતારને ધન્ય બનાવવા બે મતિ-બુદ્ધિ હોય તો
પરમાનંદ આપનાર, મત અને સતીઓની માફક શીયળ-
પાલો લવરોગ નાશ પામશે અને શારીરિક-માનસિક રોગ
પણ મૂલમાથી નાશ પામશે. તેથી વિનય-વિવેક-ધૈર્ય
વિગેરે સદ્ગુણોનો વિકાસ થશે અને દુ.ખ જેવું ભાસશે
નહિ. બુદ્ધિના સાગર દેવલજ્ઞાનીઓએ પણ પરમાનંદ પ્રાપ્ત
કરવા, રાજ્ય-સમૃદ્ધિનો ત્યાગ કરી દ્રવ્ય-ભાવથી બ્રહ્મચર્ય
પાળ્યું છે. તેથી અનંતગુણ સમૃદ્ધિના સ્વામી થએલ છે
તમો પણ બ્રહ્મવ્રત પાલશે તો જ સૌભાગ્ય-આરોગ્ય-
સત્ય-સંપત્તિ-સહાયનાં ભોક્તા બનશો. મારે વિષય વિલાસો-
મા રાચીમાચી ન રહેતા દ્રવ્ય અને ભાવથી શીયળ પાળી
શક્તિવાળા બનો

પશુ-પ ખીના લવોમાં ધૃતિ-અદેખાઈમા તથા દેવોના
લવમાં પણ વિપાદ-કડાસાદિકમાં ઘણા વખત ગુમાવ્યો.

આત્મિકગુણો પ્રાપ્ત કરવા નિરન્તર ચેતવું જોઈએ, ઉપયોગ રાખવો. મોહ-અજ્ઞાનતા, મમતા અને માયાની ખટપટમા ખુચ્ચો છે તેનાથી સદ્ગતિ-સમ્યગ્જ્ઞાન-ચારિત્ર કદાપિ પ્રાપ્ત થશે નહિ.

કાયા-માયાના આધારે હું જ દરિયાને તરવા માટે જે આશા છે તે ફોગટ જશે. કાયા કુલનો વિશ્વાસ રખાતો નથી ક્યારે નાશ પામશે તે અરે ભાઈ ! તું જાણે, બરે-બર જાણે છે તે મુજબ કાયા અને માયાની એવી પરિસ્થિતિ રહેલ છે માટે તેમાં વિશ્વાસ રાખીશ નહિ જ્યાં મુધી કાયા અને માયા રહેલી છે ત્યાં મુધી ધર્મધ્યાને જોડ તેનો મહારો લે આ કાયા-માયા તમોને અકસ્માત મળી નથી ઘણા કપો, પીડાઓ સહન કરી છે તેના ચોગે અકામ નિર્જંગ થઈ છે. તેથી જ માનવદેહ અને ગેહ અને માયા મળી છે તેને ખટપટમાં ગુમાવ નહિ માટે ઘટમા ન્યામા મમજ-મમજ વિચારી જો, જેવો ખટખટમાં પ્રેમ છે પ્રેમ-રાગ-લાગણી-સદ્ગુણોમા ધારણ કર કાયા અને માયા સફલ થશે.

દાં! દાં! આયુષ્ય અલ્પ થાય છે. તે દરમ્યાન અર્વાજા જન્મ થાય નહિ તે પહેલા આત્મહિત સાધી લે એક દાં! આયુષ્યમા વધારો થશે એવી આશા રાખીશ નહિ એટલું કાળ ટોળાંમાં ફરશે પછી જેવી કરાવી કરી દેશે તેવી ગતિ થશે માટે મમજ થઈ. ધન-જ્ઞાન-પુત્ર પદ્ધિવસ્તુ વગેરે! કાયા જાનવ લપમા પડે તે ઉચિત નથી.

તેની લટપટ-ખટપટમાં આસક્ત બની કયાં આયુષ્યને ગુમાવે છે. અહંકાર-મમતાનો ત્યાગ કરીને તારા આત્માની સંભાળ રાખ. તને માલુમ હશે કે મહાન્ પંડિતો, મહોટા યોદ્ધાઓ તથા સત્તાધારીઓ પણ અહંકાર-મમતાના યોગે લટપટ-ખટપટમાં પડી સ્વભાન ભૂલી આત્મિક ગુણોમાં પ્રેમ ધારણ કરવો જોઈએ અને સહન કરવા પૂર્વક સુવાસ ફેલાવવી જોઈએ. તેના બદલે તિરસ્કાર પાત્ર બને છે. કોઈપણ પ્રશંસા કરતા નથી જેમ-તેમ આયુષ્ય પૂર્ણ કરી અધમ બને છે. જે તરવાના, દુ ખ ચિન્તાઓને દુર કરવા સાધનો મેળવ્યા છે તેજ સારનો દુઃખોને વધારવાના બને તો પંડિતાર્થ-હુંશાચારીની ઠાંઈપણ કિંમત કહેવાય છે ? કહેવાય નહિ

એક પંડિત ગણાતો માનવ, પૈસાદાર હતો. સ્ત્રી મરણ પામી બીજી પરણ્યો. તેણીનું રૂપ દેખી ખુશી થયો. પણ ગુણો જાણ્યા નહિ આવેલી સ્ત્રીને ફરવાનો શોખ હતો તેની સાથે પંડિત ફરવા જાય નહિ તો કંઠાસ કરવામાં બાકી રાખે નહિ કંઠાસ થતો હોવાથી લણેલ સઘળું બૂલાયું અને ખસ્તાયો ફરવા લાગ્યો. પ્રથમની સ્ત્રી મરણ પામ્યા પછી બીજી પરણવાની જરૂર હતી નહિ બીજીના રૂપ રાગમાં તેણીના ગુણો જાણવાની જરૂર હતી તે જાણ્યા નહિ. રૂપમાં જ મુગ્ધ બન્યો હવે શો ઉપાય કરવો તેની સમજણ પડતી નથી શું કલેશ-કંઠાસમાં જીવન પૂર્ણ થયે. આમ દરરોજ વલોપાત કરતો હોવાથી સમ્યગ્જ્ઞાનીએ કહ્યું કે તું વલોપાત કર નહિ તેથી કંઠાસ તે સુક્યો નહિ પ્રથમ તેણીના રૂપમાં મુગ્ધતા છે તેનો પરિહાર કર. તારી

તથા સમ્યગ્જ્ઞાનના અભાવે તથા ઉદારતા-ગંભીરતાદિ ગુણોના અભાવે કલેશ-કંકાસ વિગેરે ઉત્પન્ન થાય છે. સારતા અસારતા મળે છે માટે અજ્ઞાનાંધકારને ટાળવા જેટલી બુદ્ધિ હોય તેટલી વાપરવી અને ગંભીરતા-ઉદારતા-ધીરતા વિગેરે ગુણોને ધારણ કરવા જોઈએ આ ઉપાય આનંદ પ્રાપ્ત કરવાનો જેવો તેવો નથી.

ધનાઢ્યો અને સામાન્ય સ્થિતિવાળાઓ પણ આવા શક્ય ઉપાયો જો કરે તો જ સ્વજીવનનો લ્હાવો લઈ પરલવમા પણ આનંદપૂર્વક જીવનનો વિકાસ સાધી શકે. નહિતર રાત્ર મહારાત્ર અધિકારીઓ સત્તાધારીઓ પોતાના જીવનને કલેશમય બનાવી મહાદુઃખી બને છે. અને જીવનમા પ્રકાશ પ્રગટતો નથી. તથા વિકાસ સધાતો નથી એક શેઠાણીની માફક.

એક ધનાઢ્યની મુશીલ-ગંભીર અને ધૈર્યવાન સ્ત્રી મોટા પુત્રની મમતા મૂકી મરણ પામી. ધનાઢ્ય શેઠે બીજી કપવતી કન્યાનું પાણિગ્રહણ કર્યું. રૂપ હતું પણ ઉદારતા-ગંભીરતા વિગેરે ગુણો હતા નહિ તેમાં વળી દીકરા થયા. શેઠે પુણ્યવંતા ગંભીર પુત્રની સલાહ લઈ વ્યાવહારિક કાર્યો કરે છે. તેથી નવી પત્નીને અદેખાઈ થઈ મનમા વિવેક ભૂલી વિચાર કરવા લાગી કે મોટા દીકરાને પુત્રી શેઠ દરેક કાર્યો કરતા હોવાથી આગળ જતા તે શેઠ બનશે માગ દીકરાઓ તેને આધીન બનશે. માટે બાર્બમા પત્નીધીન બને નહિ તે ખાતર ઈલાજ કરું. આમ

ધાગણા રાખી દરરોજ જુનીના પુત્રના દોષો હતા નહિ
 છતાં હુધમાથી પોરા કાઢે તેમ દોષો કાઢવા લાગી શેઠે
 કહ્યું કે, તું દોષો કાઢે છતાં તે પુત્ર નિર્દોષ છે. સુશીલ
 અને સમજણો તથા સહનશીલ છે અને આધારે પેઢી
 તરતી થઈ છે અને આપણે આનંદ સહિત જીવન ગુજ-
 રીયે છીએ. આ સાલણી અધિકાધિક કંકાસ કરીને કહેવા
 લાગી. મારા દીકરા ભવિષ્યમા પરાધીન બને નહિ તે માટે
 સઘળી સ્થાવર-જગમ જે જે મિલકત છે તે બધી મારા
 નામે ચઢાવો. તેથી સ્વાધીન બનશે. અને સુખી થશે.
 શેઠે માનતા નથી નવી ધમપછાડ કરી ભવાડો કરે છે.
 શેઠે ઘણા હુ-ખી બનતા જાણી મહોટા પુત્રે કહ્યું. તમે શા
 માટે હુ-ખી થાવો છો. સઘળી મિલકત તેણીના નામે ચઢાવો.
 મારા ભાગ્યમા હશે તો ઉદ્યમ કરવાથી હું સુખી થઈશ
 શેઠે સઘળી મિલકત તેણીના નામે લખી આપી તો પણ
 કંકાસ કરતી હોવાથી પિતાને શાંતિ રહે તે ખાતર
 ઘરમાથી બહાર પ્રદેશમા ગયો એક નગરમા જઈને પુણ્ય-
 શાલી શેઠની હુકાને સુનીમ તરીકે રહ્યો તેની નીતિ—સદાચાર
 દેખી ભાગીદાર બનાવ્યો. અનુક્રમે ધનાઢ્ય બન્યો. શેઠે
 પોતાની કન્યા પરણાવી. આનંદમાં રહેવા લાગ્યો.

જુનીના પુત્રને જવાથી નવી સ્વચ્છંદી બની વિલા-
 સોના ધનને વેડફાવા લાગી—તેણીના પુત્રો પણ વિલાસી
 બન્યા. ભણ્યા નહિ પુત્રના ગયા પછી ધર્મની આરાધના
 કરતા શેઠે ગુજરી ગયા. વિલાસોના યોગે સઘળી સપત્તિ

ખતમ થઈ અને દરિદ્ર બનવાથી ઘણી દુઃખી દશા હાજર થઈ લોકો તિરસ્કાર કરે છે દીકરા તેની પાસે પૈસા માગે છે. નથી આપતી ત્યારે ગાળો ભાડી મારજીક કરે છે મનમા પસ્તાવો કરી જીનીના છોકરાની યાત્રી કરતી રહી રહે છે કે; તે હોત તો આવી અવદશા આવત નહિ આવી સ્થિતિમાં જીવન કેવી રીતે મુખેથી પસાર થશે બહાર ગામમા જઈને ધનાઢ્ય બનેલ અપરમાતાની અવદશા જાણી નાખુશ બન્યો સ્વપિતાની આબરૂ રાખવા પોતાને ઘેર આવી અપરમાતાને આશ્વાસન આપી શાત કરી જીવન નિર્વાહ ખાતર દરેક વર્ષે રૂપીયા મોકલવા ભૂલતો નથી. તેના પુત્રો પોતાની સાથે લઈ જઈને અભ્યાસ કરાવવા પૂર્વક સન્માર્ગે વાળ્યા

આ પ્રમાણે દેહદેવલનાવાળી માનવતાના યોગે મુદર કાયો કરે છે તે મુજબ અપરાધીના ઉપર ઉપકાર કરી ભાવિમા મુમસ્કારો, વાસનાવામિત થવાય એવા અન્કારો કરતો પણ મંનાગ્ના ખેલ ખેલી ખેલાડુ જેઓ છે તેના જેવો બનતો નહિ ખેલાડુ બનવાથી સ્વજીવન મુખપાથી લાભ મળશે નહિ અને કુમસ્કાગ્ના યોગે લલકી દશા હાજર થશે દુનિયામા ખેલાડુ બનનાગએ તો પોતાના આન્મિકગુણ ભૂલી કેવી કેવી દુર્દશા પ્રાપ્ત કરી છે તેનો ખ્યાલ કરવાની જરૂર છે ખ્યાલ ન હોય તો ચાલ્યા ? કોવ-માન-માયા-અને લાભ ના વિકારોના યોગે કેટલક મા પ્રવેશ દેતે શ્વાન જેવા બની પાગલ માણ્યો

દેખી જોલવા-લાંડવામા બાકી રાખતા નથી કેટલાક શક્તિના.
અભાવે ઘણી નમ્રતા દેખાડી અન્યને છેતરવા અને તેટલી
માયા-મમતા દેખાડી, કેટલાક જોલની ખાતર અન્યોને
મહાવિપત્તિ-વિટંબના ફદામા ફસાયા અને ફસાવે છે.
શક્તિ હોતે હબરોના પ્રાણો લીધા છતાં મુખશાન્તિ
સાપડી નહિ અને “હાય હાય” કરતા મરણ પામ્યા
આવો ખેલ ખેલી શો લાલ મેળવ્યો ?

રેતીને પીલવાથી તેલ નીકળતું નથી પાણી વલો-
વાવથી ઘી મળતું નથી મળશે નહિ તે પ્રમાણે હૃદયથી
ખેલ ખેલવાથી કદાપિ સત્ય મુખ મળતું નથી માટે લાગ્ય
શોગે દેહરૂપી નૌકા મળી છે તેનો આધાર લાઠી હૃદય-
દાયક ખેલનો ત્યાગ કરવા પૂર્વક સત્સાર સાગરને તગવા
લક્ષ દેજે. જો ખરાબામા પ્રાપ્ત નૌકા અઘડાશે તો ભાગી
ભૂધો થશે પછી તરવાનું અશક્ય બનશે માટે દેહનૌકા
ખેલ ખરાબામા અઘડાશે તો સર્વે આશાઓ દરિયામા
ખૂડી જશે એટલી ભૂલો કરીશ નહિ મહાક્રિમત ભરી છે.
તેથી દેહનૌકા મળી છે તેના વિચાર કરજે મોહ નિદ્રાના
ઘેનમા ઘેરાતો નહીં ચતતો રહેજે જે ચેત્યા તે તરી ગયા.
દહપ્રહારી. અર્જુનમાલી, રોહણીયો, મહોટા ચોર,
પોતાના સદ્વિચારો અને ઉપદેશથી અનત મુખના દવામી
ધયા, અને થશે માટે માનવ દગા-પ્રપચ-ખેલ ખેલીને
હારી બા નહિ પણ અરે માનવ મુચ્છાદ ? પાપ પ્રવૃત્તિનો
ત્યાગ કરવા પૂર્વક હેયામા આત્મિક શુદ્ધિને સ્થાપન કરવા

ક્ષણ માત્ર આગસ કરીશ નહિ પ્રાપ્ત થએલ સદ્ગુણો જ
તહારી આશાને પૂર્ણ કરશે અપૂર્ણ રાખશે નહિ.

સંસારમા જેમ તેમ કરીને મેળવેલ સંપત્તિ-સત્તા-
સાધ્યની તારી આશાઓને પૂર્ણ કરવા સમર્થ નથી એમ
નક્કી માનજે, એક ઈચ્છા પૂર્ણ થતા બીજી અનેક આશા-
ઓને ઉત્તન્ન કરશે, તે તે આશાઓ જીવંતાની પર્યાંત
પૂર્ણ થશે નહિ અને મમતા-માયા ને મીઠો માર મારવાનો
લાગ મળશે માટે સદ્ગુરુ ઉપદેશ આપે છે કે આત્માને
તથા તેના ગુણો સાધનો મંલાગ તેનાથી હુ બ દરિદ્રતા-
હીનતા ખમવા માડશે આત્મિકગુણોનો એવો પ્રભાવ છે
કે મર્વ સંકટો ગદી શકતા નથી માટે ચેતી આત્માની
યાત્રી કરો વ્યવહારના કાર્યો કરતા પણ આત્માને ભૂલવા
જેવો નથી જ તે કાર્યો પણ આત્મા નિર્મલ-હશે તો જ
મક્લ થશે અને મહકાર આપશે અલગેલો આત્મા તમોને
મુખી બનાવશે બીજા સંયોગો વખત જતા ખમી જશે
તમોને અનુભવ થએલ હશે જ કેની માહાળી ડાયમ ગદી
મટે ક્ષીન્-નીન્નો હમ વિવેક ક્રે છે તે મુજબ સંયોગોનાં
વિયોગ થતા વિવેક કરીને આન્મભાન ભૂલતો નથી મંયોગનાં
વિયોગ થતા વિવેક કરવામા આવશે નહિ તો વિવિધ
વલોપાત થશે ચિન્તા ગોકમા કિમંત્ર વ્યતીત થશે શોક-
મત પ-કલ-કલનો ત્યાગ કરવા દેવદુર્લભ માનવભવ
મોત છે તેની માર્ગતા અને મક્લતા અદિવાર અને
વિવેક વેદ કરાય છે અને કવી નેકરો ને વિવાય મતિ

બુદ્ધિની મલીનતા ખસતી નથી વસતિ-વાસણ-વસની અને
 દેહાદિકેની મલિનતા ટાળવા નિરન્તર પ્રયાસ કરો છો તે
 મુજબ મનની પણ મલીનતા ટાળવા નિરન્તર વિચાર વિવેક
 કરશો પછી આત્મજ્ઞાન પ્રાપ્ત કરવા પ્રેમ જગશે

સ સારની અસારતામા સાર માની બેઠેલા મુઘ્ધ જનોને
 જ્ઞાન લાવવા મદ્દુરુ આચાર્ય બુદ્ધિસાગરમૂરીશ્વરજી
 ભજન પદ ૬૩ રચના કરતા ઉપદેશે છે

પદ ૬૩

(રાગ . જુલણ છંદ)

સર્વ સ સારના લાવ છે કારમા,
 સાર તેમાં નથી સત્ય લાખુ,

૩૫ જુદાં ધરે પ્યાર ત્યાં શુ કરે,
 સમજળે આત્મા સત્ય લાખું સર્વ ૧

અણિકે આનંદમાં મોહથી મુંઝીને,
 ભવ્ય જ્ઞાનવપાણું કેમ હારે ?

આજને કાલ કરતાં થકા માનવી,
 કાળ આયુઃ હરે કે વિચારે સર્વ ૨

બાહ્ય આનંદનો રગ છે અલિનયો,
 નષ્ટ તે તો થશે ચિત્ત ધારો.

ક્ષણ માત્ર આળસ કરીશ નહિ પ્રાપ્ત થએલ સદ્ગુણો જ
તહારી આશાને પૂર્ણ કરશે અપૂર્ણ રાખશે નહિ.

સંસારમા જેમ તેમ કરીને મેળવેલ સંપત્તિ-સત્તા-
સાધ્યબી તારી આશાઓને પૂર્ણ કરવા સમર્થ નથી એમ
નક્કી માનજે, એક ઈચ્છા પૂર્ણ થતા બીજી અનેક આશા-
ઓને ઉત્તન્ન કરશે, તે તે આશાઓ જીવગાની પર્યાંત
પૂર્ણ થશે નહિ અને મમતા-માયા ને મીઠો માર મારવાનો
લાગ મળશે માટે મદ્દગુરુ ઉપદેશ આપે છે કે આત્માને
તથા તેના ગુણો માધનો મંભાળ તેનાથી હું બ દરિદ્રતા-
હીનતા ખમવા માડશે આત્મિકગુણોનો એવો પ્રભાવ છે
કે અર્થ સંકટો ગળી શકતા નથી માટે ચેતી આત્માની
યાત્રી કરો વ્યવહારના કાર્યો કરતા પણ આત્માને ભૂલવા
જેવો નથી જ તે કાર્યો પણ આત્મા નિર્મલ-હશે તો જ
મફલ થશે અને મહકાર આપશે અલળેલો આત્મા તમોને
મુખી બનાવશે બીજા સંયોગો વખત જતા ખમી જશે
તમોને અનુભવ થએલ હશે જ કેની સાક્ષાત્તી પ્રાયમ રહી
માટે કીર-નીચના હમ વિવેક કરે છે તે મુજબ સંયોગોનો
વિચાર થતા વિવેક કરીને આત્મભાન ભૂલતા નથી સંયોગનો
વિચાર થતા વિવેક કરવામા આવશે નહિ તો વિવિધ
વલેખન થશે, ચિન્તા મોડમા દિવસો બ્યતીત થશે શોક-
મનપ-કર-કામનાં ત્યાગ કરવા દેવદુર્લભ માનવભવ
મોડ તે તેની માર્યકતા અને મફલતા મદિચાર અને
વિવેક વેરે કરાય છે અને કરવી નેહજો તે ગિવાય મતિ

બુદ્ધિની મલીનતા ખસતી નથી વસતિ-વાસણ-વસની અને
 દેહાદિકની મલિનતા ટાળવા નિરન્તર પ્રયાસ કરે છે તે
 મુજબ મનની પણ મલીનતા ટાળવા નિરન્તર વિચાર વિવેક
 કરશે પછી આત્મજ્ઞાન પ્રાપ્ત કરવા પ્રેમ જાગશે.

સંસારની અસારતામા સાર માની બેઠેલા મુઘ્ધ જનોને
 જ્ઞાન લાવવા સદ્ગુરુ આચાર્ય બુદ્ધિસાગરમૂર્તીશ્વરજી
 ભજન પદ ૬૩ રચના કરતા ઉપદેશે છે

પદ ૬૩

(રાગ . બુલણા છંદ)

સર્વ સંસારના ભાવ છે કારમા,
 સાર તેમાં નથી સત્ય ભાખુ.

રૂપ ભૂદાં ધરે પ્યાર ત્યાં શુ કરે,
 સમજજે આત્મા સત્ય દાખું સર્વ ૧

શ્રીકૃષ્ણે આનંદમાં મોહથી મુંઝીને,
 ભવ્ય માનવપાણું કેમ હારે ?

આજને કાલ કરતાં થકા માનવી,
 કાળ આયુઃ હરે કે વિચારે સર્વ ૨

બાહ્ય આનંદનો રંગ છે અભિનયો,
 નષ્ટ તે તો થશે ચિત્ત ધારો,

પડતીની અવસ્થા આવશે ખરી, પણ મોહમુગ્ધતા હશે નહિ તો સંયોગ-વિયોગ થતાં હર્ષ-શોક વલોપાતાદિ થશે નહિ જ્ઞાનના યોગે ઉપશમ લાવનો આવિર્ભાવ થશે ખાન-પાન વિગેરે વ્યવહારમા મુંઝવણ થશે નહિ મુંઝવણ ખસ્યા પછી સદ્વિચાર અને વિવેક દ્વારા સમ્યક્જ્ઞાનનો પ્રગટ લાવ થાય છે પછી અમોઝે અત્યાર સુધી શુ શુ કાર્ય કર્યું અને હવે શું કરવાનું છે તેનું જ્ઞાન થાય છે. એટલે ખાવાની અભિલાષા થતાં વિચાર આવશે કે ઘણું ઘણું ખાધું પણ ભૂખ-ઘુઘા નાશ પામી નહિ માટે ગર્વ-મદ ગુમાનને ખા, નષ્ટ કર

પેટ પટારા માટે મહા મહેનત કરી હવે જીજ્ઞાસુ માતાના પેટે અવતરવું પડે નહિ તે માટે પ્રયાસ કર અત્યારસુધી વૈરી, વિરોધીઓને વહાલા માન્યા અને પ્રેમ ધારણ કરવાપૂર્વક જીવન પસાર કર્યું, તથા સાચા વહાલા પ્રેમી હતા તેઓને વિરોધી અને વૈરી માની મિશ્ર્યાત્વમા રાગ ગણ્યો, અમૃત સમાન વચ્ચનોને કટુક, ખારા માનવા પૂર્વક તેઓની અવગણના કરી. સત્ય સુખશાતા અર્પણ કરનારના આદરનો ત્યાગ કરી ક્ષણ વિનાશી અને કલહ, કંકામ કરાવનાર દુન્યવી પદાર્થોમાં રાચી માચી જતી સમ્યક્જ્ઞાન મેળવવામા પ્રયત્ન કર્યો નહિ તથા શુભ, શુદ્ધ વિચાર અને વિવેકનો ત્યાગ કરી સસારના વિષય, કપાચના અશુભ વિચારો, ચિન્તા કરી, વિવેક ભૂલી પોતાની અને પારકાની પીડાઓ, મકટોના ખાડા જોદવાનો આરભ કર્યો

આ મુજબ વર્તન કરવા પૂર્વક પોતાના આત્માનું તથા સ્વજનવર્ગનું કલ્યાણ સાધવા માટે કાંઈ પણ વિચાર, વિવેક, વર્તન રાખ્યું નહિ તેનો સમ્યગ્જ્ઞાનથી ખ્યાલ આવશે અને તેથી જ ચાલવામા સાવધાની રાખીને દેવદર્શન, વદન, પૂજન કરવાની ભાવના જાગ્રત થશે અને સમ્યગ્જ્ઞાનનો લાભ લેવાશે. તથા ભક્તકથા, રાજકથા, સ્ત્રીકથા સાંભળવાનો પ્રેમ, રાગ ઓછો થવાપૂર્વક જીનેશ્વર કથિત કથાઓ, સિદ્ધાંતો, ચરિત્રો સાંભળવાની ભાવના થશે. મનોહર ભાવના ભાવનાં કલહ કંકાસ નાશ પામશે.

નુકશાન કરનાર, તિરસ્કાર કરનાર, અગર પડાવી લેનારને મારવાની પીડા ઉત્પન્ન કરવાની ભાવના, પ્રયાસ કરવાને બદલે ક્રોધ, માન, માયા, લોભ વિગેરેને મારવાનો, નષ્ટ કરવાનો વિચાર, વાણી અને વર્તન કરવા પ્રયત્ન થશે.

સમ્યગ્દર્શન પૂર્વક સમ્યગ્જ્ઞાન થતા બોલવામા વિવેક જાગતા કોઈને પણ પીડા, સંકટ, અપમાન થાય એવું બોલાશે નહિ. આવા મધુર વચનો બોલવાનો પ્રેમ જાગશે એટલે વચનો, વાણીથી જે અગરાઓ કુસપ, ખેદ વિગેરે થાય છે તે થશે નહિ, અને મંગલકૃત, મંગલધો બાંધ્યા છે તેઓનું રક્ષણ થશે અને આનંદના કારણે હસ્તગત થશે.

સાંભળવાની ઈચ્છા થતી હોય તો જીનેશ્વર, મુનીશ્વરની વાણી સાંભળવા ઉપાશ્રયે ગમન કર. ત્યાં તને કલ્યાણકર વાણી સાંભળવાનો લાભ મળશે. ગાવાની અભિલાષા હોય તો જીનેશ્વરના ગુણો ગા. અગર પચ

મેષ્ટીઓના ગુણોનું ગાન કર તેથી અશુભ વાણી-વિચારો નાશ પામશે. અને આત્મિક ગુણોનું સ્મરણ થશે. બલાબલ માપવાની ઈચ્છા હોય, થતી હોય તો પ્રથમ પોતાની તાકાત-શક્તિના માપનું બલાબલ કાઢજે. નહિતર થાપ લાગશે. શક્તિ હોય તો જ જે કાર્ય કરવાનું હોય તે કરજે. તેથી જ ઉત્સાહ વધશે. નાસીપાસ થવાશે નહિ દાન, શીયળ, તપ, ભાવનાદિ વિવિધ કાર્યો છે, તેમા પ્રેમ વધારવો જોઈએ.

આ મુજબ દરેક ક્રિયા કરતા આત્મિક ગુણો અને તેના સાધનો ભૂલવા નહિ

ભણતર ભણીને ઉચ્ચ કેળવણી લઈને કેટલાક મોહ મુગ્ધ બની પોતાના આત્મિક ગુણો ભૂલી એવા કાર્યો કરે છે કે પોતાની અને તેના અનુયાયીઓની અધોગતિ થાય. વિવિધ વિપતિ-સંકટોમાં મપડાય છે તેથી સદ્ગુરુ કરૂણા લાવી ફરમાવે છે કે, એવું કાર્ય કરો કે ઉચ્ચ સ્થિતિ હાજર થાય

કેળવણી યોગે ભણતર ભણીને આત્મિક ગુણોનું સ્મરણ કરી તે ગુણોને પ્રાપ્ત કર તે માટે ૬૫ મા પદની રચના કરે છે

પદ ૬૫

(ગગ : અગ મં માચા માલિગ પાયો)

ચેતન તું શાશ્વત શિવ મુખ દરિયો,
તું તો જ્ઞાનાદિક ગુણ ભરિયો ૮ ...ચેતન ૧

સુયોપશમ,ઉપશમ ને ક્ષાયિકે લાવે નિજ ગુણ ભોગી,
અન્તરે અનુભવ અમૃત સ્વાદી,

ચોગી પણ તું અયોગીઃ ...ચેતન ૨

કેવલ કેમલા નકદ્દિ પ્રકાશી, સિદ્ધ બુદ્ધ અવિનાશી,
જાગ જાગ હવે તત્ત્વ સ્વરૂપે,

તુંજને દઉં શાખાશીઃ ...ચેતન ૩

અજરામર નિર્મલ મુખકારી, અકળ કળા જયકારી,
ચોતાને તારે તું એમે.

સત્તા શુદ્ધ સમારીઃ ...ચેતન ૪

પ્રભુ વાણી જયનાદ કરીને, સત્ય સ્વરૂપ બતાવે,
નિર્મલ સમતા સરવર હંસા,

ઝીલે શુદ્ધ કંહાવેઃ ...ચેતન ૫

અન્તરે પરિણતિ વણુ વ્યવહારે, શોધે પાર ન આવે,
બાહ્ય ક્રિયામાં ઝગડા ભારી,

તત્ત્વ કોઈ ન પાવેઃ ...ચેતન ૬

અન્તરે પરિણતિ લક્ષ્ય વિચારી, સાધનથી તેહ સાધે,
બુદ્ધિસાગર ચઢતે લાવે,

ધ્યાન દશા મુખ વાધેઃ ...ચેતન ૭

સ્વપરના કલ્યાણુ કામી લલ્યજનો. સંસાર જે અપા
છે તેને તરવા અને પાર જવા માટે પ્રથમ આત્મ

જાણવા કોશીશ કરવાની જરૂર છે. તે જાણ્યા સિવાય જે જે ભણતર ભણાય-કેળવણી લેવાય-જ્ઞાન-વિજ્ઞાન માટે અથાગ પરિશ્રમ લેવાય તેનું યથાર્થ ફલ મળતું નથી જ. તેથી એવા સાધનો પ્રાપ્ત કરો કે જેઓના યોગે આત્માના ગુણોમા પ્રેમ-લાગણી થાય અને તેનો અનુભવ આવે. તે માટે સમ્યગ્જ્ઞાની સદ્ગુરુ બુદ્ધિસાગરસૂરીશ્વરજી ઉપદેશ આપે છે કે.

અરે ભવ્ય ! તારો આત્મા, સત્તાએ શુદ્ધ-બુદ્ધ-નિરંજન નિરાકાર છે, પણ અહંકાર-મમતાના યોગે મોહનીય કર્મમા મુગ્ધ બનતા સત્તા તરફ ખ્યાલ રાખ્યો નહિ. દષ્ટિ પણ ફેરવી નહિ તેથી સંસાર સાગરમા જેમ તેમ અથડાવાનું થએલ છે. હવે અથડાવાનું પમદ ન હોય, ચિન્તા-શોક-સંતાપ વિગેરેના કષ્ટો ગમતા ન હોય તો. સમ્યગ્જ્ઞાનીએ દર્શાવેલ વિચાર-વિવેક કર્વા પૂર્વક માનસિક શુદ્ધિ તથા વચન-કાયશુદ્ધિને ધારણ કરી ધાર્મિક ક્રિયાઓમાં અપ્રમત્ત બન તેથી આત્મિક શક્તિ-શુદ્ધિ પ્રગટ થશે પછી તેના યોગે પ્રથમ પરિસ્થિતિમાં કરેલા વિચાર-વાણી અને વર્તનનો ત્યાગ થવા માડશે પસ્તાવો પણ થશે કે. અજાનતાથી વ્યતીત થએલ જીવનને મત્સ્ય લાભ લેઈ શકાયો નહિ હવે ગુરુગમપી શ્રીજીનેશ્વરજીના ગુણોમા શ્રદ્ધા થઈ અને આત્મસ્વરૂપની ઓળખાણ થઈ તેથી મન વચન અને કાયની મક્કીનતાનો ત્યાગ કર્વા અમારું મુખની ભૂલભૂલામણીમા કેમ પડું ?

માયા મમતાની જાળને તોડી આગળ ઉન્નતિ કરવા તત્પર બનીશ અને કેશીશ કરીશ તેથી બળવાન કર્મ ને તેના અવિભાવો જે જે છે તે નબળા પડવાના જ. આત્મ બલવાન થતા આનંદનો અનુભવ થવાનો તથા ઉપશમ-દુઃખશમતા યોગે પોતાનાં ક્ષાયિક ભાવનો રાગી બનીશ. એટલે રમ્ભ ગારવતા રીંદિ ગારવતા અને શાતા ગારવતામા પ્રીતિ જે છે તે નષ્ટ થવા માંડશે વિષય કપાયની લાગણીમા ભેર-વેગ રહેલ છે તેમા નિર્બલતા બાણીને કંપો આવશે તેઓને જ્ઞાન પૂર્વક સહન કરીને બલવાન બનીશ પછી અજ્ઞાન અધકાર રહેશે ક્યાથી ? જ્ઞાન પ્રકાશમા અધકાર ગહેતો નથી-જ્ઞાની બનાય છે

જ્ઞાની બનના મદ, અભિમાન જો થાય તો અજ્ઞાની કહેવાય, તેથી જ્ઞાનદશા અવરાય છે. તેને દુર કરવામા આત્મિક ભાવની આવશ્યકતા હોવાથી તેને પણ ભૂલીશ નહિ તો પછી મદ, અભિમાન રહેશે નહિ આમ સમજણથી જ્ઞાની કહેવાશે તે પણ ભૂલીશ નહિ પછી અનંત સુખ દુર નથી પણ પોતાની પામે જ છે તેનો આસ્વાદ આવશે આ પ્રમાણે વિવેક થતા કેવલ કમલા તારી પાસે હાજર થશે. અને જગતની આટીધુટીનો ઉકેલ આવશે. આ વિના અન્ય ઈલાજ નથી સત્ય ઉપાય ક્યાં વિના વિષય કપાયની વિટંબના ટળતી નથી મારે એક ધાર્મિક સમ્યજ્ઞાનના યોગે વિટંબનાનો ત્યાગ કર્યો તેની મારફત તમે પણ કર્યા કરશો

આત્માનંદી એક શ્રાવક. સાંજરે પ્રતિક્રમણ કરવા-
 પૂર્વક સર્વે અતિચારો જે કર્યા હતા તેઓનો પરિણામ કરી
 પુનઃ સ્વપ્નતોમા અતિચાર થાય નહિ એવી ભાવના ભાવતાં
 પોતાના ઘેર જઈ રહેલા છે માર્ગમાં બેઠા જરૂરની અને
 જોઈ કહેતા ધન, જમીન અને સ્ત્રી ખાતર કલહ કરી રહેલા
 છે. કલહ કરતા મારામારી ઉપર આવ્યા. તેમાંથી એક
 ક્રોધાતુર બની બીજાને છરી મારીને નાસી ગયો. છરી
 શરીરમાં રહેવાથી ઘણી પીડા થવા લાગી. કાઢવાની તાકાત
 નહી હોવાથી વારેવારે પોકાર કરવા લાગ્યો. અરે કોઈ
 દયાળુ હોય તેણે પેટમાંથી છરી કાઢીને મૂકે મરણથી
 બચાવે. જોઈએ, તે દયાવાળાનું અવશ્ય કર્તવ્ય છે.
 એમ વિચારે છે તેવામાં તે માર્ગે ગમન કરતા એક
 શ્રાવકે કહ્યું આવવાથી છરીને બહાર કાઢી તેવામાં
 પોલીસ આવ્યો અને કહેવા લાગ્યો તેજ છરી
 મારી છે તેથી તું ગુન્હેગાર હોવાથી અધિકારીને
 મોપવામાં આવશે શ્રાવકે કહ્યું મેં મારી નથી પણ પેટ-
 માંથી કાઢી છે તેથી ગુન્હેગાર નથી પણ પરોપકારી છું.
 છરી મારનાર તો નામી ગયો છે છતાં માન્યું નહિ કેસ
 પોલીસે માડ્યો. પણ શ્રાવક ભયભીત બન્યો નહિ કોર્ટમાં
 આનંદપૂર્વક આવ્યો. મનમાં મનજે છે મત્યને આંચ
 આવતી નથી જ જેના પેટમાંથી છરી કાઢી છે તે માણસને
 ખબર પડી કે, મારા ઉપકારી ઉપર માર્યાનું તદોમત
 આપેલ છે મારે કોર્ટમાં ગમન કરી સત્ય બુઝાની આપુ
 તે તારા થયે છરી મારનારને બીજા પોલીસે પકડ્યો.

કેસ આવ્યો. કોર્ટમાં હાજર થયો. બુખાની લેતા, છરી મારનાર ગુનેગાર ઠર્યો તેને સજા થઈ શ્રાવક નિર્દોષ ઠર્યો આનંદ પૂર્વક પોતાને ઘેર આવ્યો. મનમાં વિચાર કરે છે કે, આ તો મારા મતોની પરીક્ષા થઈ. આંટી ઘુંટી ઉકેલી ગઈ. સત્ય તરી આવ્યું.

આ મુજબ સંસારમાં વિવિધ વિટબના આવે છે. મતોને ધારણ કરનાર ગભરાતા નથી તે જ આત્મિક વિકાસના સાધનોની સફલતા કરે છે. બાકીના વિટબના આવતા લયભીત બની અનેક સાચા જુદા કરી અધિક અધનથી બંધાય છે. અને ખીડાય છે માટે તેવાઓ સત્ય આત્માના પ્રકાશના અધિકારી બનતા નથી અધિકારી બનવા માટે વિચિત્ર-રોગ-શોક વિગેરે આવે ત્યારે જાણવું કે આ તો પરીક્ષા છે એમ માનીને જ્ઞાન પૂર્વક સહન કરવું તે તેમણી મુક્ત થવાનો માર્ગ છે આ માર્ગે ગમન કરતાં પ્રાણાંતે પણ સંતાપ થશે નહિ. સંતાપ કલેશ તે સંસારમાં રખડપટ્ટીનું કારણ છે આમ અમજવાથી કલેશ-સંતાપરૂપી

હોય અને જન્મ મરણની વિટંબના વિપત્તિ-વેદના વિગેરે ટાળવી હોય તો, કરેલા પાપો-દોષો અને અપરાધોની માફી-પ્રાયશ્ચિત માગતા પહેલા પાપો-અપરાધો અને ભૂલોની પૂર્વ ભૂમિકા રજુ કરવી, તે ભૂલવા જેવી નથી માફી માગશે પસ્તાવો કરવા પૂર્વક પ્રાયશ્ચિત લેશે તો ય પાપાદિકના કારણો તથા હેતુઓ ને રજુઓ કરશે નહિ તો, આંતરિક મોહ મમતા-અહ કાર અદેખાઈ વિગેરે ટળી શકશે નહિ. અને નિર્મલતા અશક્ય બનશે માટે તેના કારણો જણાવવા જોઈએ.

કેટલાક શ્રાવક-શ્રાવિકા પ્રતિકમણુમા સદ્ગુણો મેળવવા ખાતર પસ્તાવો-માફી માગે છે, પણ તેના કારણો કહેતા શરમાય છે લાજ ધારણુ કરે છે ખરા પણ, જાહેર કરતા આબરૂની હાનિ માને છે તે ઠીક કહેવાય નહિ

પણ સમજવું કે જાહેર કરવાથી આત્મિક ગુણો નરદ પ્રેમ જાગશે અને પુન તેવા અપરાધો કરતા બચાવ રહેશે માટે પ્રથમ ભૂમિકા રજુ કરવી જોઈએ મુખશાંતિ પ્યારી જેને હોય તેને જ્ઞાનપૂર્વક હું બને દુર કરવા નિર્બલતાનો ત્યાગ કરી પગકમ ફેરવવું જોઈએ તે અનાદિ-કાલનો નિયમ છે

હુ બધી જે બચબીત બની કંટાળે છે અગર અન્ય સ્થળે નાગી જાય છે તેથી હુંખ ખમનું નથી પાછળ ખમનું આવે છે અને અધિક હુંખી થવાય છે માટે પગકમ ફેરવવાની જરૂર છે. બચ કે કંટાળો લાવવે

જોઈએ નહિ જ્ઞાનપૂર્વક અને વિવેકથી પરાક્રમનો આરંભ કરતા તે ખસી જવાનું જ

સુખની અલિલાધામા દુઃખને આવવાનો માર્ગ મળે છે અને પરાક્રમના વિચારે થતા દુઃખ ગલરાય છે નાસી જવા તૈયાર થાય છે માટે જલને ફેરવે નિર્જલતાનો ત્યાગ કરે પછી ખસી જાય નહિ તેવા સત્ય સુખનો સ્હાવો મળશે

પોતે પોતાને તારવા માટે પરાક્રમ વિના અન્ય ઉપાય નથી અન્ય સહારો આપશે સૂચના પૂર્વક લલામણ કરશે, પણ દુઃખથી તરી જવું તે તો પોતાના હાથમાં રહેવાનું જ. ધન યૌવન સ્વજનાદિકનો પ્રેમ જે છે તેના તરફની આસક્તિનો ત્યાગ કરી આત્મ તત્ત્વરૂપી ધર્મમા આસક્તિ જોના તેના જેવો અન્ય પરાક્રમ નથી આસક્તિ મમતાનો ત્યાગ થતા પરાક્રમનો આરંભ થાય છે. તે કાયમ રાખવાથી ઉપાયરૂપી શત્રુઓ ટળતા જાય છે તે તમારો ધર્મ છે આ મિવાય ધરો ધમાલ કહેવાય

અનાદિકાલની નિર્જલતા જસે એમ નથી ભલે પ્રભુ પાસે પ્રાર્થના કરે આજીવ કરે તોપણ તે પ્રાર્થના વિગેરે પરાક્રમ. પુરુષાર્થ માગે છે તેના યોગે સફલતા થાય છે પ્રાર્થના કન્વી તે સહેલી નથી. તેમા જ્ઞાનની જગત છે તેના કરતા બહુ ફેરવી જતા રાખવું તે અનિ કહીન છે તે કહીનતાને દુર કરવી. તેવો પુરુષાર્થ કન્વો તે ધર્મ કહેવાય.

કોશીશ થશે સત્ય સ્વાધીનતા તમારી પાસે રહેલ છે, તેનો પ્રકાશ થશે સ્વચ્છ દેતાએ ધર્મને ભૂલાવ્યો અને ધમાલના ફારસોમા ફસાવ્યા તેનો ખ્યાલ આવશે તમારી પાસે જ જે વસ્તુ સત્ય છે તેનો ખ્યાલ આવશે ત્યારપછી કામમા રામની ભ્રમણા છે તે ટાળવાની અને આત્મિક રામના ગુણો તરફ શ્રદ્ધા થશે. અને પીડા-સકટો વિગેરે જે જે કારણો છે તેઓને નષ્ટ કરવાનો વિવેક પ્રાપ્ત થશે

વ્રત નિયમના યોગે પાત્ર ઈન્દ્રિયો અને સમજણના યોગે માનસિક વૃત્તિઓ કળજમા આવે ત્યારે સ્વયમ સ્વધાય છે તે સ્વયમ વધતા સમતાનો અનુભવ આવે છે તેના યોગે વ્યાવહારિક કાર્યો કરતા આન્તરિક પરિણતિ, શુભ-શુદ્ધિને ધારણ કરે છે તેથી જ આત્મા નિર્મલ અને છે માટે વ્યવહારિક કાર્યોમા વ્રત-નિર્મલ નિયમને ધારણ કરે અને આન્તરિક પરિણતિને પી લેા.

પાંડવો અને કૌરવોનું ખૂનખાર યુદ્ધ થયું. તેમા પાંડવોએ વિજય મેળવ્યો અને કૌરવો પરાજય પામ્યા. તેમા કારણ જો કોઈ હોય તો સ્વયમ હતો તેવા મહાયુદ્ધમાં પણ કૌરવોનું અનિષ્ટ ચિન્તનનું નથી પણ તેઓનું કલ્યાણ થાય ને ખાતર. બીજા પિતામહે પણ ઘણી યુક્તિપૂર્વક સમજાવ્યા છતાં અભિમાન અને રાજ્યના હોભે સમજ્યા નહિ તેથી કુટુંબનો નાશ થયો જો વ્રત-નિયમાન્તિક હોત તો સંતોષ આવત માટે નિર્મલ થવાના જે જે કારણો છે તેનો સ્વીકાર કરે તેથી જ મુખી થવાશે

જો તમોને આત્મિક ગુણોને નિર્માલ કરવાના કાર-
ણોની સમજણ ન હોય તો જ્ઞાની સદ્ગુરોનો સમાગમ કરવા
પૂર્વક જ્ઞાન મેળવેા અને શક્ય પ્રયત્ન કરેા. આમ કર-
માવતા સદ્ગુરુ આચાર્ય બુદ્ધિસાગરસૂરીશ્વરજી પદ ૬૬ ની
રચના કરતા અમૃત વાણીની વર્ષા કરે છે

પદ ૬૬

(રાગ વૈદરલી વનમા વલવલે)

મ્હંત સમાગમ દોહિલો, દોષો સહુ હરનાર,
મુધરે ઘણુમાં આતમા, પામો ભવજળ પાર૦ ૧
નાંખો અગ્નિમાં લાકડાં, તુરત ભસ્મ થનાર,
મ્હંત સમાગમ અગ્નિથી, બળે કર્મ વિકાર૦ ૨
સ્વપ્નદશા કોટિ વર્ષની, જગતાં તે જાય,
ગંગાજળથી નિર્મળો, સદ્ગુરોનો ન્યાય૦ ૩
સ્પર્શ મણિના સ્પર્શથી, લોહુ ચોતુ થાય,
રવિ ઉદયે જગમાં જુવો, સર્વત્ર જણાય૦ ૪
અંબળ ભમરી સંગથી, ભમરી પદ પાય,
બુદ્ધિસાગર સદ્ગુરુ, સંગત મહિમાય૦ ૫

“સદ્ગુરુ આચાર્ય મહાગજ ઉપદેશ આપે છે કે, સગાં વહાલા-મિત્રો અને અનુયાયી વિગેરેનો સમાગમ-સંબંધ અનંત લવો સુધી કર્યો, તેઓના ભરણ પોષણ-ખાતર અથાગ પ્રયાસ કર્યો છતાં, પોતાનું હિત-કલ્યાણ સાધવા માટે આધિ-વ્યાધિ-ઉપાધિને હઠાવવા માટે સદ્વિચાર-વિવેક કર્યો નહિ. તેથી વિલાસોના વિકારોથી માનવતા-દિવ્યતાનો પ્રકાશ થયો નહિ તેથી મનુષ્યલવની સફલતા મળી નહિ કારણ કે તે વિકારો અંધકારને ફેલાવી ભ્રમ-ભ્રાઓ ઉભી કરે છે તેથી સમ્યગ્જ્ઞાનનો પ્રકાશ મળતો નથી-અને ભ્રમ ટળતો નથી ભ્રમણાને હઠાવવા માટે સદ્ગુરુ કહે છે કે, આધિ-વ્યાધિ અને ઉપાધિની વિટંબના ટાળવા કંચન-કામિનીના ત્યાગી-અહુકાર-અભિમાન-મમતા-અદેખાઈ વિગેરેનો ત્યાગ જોણું કર્યો છે અગર ટાળવા માટે પ્રયત્ન કરી ગ્રહેલા છે, તેવા સંત-મુનિવર્યોનો સમાગમ કરો. જો કે એવા સંતમુનિવર્યોના સમાગમ દુર્લભ છે તો પણ તપાસ કરતા પ્રાપ્ત થાય એમ છે કહેવાય છે કે “વહુરન્તા વસુંધરા” ગોધનારને લગની હોય તો મળી શકે એમ છે ગોધનારને વિવેકની જગત રહેવાની જ અને જંગમ તીર્થનો લાભ મળવાનો

પારસમણિ-રૂપર્ગમણિનો રૂપર્શ યતાં લોહુ, સુવર્ણ, ચાનું થાય છે એટલે લોહનો વાન-વર્ણ બદલાય છે. તેમ વિકારોથી અને વિકલ્પ-સંકલ્પના દુષ્ટ વિકારોથી લોહ જેવા માણુઓનો સત સમાગમ વાન-વર્ણ સુવર્ણ જેવો

વિક્રયામાં આસક્ત બનનારને પ્રભુ પૂજા-તેમના ગુણોનું
 ગ્રહણ થાય ક્યાથી ? અવગુણો ખસે નહિ આડું અવશું
 સમજાવી. ચોરી-જારી કરી અન્યજનો પાસેથી પૈસા પડાવી
 ઘર ભરે તો પછી સદાચારનું પાલન થાય ક્યાંથી ? સદા-
 ચારનું પાલન કરવું તેને અશક્ય લાગે એમા નવાઈ શી ?

પુદ્ગલાનંદી, બાહ્યાત્મા તે અંતરાત્મા ક્યારે બને ?
 જ્યારે મદ્ગુરુનો સમાગમ કરી તેમની વાણી રૂપ પાણીનું
 પાન કરવા પૂર્વક આન્તરિક મલીનતાનો ત્યાગ કરે ત્યારે
 મુવર્ણ જેવો બને ત્યારે-કદાચ છારી આવે ત્યારે જ્ઞાન વડે
 સાદ્ કરતો જાય અન્તરાત્માને જીન ઉપયોગ સ્ખલના
 થવાનો સ્ખલ છે તેથી થતા અપરાધો દોષો અને ભૂલોને
 જાણી શુદ્ધ કરતો રહે. તેથી વિવેક-મદાચાર-અને સંસ્કારના
 યોગે પંચાચારરૂપી મદાચારોની આરાધના કરવા સમર્થ
 બને. પછી પ્રશમ-નો લાભ મળતો રહે. તેથી શ્રાવક બનેલ
 અન્તરાત્મા કોઈના દીલ હુલાવતા પોતાના દીલ હુલાય છે
 તેથી અન્યજનોને હુલાવવાની ભાવના-વિચારો હોતા નથી
 એવી ભાવના રાખે કે દરેક પ્રાણીઓ દોષોને ટાળી મુખી
 બનો. અને અન્તરાત્મા બની મુવર્ણ જેવા બનો. પાપી-
 ઉપર પ્રેમ રાખી, અપગ્રાહી ઉપર પ્રેમ ધાગણ કરી તેઓના
 પાપ-દોષોને પચાળવા-સાદ્ કરવા ઉદ્યમવંત બને

જ્યારે અન્તરાત્મા બને છે ત્યારે લાખો ભવોની
 સ્વપ્નદશાને જાણી જાગૃત રહેવા મદા પ્રયામ કરતો રહે

છે. અને સંસાર સાગરે ખુડતો હતો તેમાંથી તરવાની શક્તિ પ્રાપ્ત કરે છે.

જેમ તખુડાને ઘણો મળ-કાદવ લાગેલ હોય તો તેનો તારવાનો સ્વભાવ છે છતાં ખુડે છે પરંતુ મળ-કાદવ ધોવાતા તરવાની અને તારવાની તાકાત, સ્વયં શક્તિ જાગે છે. તે મુજબ અન્તરાત્મા જનતાં મલીનતા નષ્ટ થએલ હોવાથી પોતે તરે અને તેના આધારે રહેલને પણ તારે કાગળ કે મિથ્યાત્વ અને અવિરતિ ડાખી મલ નષ્ટ થએલ છે

લાખો મણુ લાકડા બાળવા અગ્નિ સમર્થ છે. બાળી ભસ્મ કરે છે તેમ મુવર્ણુ ડાખી જનેલ અન્તરાત્મા-લાખો ભયોના પાપને ભાળી ભસ્મ કરે છે એવી શક્તિ-તાકાતનો પ્રગટ ભાવ થાય છે

પૂણીયો શ્રાવક હતો પૂણીઓનો વેપાર કરી જીવન ચલાવતો પરંતુ અન્તરાત્મા જનેલ હોવાથી પ્રશમ-ભાવના થોગે આમાયિકતા દોષો ટળેલ હોવાથી ત્રિણિક નૃપે પણ તેવા ગુણની માગણી કરી

ધનાદ્યો માનતા હશે કે, ધનથી પ્રશમતા-પ્રસન્નતા પ્રગટે-પ્રગટશે તેજ મિથ્યાત્વરૂપ મળના થોગે જ માની ખેડેલ છે તેના જસવાથી જ ધનાદિ જે સંયોગે મળેલા છે અને મળતા જાય છે તેના તરફથી મુખશાંતિનો ભ્રમ ખસે છે એટલે જે મુખશાંતા અભિલાષા હતી તે જસતી જાય છે અને પ્રશમતા-પ્રસન્નતા પ્રાપ્ત થાય, જે ભય-ખેદ અને દ્વેષના વિકારો પણ ટળતા જાય છે

માટે પારશ્વમણિ-સ્પર્શમણિના કરતાં અધિક મુખ
શાંતિ અર્પણ કરનાર જ્ઞાની-અનુભવી ગુરૂનો સમાગમ
કરવા પૂર્વક તેમના વચનામૃતનું પાન કરો, તમારો પરિ-
શ્રમ સફળ થશે. વ્યવહારના કાર્યોમાં સંતાપ થશે નહિ

સંસારના વિલાસોમાં મુખશાતા માની, તે વિલાસો
ખાતર વિવિધ પ્રયત્ન કરવા પૂર્વક મન-વચન અને કાયાની
શક્તિ વાપરી છતાં ચિંતા વ્યાધિ ટળી નહિ પણ વધી.
તેઓને નષ્ટ કરવા ઘણી અભિલાષા છે માટે હે સદ્ગુરૂ
દેવ ? ઉપાય બતાવો. આમ સાલળી સદ્ગુરૂ દેવ આચાર્ય
બુદ્ધિસાગરચૂરીશ્વરજી. ૬૭મું પદ રચી ઉપદેશ આપે છે.

પદ ૬૭

(રાગ : માન માયાના કરનારા રે)

કરો સત્ય સ્વરૂપ સમાધિ રે,

તેથી ટળશે કૃપાધિ ને વ્યાધિ,

યોગ અષ્ટાંગને શુદ્ધ સાધી રે.

કરો રે દુરે સકલ દુઃખ આધિ. કરો ૧

ચિત્ત ચચલતા દૂર જ લાવે. અનહદ આનંદ થાવે.

સર્વ સંકલ્પની સિદ્ધિ ખરેખર.

રૂઢિ સિદ્ધિ સહુ પાવે રે. કરો ૨

આત્મના જ્ઞાનથી દુઃખ ટળે છે. સિદ્ધ સ્વરૂપ મળે છે.

બ્રહ્મા ને વિષય શાંતર ને શાંતિ.

આનંદમાં સર્વ ભળે છે રે. કરો ૩

યૌગિક વિદ્યાભ્યાસ કર્યાથી. વિષય વિકારો ટળે છે,
જ્ઞાનીના યોગ્ય છે યૌગિક વિદ્યા.

સમજી શિષ્યોને કૃપે રે. કરો ૪

કેયમાણુ વળી સંચિત કર્મો, આત્મ સમાધિ હરે છે,
અનંત શક્તિ પ્રગટે છે ઘટમાં.

પરમ સ્વરૂપ વરે છે રે. કરો ૫

અન્તરની શક્તિ સત્ય જગાવો, લેજો માનવ ભવ લહાવો,
બુદ્ધિસાગર ઘટ સત્ય સમાધિ.

મુમુક્ષુ જન ઝટ પાવો રે. કરો ૬

સદ્ગુરુ કરમાવે છે કે અરે ભવ્ય ! તું કહે છે.
માનવભવ—અને હવનમા મુખશાતા રહે તે ખાતર શક્ય
માધન સામગ્રી મહામહેનત કરી મેળવી છતા મુખશાતા
પ્રાપ્ત થઈ નહિ ઉઠી આધિ—વ્યાધિ—ઉપાધિ વળગી માટે
તેને ટાળવા માટે ઉપાય જતાવો. ઉપાય જતાવવામા આવે
છે કે સત્ય સ્વરૂપની પ્રાપ્તિ માટે નમાધિ—નમતા રાખો.
તેથી વ્યાધિ—ઉપાધિ—ખમતી જશે. ખમંડવા માટે તમેને
છ પ્રકારની ભાગ્ય યોગે શક્તિઓ મળેલી છે અને તથા
પ્રાણી મળ્યા છે તેઓનાં ઉપયોગ—ધન—દાન પુત્ર પુત્રીઓમા
કરો છો અને તેઓનું ભગવાન—પાપાનુ ખાતર વિવિધ યુક્તિ
કરો છો. તે શક્તિ અને યુક્તિ આન્મિક ગુણ પ્રાપ્ત

કરવામા વપરાય ત્યારે જ આધિ-વ્યાધિ અને ઉપાધિ
ટળતા સમાધિના યોગે આત્મિક તત્ત્વનો અનુભવ આવશે.

આ સિવાય આત્મિક સ્વરૂપના જ્ઞાતા-દ્રષ્ટા થવાશે
નહિ અને ચિંતા જેવી છે તે ખસશે નહિ અને ખન્યા
વિના વ્યાધિ-ઉપાધિની પીડા પણ ટળશે નહિ જે જે
ઉપાય કરશે તે તે ઉપાય. અપાયને હાજર કરશે

તમે જાણો છો કે જર-જમીન-ભેરૂ તથા પરિવ્રહમાં
જ ક્રકાસ-કલેશ સમાયેલ છે ત્યાં સમાધિ હોય કયાથી ?
સમાધિ માટે સમ્યગ્જ્ઞાન દષ્ટિ તો સદ્ગુરૂનો સમાગમ કરવા
પૂર્વક ગુરૂગમ લો તો જ મળે. વીંછીના ડંખ જેવી દીનતા-
દીનતા-ચાચનાની વેદના-પીડા નષ્ટ થાય. અને સમાધિ-
સમતાનો આસ્વાદ આવે. સત્યાનંદનો અનુભવ આ વિના
પ્રાપ્ત થશે જ નહિ.

ગમે તેવી સાહ્યળી માટે સંપત્તિ મેળવશે તોય
તૃપ્તિ સંપન્ના ડંખ જેવી છે તે વધવાની જ અને દીનતા-
ચાચના ઘટવાની નહિ ત્યાં સમાધિ પ્રાપ્ત થાય નહીં જ.
માટે બુદ્ધિ-શક્તિ અને યુક્તિનો એવો ઉપયોગ કરો કે
સમાધિનો પ્રાદુર્ભાવ થાય.

અષ્ટાંગ યોગની આરાધના કરો યમ-નિયમ-આસન
પ્રાણાયામ-પ્રત્યાહાર. ધ્યાન-ધ્યેય-સમાધિ આ યોગના
આઠ અંગો છે. તેનું જ્ઞાન મેળવીને તેનો આદર કરો આ
યોગના આઠ અંગોને વાધવા માટે અષ્ટપ્રવચન માતાના
શરણે ગયા સિવાય અન્ય દક્ષિણ નથી મન-વચન-કાયાની

શ્રદ્ધા સારા પ્રમાણમાં હતી તેથી શ્રદ્ધાના યોગે સ્વેગમાં પ્રેમ હતો. તેથી પતન થયા પછી આત્મિક બલના આધારે જ્ઞાનગર્ભિત બની નિઃશ્રેયસ સાધી શક્યા માટે ત્યાગી થયા પછી વિરાગવાસિત બનવાની આવશ્યકતા છે મ સારના સુખની અભિલાષા. સત્ય વિરાગમાં વિદ્યો નાખી પતન કરાવે તેથી તેવા સુખની ઈચ્છા કરવા જેવી નથી જ

જો તને તારો આત્મા પ્રિયતમ, અતિ વહાલો હોય તો, ખાન-પાન ગમન-વચન વિગેરે કરતા ભૂલતો નહિ. દરેક વ્યાવહારિક કાર્યો કરતા શરીરમાં વ્યાપ્ત રહેલા બ્રહ્મ સ્વરૂપ-જ્ઞાન સ્વરૂપ આત્માને યાદ રાખજો તેથી મલીનતાનો ત્યાગ કરવાનો વિવેક જાગશે. નિર્મલ થવાનો ઉદ્યમ થશે મલીનતાના યોગે જ આધિ-વ્યાધિ અને ઉપાધિની વિડંબના ખસતી નથી જ તેઓને સદ્ગુરૂ આચાર્ય મહારાજ બુદ્ધિસાગરસૂરીશ્વરજીએ પદ ૬૮ ની રચના કરી છે તેને ખ્યાલમાં રાખી વર્તન કરો.

પદ ૬૮

(રાગ . બહાલા વીર જીનેશ્વર)

બહાલા હરતાં ફરતાં બ્રહ્મ સ્વરૂપને ધ્યાવજો રે,
નિશ્ચય અંતર્ધર્મમાં શ્રદ્ધા સાચી લાવજો રે.
બહાલા ૦ ૧

વિષય વિચારો દૂર હટાવી, મનમાં અન્તર્યામી ભાવી,
ચેતન અનંત લક્ષ્મી ક્ષાયિક ભાવે ઠાવજો રે.
બહાલા ૦ ૨

ચિત્તવૃત્તિ અન્તરમાં સ્થાપી,
 થાને નિશ્ચય નિજગુણુ વ્યાપી,
 અમંગ્લ્ય પ્રદેશી ઘરમાં નહેસો આવજો રે. વહાલાં ૩
 ભજવી ભાવે નિજગુણુ ભક્તિ.
 ખીલવવી ચિદ્ધનની શક્તિ.
 પ્રેમી ઉદયમથી તું પ્રભુ સ્વરૂપને પાવજો રે. વહાલાં ૪
 પ્રત્યક્ષાનથી ભાગે ઝગડો.
 દૂર રહેશે માયાનો વગડો. (રગડો)
 વાલ્કલ મોહાદિક શત્રુને દુર હઠાવજો રે. વહાલાં ૫
 અન્તર્યામી ચિદ્ધન પરખી, પામી હીરો લેજો હરખી.
 બુદ્ધિમાગર મોહાડ ગાયન ગાવજો રે. વહાલાં ૬

મદ્ગુરુ કહાણા લાવી કન્ભાવે છે કે, અરે આત્માના
 અર્થાં ! જ્ઞાન-પાન-દન્તા દન્તા વિલામો કરતા આત્માનો
 વિકાસ કરવા તને બચાવ રહેતો નથી તેથી ઠોકરો પુન પુન
 વાગે છે સારામારી બાલાગાલી. વિરોધ-વેગ પણ ધાય છે તેના
 મોગે કેટલી ધાતિ પ્રાપ્ત કરી તે કહે ? હટ્ટી અસાંતિ-
 દલદ-દંદામ વિગેરે થએલ છે. તે તુ બાલુતો હોય તો
 તેઓને દુર કરવા હિપાય તારી પાંચ છે બાલુતો ન હોય
 તો અમબલુ માલગ ? સારી રીતે કેળવતી પૂર્વક અન્યજ્ઞાન
 પ્રાપ્ત કરીને જ્ઞાનપાનાતિ વ્યાવહારિક કાર્યો કરવા તથા

ધાર્મિક કાર્યો કરવા. તેથી કાંઈક શાંતિ થશે અને કલહ કંડાસ-ખેદ-અદેખાઈ વિગેરે નષ્ટ થશે સમ્યગ્જ્ઞાન હશે તો કદાચ હુ.ળના હુંગરો પડવાના નિમિત્તો હશે, તોય તેઓને દુર કરવા સમર્થ બનાશે પછ્યા હશે તોય સહન કરવા પૂર્વક દુર કરી શકશે. તેમાંથી આત્મિક શક્તિ પ્રાપ્ત કરવાની કુંચીઓ મેળવી શકાશે માટે બ્રહ્મજ્ઞાન એટલે આત્મ-સ્વરૂપને પ્રાપ્ત કરવાનું સમ્યગ્જ્ઞાન. તેના યોગે જ જ્ઞાન-પાનાદિ કાર્યોમા અશાંતિ-કલહ-કંડાસાદિને ઉત્પન્ન થવાના કારણોનો અભાવ થશે.

તેથી સદ્ગુરુ કહે છે તે-અજ્ઞાનતાથી હુન્યવી કાર્યો કર્યાં અને અશાંતિના કારણોનો આદર કર્યો તો પછી શાંતિ ક્યાથી મળશે ? હવે તેને હઠાવવા માટે સમ્યગ્જ્ઞાન-બ્રહ્મજ્ઞાનને મેળવવા લગની લગાડ.

વિલાસોમા પ્રેમ હોવાથી ઘણો આદરભાવ રાખ્યો, પરંતુ તેથી તો હુ.ળ પીડાના કારણ ઉપસ્થિત થાય તેનો ત્યાગ કરવા હરતા-દ્રરતા બ્રહ્મસ્વરૂપ ધ્યાવજે. ભૂલતો નહિ. ધ્યાન કરવાની તાકાત તારી પામ્ છે. નિરીક્ષણ શાંત બનીને કર. દોડાદોડ કરવાથી તો શક્તિનો આવિર્ભાવ થતો નથી. અથડાવાનું-ટીચાવાનું થશે તેથી કલેશ કંડાસ ખમશે નહિ. માટે જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરી-ગુરુગમઠાગ મત્ય નિરીક્ષણ કરે. વિવેકના યોગે શક્તિનો ખ્યાલ આવશે. અજ્ઞાનતા-બ્રમણા-ભૂલો પ્રાય થશે નહિ

વિષય વિકારથી વિલાસોમાં જે પ્રેમ-આદર છે તેનું સમ્યગ્જ્ઞાન વિના સત્ય નિરીક્ષણ થનતું નથી; જે જે નિરીક્ષણ કરે છે તે વિકારી અને ભયંકર છે, પીડાજનક છે આમ વિચારી વિવેક કરશો ત્યારે જ સમ્યગ્જ્ઞાન-પ્રદક્ષજ્ઞાનનો પ્રકાશ થતા મિથ્યાત્વ-અધકાર રહેશે નહિ. અપૂર્વ પ્રશ્ન સાપૂર્વક પ્રસન્નતા હાજર થશે માટે કયા પરિભ્રમણ કરે છે. અનાદિકાલથી દોડદોડ કરવામા ખામી રાખી નથી. તેથી કેટલી આત્મિક શક્તિ મેળવી ?

“આત્માના નિરીક્ષણ યોગે કારમી કતલ કબ્જાર કોધાદિ કષાયોની કતલ થાય છે વિષયના વિકારોમા પ્રહારો પડે છે ત્યારે સમ્યગ્જ્ઞાનના યોગે વિકારી વિષયોના વિલાસોના મુખમા ઉદ્દેગ-કંટાણો આવે છે અને તેની યાતના, પીડાઓમાથી મુક્ત થવા માટે પ્રયાસ થાય છે અને કષ્ટ-મંકટ-અગર વિપત્તિઓ આવી લાગતા સહન કરવાની શક્તિ આવેલી હોવાથી આનંદનો પ્રકાશ થાય છે. એટલે સમ્યગ્જ્ઞાનની મુખમા નિર્લેપ રહે છે. માટે ચિત્તવૃત્તિને આત્માના શુભોના દુષ્ટાથી પોતાના સત્ય શુભોના મળી થનવ. નરિનર ઘણે ઘણે વિદ્વાન્ની વિકારો પુન પુન દુઃખ-પીડાઓના ખાણ હવા પડે છે અને કષ્ટો આત્મા બહારો હોય તો ભક્તિ-સેવા-પરોપકાર તથા પ્રત્ય ખ્યાન પન્નક્રિયાણુ-પ્રતિક્રમણુ-એવું કંઈ જોઈએ કે. આત્મિક શુભો થાઈ આવે. બૂલાય નરિ તથા પ્રવચન શબ્દો દુઃખની દેવ પારવી. અને માંભળી રહેલ અપગંગેના ન્ય ન

તેથી જડ જેવા બનશો. આત્માની શક્તિ ઘવાતી જશે. કોઈ બાબતની સમજણ પડશે નહિ. માટે આત્મિક જ્ઞાન મેળવવાની ઘણી જરૂર છે. તેથી ધાર્મિક કાર્યોમાં તથા વ્યાવહારિક કાર્યોમાં ઝગડા-ખેદ વિગેરે થાય છે તે થશે નહિ અને જે શંકાઓ થાય છે તે થશે નહિ. આત્માના ગુણોમાં પ્રેમ વધશે માનવતા સાથે દિવ્યતા સાધી શકાશે માટે જે કાર્યો કરો તેમાં સમ્યગ્જ્ઞાન રૂપ આત્માના ગુણોનું સ્મરણ કરવું. તેથી કરેલી કાર્યવાહી સફળ બનશે.

અસારરૂપી રંગશાળામાં સંસારી જીવો જુદા જુદા વેશ ધારણ કરી નાચ-નૃત્ય કરી રહેલ છે. તેમાં માણસો વિવિધ વેશ પહેરી નવા ખેલ લજવી રહેલ છે કોઈ રકના ખેલ લજવે. કોઈ શ્રીમત બની, કોઈ રાજા મહારાજાનો ખેલ લજવી રહેલા છે તેથી અંતરાત્મા ખુશી થતો નથી. માટે એવો ખેલ લજવો કે આત્મા પ્રસન્ન થાય રાજ થાય આ ખેલ સત્ય છે તમોએ ખેલો ખેલ્યા, તે ધન-મત્તા-સાહ્યગી મુખશાતા માટે ખેલ્યા, પણ તે કાયમ ગડી નહિ તાલી દઈ રહાવીને ખસી ગઈ પણ અંતરાત્મા અંતુષ્ટ બન્યો નહિ તેથી વલોપાત કરવાનો વખત આવ્યો. કહેલો ખેલ ફળ્યો નહિ પણ ફટ્યો માટે મક્કારના ખેલો-મા જે આશક્તિ છે તેનો ત્યાગ કર્યા પૂર્વક આત્મિક શક્તિ વધે અને તે શક્તિના આધારે અઘળી વિપત્તિ-વિટબના, વેદના નાગ પામે એવી તાકાત મેળવે. શક્તિ વિનાના માનવીઓને દેવે બાબતોમાં દખાનું રહેવું પડે છે.

દીનતા-હીનતા હોજી થાય છે અને જીવન દુઃખરૂપે
નીવરે છે

એક મંત્રારના મુખના અર્થીએ મુખજાતા માટે
ઘણો પ્રયાસ કર્યો દરેક ધધા કાયમ કર્યો તૈયારીનો વેપાર
કર્યો મદાઓ કર્યો, પણ શાંતિ મળી નહિ ત્યારે મદ્દગુરૂ
પામે આવી. આત્માને આનંદ પડે તેવો માર્ગ પૂછ્યો.
મદ્દગુરૂદેવે જ્ઞાન અર્પણ કરી માર્ગ જતાઓ અને ભાગ્ય-
જાળી થવા માટે મૃચના આપી કે પ્રથમ સ્વપ્નાના મુખો
ગમે તેવા મન ગમતા હોય તો પણ ચિકારી છે તે કદાપિ
આત્માને શાંતિ આપવા સમર્થ જનતા નથી જ સમાન
મુખના મ્ત્રીઓએ કહે છે કે, આત્માને અવિનાશી તમે કહો
છો ? અને તો મરણ પામતા દેખીએ છીએ તો પછી અવિ-
નાશી કેમ કહેવાય ? મદ્દગુરૂ સમવત્તે છે કે, તમે શરીરને
આત્મા માન્યો તે તમારી અજ્ઞાનતા છે જામણા છે. પણ
આત્માથી શરીર ન્યારૂ, બુદ્ધ છે શરીર મરણ પામે છે પણ
આત્મા અનુભવમા આવતો નથી તેથી તે દળાણને દર
પરવા માટે ઉદ્વેગ કરવાની જરૂર છે ઉદ્વેગ એવો પરવા કે
તેનું દળાણ નહિ પરંતુ બીજા મનમા - તે ઉદ્વેગ, પ્રયત્ન,
મોહનીય વિગેરે કેમ નહિ કલ્પારા મનપ્રગતીએ ઉદેશે
છે તે મોહનીય કેમ નહિ થાય નહિ તે ઉદ્વેગ ઉદ્વેગ
નવે ગતિપ્રાપ્તિ જનક જાને માટે ગતિપ્રાપ્તિ નવે
કહેવા કહાન તે મનપ્રગતી એવાય તેને નહિ ઉદ્વેગ, તે તે
ઉદ્વેગ કેમ ને તેમની ઉદેશ-પ્રતિષ્ઠા નહિ થયેલ છે.

બાહ્ય પ્રવૃત્તિની જાંલળે, જકડાતા છે દુઃખ,
 ઉપાધિ સાગરમાં ગોથાં, ખાતાં ન સુખ,
 પુદ્ગલ સ્કંધ એમે રે, લવોલવ દુઃખ કયારા. ૨
 અનેક ભાષા પ્રોફેસર થઈ. કરશો કોટી ઉપાય.
 ઉચ્ચ થવાને ઉંઘી આશા, અન્તે સુખ ન થાય,
 આત્મના અજ્ઞાને રે, ઉંમર મહુ જાય હારી.
 ...મનુષ્ય ૩

બી.એ. એમ.એ. આદિ ડિગ્રી, આત્મજ્ઞાન વણ ફેકે,
 પરમાત્મ પરખ્યા વણ પામર. સમજે શું મૂરખ લોક,
 મિથ્યા અભિમાને રે, સંસારમાંહિ દુઃખ ભારી.
 ...મનુષ્ય ૪

આત્મોન્નતિ ઉપાયો સાચા, જિનવાણી ગુરૂચા.
 આત્મજ્ઞાન વણ વિદ્વતા શું ! સમજ્યાથી સુખ થાય,
 બુદ્ધિસાગર વાણી રે, સમજશો નરનારી. મનુષ્ય. ૫

ભાગ્યોદયે મનુભવ પામીને હે ચેતન ? તે કેવું કાર્ય
 કર્યું ? પરભવમા અને આ ભવમાં સાચી મુખશાતા રહે
 કે ચિત્તા પીડા. ઉત્પન્ન થાય તેનો વિચાર વિવેક કર્યો
 કર્યો હશે તો પીડા ચિન્તા રહેવી જોઈએ નહિ નહિતર
 રહેવાની જ

તમોને વારંવારે, વખતે ચિન્તાઓ થયા કરે છે અને
 રાગોની વેદના થયા કરે છે તેનું કારણ તમોએ આત્મિક

શુભોને જાણ્યા નથી અજાનતાના યોગે અયોગે પ્રાપ્ત
પદાર્થોમા સત્ય મુખની આશા ધારણ કરવા પૂર્વક તેમાં
જ આસક્તિ બન્યા તેથી ચિન્તા વ્યાધિઓનો માર્ગ શોધ્યો
નહિ અને અમલ્યા નહિ તેથી આધિ-વ્યાધિ અને ઉપાધિની
પીડા નષ્ટ ક્યારથી થાય ? બસ નહિ જ મારે તેને હુક કર-
વાની ખરેખરી ઇચ્છા હોય તો ચેતનને પ્રહ્મજ્ઞાનમા જોડ.
હુબ દરિદ્રતા ગરેશે નહિ જે પદાર્થો મળ્યા છે તેઓમા
આસક્તિ છે તે નાશ પામશે

અમારમા હુશીયાઃ કોણ કહેવાય ? જે આત્માના
શુભોને જાણી-શોધી અને આમક્તિ બનતો નથી તે હુશી-
યાઃ પ્રવીણ અને કુશલ છે તે સત્ય જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરે છે
માટે તેમા હુશીયાઃ કહેવાતા હોતો અમારના વ્યાવહારિક
કાર્યો ક્રમતા પણ અન્યજ્ઞાન-પ્રહ્મજ્ઞાન ભૂલતા નહિ તેથી
આધિ-વ્યાધિ-ઉપાધિ ઘણે તો થ નહોતે નહિ ટળતી જશે.
બાદ્ય પ્રવૃત્તિમા અજાનતા યોગે તેની જ જાણે જકડાવવાનું
થાય છે તેથી હુ જોને નષ્ટ કરવાના કારણો અમલતા નથી,
તે જ જલગમાયો બહાર નીકળી મોકાતું નથી જ પરંતુ
જ જલગને હેજળાના તરીકે માનવાપૂર્વક ગુરુગમધી બાણી
સેવક વ્યાજ કરવા તત્પર બને છે તેથી જ નીકળી મોક
તે જ જલગને મુખના મધ્યમ તરીકે માનવા હુ પિ તે
ખાંસને ભાગી છે નહિ અને કાઢીનલાનો અનુભવ
મોકલી મોકે નહિ જ જલગની પગલીનલાને રૂપ ધારતા જલ-
ગને ધમકે, પેતલની રૂચને નહોતે જ નહીં તે પ્રવીણ

વિત્તદારા અને વિષયની વાસના,

પારાથી શત્રુઓ ખુબ ફેટે. જગ રે ૧

વૃત્તિ બાહિર્વહે કર્મ આઠે ગ્રહે.

આત્મા બ્રાન્તિથી ભાન ભૂલ્યો,
ક્રોધને માનથી લોભ માયા થકી.

લક્ષ્યોરાશીમાં ખુબ ઝુલ્યો. જગ રે ૨

પામી માનવપણું પુણ્ય ઉત્કર્ષથી,

મુક્તિ સાધન અરે તે વિસાર્યું.

ખુબ અપકૃત્યથી પાપ ગાડું ભર્યું.

જીવનું નર્કમાં કેમ ધાર્યું ? જગ રે ૩

શ્વાસકચ્છવાસથી જીવ આયુ ઘટે.

ખખર નહિ કાલની કેમ થાશે,

કાલનું કૃત્ય તે આ ક્ષણે કીજીએ.

ધર્મથી આ ભવાજિથ તરાશે. જગ રે ૪

કોટિ ધન આવશે નહિ કદિ સાથમાં.

પાપ ને પુણ્ય સાથે જ આવે,

દાન કરજે સદા ધર્મ વાટે સુદા,

દાનથી આત્મા મોક્ષ પામે-વે. જગ રે ૫

રમરણ કર દેવનું શરણ જે દીનનું.

સાધુના દર્શને પુણ્ય થાવે.

સાધુ દર્શન થકી સાધુ વંદન થકી.

કોટિ ભવના કર્યા પાપ ભવે. જગ રે ૬

સાધુના અંગથી આત્મા ભગતો,
 તીર્થ જંગમ મુનિ બધ્ય જોવો,
 તીર્થ જંગમ મુનિ દૃષ્ટવેલી અહો,
 પુનઃકરાવર્તના મેઘ જેવો. ભગ રે ૭

સાધી હો સિદ્ધિને ધર્મ વ્યવહારથી,
 ભક્તિ ઉત્સાહથી યત્ન ધારો.
 ધર્મ કરણી કરી ફોકે થાવે નહિ,
 ધર્મથી આવશે દુઃખ આરો. ભગ રે ૮

ઉઘ ત્યાગી અહો દંડ દેવળ વિષે,
 શુદ્ધ ચેતન પ્રભુને જગાડો.
 મુદ્ધિસાગર અટા ભાવના મોગરી,
 સ્મરણનો ઘટ દેતે વગાડો. ભગ રે ૯

નમજુદ જગ્યાં ૩ લયા મુખી આત્માના ગુણોની
 ગણગણાવું થઈ નથી ત્યા મુખી ભલે નુ પોતાને રિવનમા
 જાગતાં માનતો તેમજ છતાં ઉઘતો છે. કારણ કે મોહ-
 માયા મમતાથી વેગાંડાલ છે જે મોહાદિકમા વેગાંડેક
 લાય તે ઉઘતો. એમ મનમાં જાનારો છે તે નાર માર
 કીને પ્રાણતો અને તે મુજબ વર્તન કરનાર આત્મા તને
 આથી માટે જ નથી. અને આત્મ-સ્વરૂપ પ્રાપ્ત થયે
 વિના હવે નિદ્રા ના છાત્રી થયે માટે ભગ-ભગ રે
 આત્મા મોહની રાગના નિદ્રામા છતાં મુખી મોહને નુલવ

વૃથા ગુમાવવો છે જો ગુમાવીશ તો પુનઃ મનુષ્યસ્વ પામવો અશક્ય બનશે. અને પશુ પંખી વિગેરેની પરાધીનતામાં દેસાઈ પડવું પડશે માટે ચેતી માયા-મમતા અહંકારાદિકનો ત્યાગ કરી આત્મ ગુણોમાં લગની લગાવ મોહની નિદ્રામાં ક્રોધાદિક શત્રુઓ લૂંટી રહેલ છે તેઓને શક્તિ પ્રાપ્ત કરીને દુર ડર આત્માની શક્તિ હશે તો જ આન્તરિક શત્રુઓનું ભેર ચાલશે નહિ સ્વયં દુર ખસી જશે એટલે આત્મનું જાત્રત બનીશ માફ માફ કરીને લૂંટાઈ રહેલ છે તેનું જો ભાન હોય તો જ જાત્રત રહે છે અને શત્રુઓને જીતે છે

ભાન વિના લૂંટાય છે પોતાની તાકાતને ફેરવી શકતા નથી તેથી જ પીડા પામે છે. પરંતુ જેમની શક્તિ પાપોનો ત્યાગ કરવા પૂર્વક કપાયને કાપવામાં વપરાય છે તેને શુદ્ધિ-રીદ્ધિ વિગેરે સ્વયં આવી ભેટે છે પણ શક્તિને ઉન્માર્ગે-વિષય કપાયમાં વાપરે છે તેની શક્તિ તાકાત ઘટતી જાય છે. માટે આત્માની શક્તિ ઘટે નહિ પણ વધતી રહે તે મુજબ જીવન ગુન્તરવું. તેથી બહાગના શત્રુઓનો પગ ટાળશે

બાહ્યવૃત્તિ નિવારી અન્તર વૃત્તિમાં પ્રેમ જાગે છે ત્યારે જ વિદ્યા-જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરવાનો પ્રયત્ન થાય. સમ્યક્-જ્ઞાનનો પ્રકાશ થાય. આવા પ્રયત્ન વિના કરેલો પ્રયત્ન-પ્રયામ, ચિન્તાજનક બને છે તથા તમો લક્ષ્મીને સદા ઈચ્છે છે તે દક્ષ પ્રયત્ન કરવાથી મળતી નથી. પણ

પુણ્યાનુસારણી હોવાથી પુણ્યોદય હોય ત્યારે જ પ્રયત્ન
યોગે પ્રાપ્ત થાય છે અને સહારો આપવા સમર્થ બને
છે. અન્યથા કદેલ હિમ વૃથા બય યશ-પ્રીતિ મેળવવાની
અભિલાષા હોય તે ન્યાયોપાર્જન ધનનુ દાન દેવુ જોઈએ
ન્યાયોપાર્જન ધનનુ દાન. ચિરસ્થાયી યશ-પ્રીતિ મેળ
તેમ બનનું નથી તેમ બનાવવી હોય અને મદ્બુદ્ધિનાં લક્ષણો
લેવો હોય તો સદાચારનું પાલન કરે. તેથી સર્વકાર્યોમા
તે સદ્બુદ્ધિ હુણ્ણુદ્ધિને દર કશે અને ઉપવનબચના ચારી
રીતે ઉપયોગી બનશે એટલે અજ્ઞાનતા યોગે ઉત્પન્ન થયેલ
બ્રમણા નાશ પામશે અને ખરાબ કર્મો કરવાની બાવના-
વિગેરેનુ પરાવર્તન થશે પછી વિષય-કપાયના વિદારો
ઓછા થતા મૂલભાર્થો નાશ કરવાની તાકાત-શક્તિનો
આવિર્ભાવ હાજર થશે.

આ બધા મદ્બુદ્ધિનાં પ્રભાવ છે નહિના છે. આગમનાં
ત્યાજ કરી મદ્વિદ્યા-જ્ઞાન મેળવો લક્ષ્યોનાં લક્ષણો મેળવવા
હોય તો હુણ્ણુ કાર્યો કરવાની આગે સદૃઘમ કરો વિન-
મ્યાથી રસ-પ્રીતિ મેળવવી હોય તો ન્યાયોપાર્જન ધન
પ્રાપ્ત કરો. તેથી અનર્થ નાશ પામશે. સ્વાર્થ આપવાની સારે
પરમાર્થ પ્રાપ્ત કરવામા પ્રેમ પ્રતિ અંતરનાં સન્નિ-
ઉત્પન્ન કરનાર. કેવળની વિજ્ઞાન રસ-કાર્યો-પ્રતિ-
પદ્ધતિ-કાર્યની વિશેષ પ્રવૃત્તિ તે નેત્ર અન્નરૂપે જાહેર
સ્વાર્થ નાશવામા અસાધ્ય કરશે. આવી બુદ્ધિ અને જ્ઞાન
વિજ્ઞાન મેળવે.

પરમાર્થ પ્રાપ્ત કરવામા તો અંદરમાં છૂપો રહેલ અહંકાર-મમત્વ લાવને દૂર કરવો જોઈશે. “ નિન્દા કરનાર ઉપર દ્વેષ અદેખાઈ ધારણુ કરો નહિ અને પ્રશંસાદિ સાંભળી કુલાવ નહિ. ગર્વ-ગુમાન કરો નહિ, વખત તમોને શાણા બનાવે. ઠોકરો વાગવાથી શાણા બનાવે તે પહેલાં શાણા બનવાથી, સમજુ બનવાથી નિન્દકના ઉપર દ્વેષ અને પ્રશંસકના ઉપર પ્રેમ વધશે નહિ, પણ સમત્વ રહેશે. દ્વેષાદ કરવાથી માનાસિક શક્તિ હણાય છે. અને ગર્વ કરવાથી ઉન્નતિમા આગળ વધાતું નથી. તેથી પાપ દુ ખર્ચા જીવન ભરમા શાંતિના બદલે અશાંતિ ઉત્પન્ન થાય મુખ શાંતિમા જીવન પસાર કરવા દુન્યવી પદાર્થોમા આસક્ત બનો નહિ રાચી માચી રહો નહિ. તેથી બુદ્ધિને વધારનાર જેટલા સાધનો છે તે ફલીભૂત બનશે. કષાય વિષયના વિકારો નાશ પામશે. ઘણો વખત વિકારો ટકશે નહિ તેથી આનંદનો પ્રકાશ થશે.

અત્યારથી સમજણના ઘરમાં આવી રાગ-દ્વેષ વિગેરેનો ત્યાગ કરી આત્મ તત્વને સંભાળો તે જ દુઃખનો નાશ કરવાનો સારો ઇલાજ છે. અન્ય ઇલાજ ખપમા આવશે નહિ.

શ્વામોચ્છવાસે આયુષ્ય ઘટતું જાય છે. તેને જેમ તેમ વેડફી નાંખો નહિ. પણ સુંદર વિચારો કરી મફલ કરો. વિવેકપૂર્વક મદ્વિચારો કરવાથી અવસ્થા પણ મનોહર સુખદાયક બનશે પાપના પોટલા બાંધેલ છે તેનો ત્યાગ થશે અને પુન્યનો પટારો ભરાશે. તે પુણ્યના આધારે પવિત્ર બનાશે. મક્કીનતા ખસતી જશે.

કરોડો મોનામહોરોના સ્વામી હશે તથા વિવિધ
અંવરાત નિજોરીમાં ભરેલ હશે તો પણ મલીનતા જે મનમાં
રહેલી છે તે નાદ પ્રશે નહિ પણ ગર્વ-ગુમાન આવશે, તો
મલીનતા વધશે અગાવહાલાને. મિત્ર વર્ગને તથા શ્રીદાતા
પ્રાણીઓને મારાં આપવાનું વર્તન થશે નહિ અને કાંઈ
આર યુક્તિપૂર્વક આવી જશે અગર શાહુકારનો વેશ ધારણ
કરી ખીરનું કાપી ધનાદિ લઈ જશે ત્યારે વલોપાત-વિલાપ
કર્યાનો વળત આવી લાગશે માટે કાળે કાળે નવકારનું
ચંદન કરી પાણ્ય વધારી પવિત્ર જનવું એટલે મોહ-મગ્નતા
—અર કાં વિગેનો મધુરો માં જાવાનો વળત
જાવશે નહિ

વિચારો નિર્મલ પતા માનમિત્ર વસ્તિ મુખ-મુદ
જનમે તેના પોણે જગણ મંડપો નાશ પામશે મુદ
વિકલપાના આધારે ધર્મ ધ્યાનના અધિકારી જનારો આવા
અધિપાના પોણે ન પામતા પ્રાપ્ત પ્રયોલ અધિપા, નહિ
પ્રાં, પ્રમન્ત પાત્ર જનારો અને અન્ય અધિપાની મન્ત-
પાત્રી અનુક્રમણ હશે તેથી પાતાનું અને પરકનું દિવ
સ્વાત રો, તેણે નિવૃત્તતા સ્વામી હશે તે થ
જાનપત મન્તો નહિ મન્તમન્ત હોઈની રાત્રિ ભૂકા
મત્ર અને જાન સીયજ નપ અને લાખનાની નહિલપૂર્વક
મન્ત પામવાનું અને પામીને મન્તપૂર્વક મન્ત-મન્ત રી
મન્તિ તાત્ત જાન, મન્તને પાં છત્ર મન્ત ભરે
ત્યારે છત્ર ની અભિપ્રાયે તે મન્ત મન્ત નિર્મલ

કરી બળ-તાકાતને વાપરે. વિષય-કપાયના વિકારો છતી આત્માને બંધનથી મુક્ત કરે. ક્રોધ-માનાદિ અને વિષય વિકારોથી બંધનની પીડાથી પીલાઈ રહેલ છે તેવા આત્માને ક્યારે મુક્ત કરશે. પ્રબલશક્તિને કારવશે, ત્યારે જ તે વિકારો ખસી જશે તે વિના ખસે એવા જ નથી.

અર્બુન-માલી, રાહણીઓ ચાર, દેહપ્રહારી, વિગેરે મોહ-મમતાના કદમા, જંબળમા ફસાએલ હતા ત્યારે ઘણી અનર્થકારક નિર્દયતાથી કામ કરતા હતા પરંતુ સમ્યગ્જ્ઞાની સંતોનો સમાગમ થયો ત્યારે મોહ-મમતાના બંધનો-જંબળને પોતે તોડી સહન કરી આત્માનો ઉદ્ધાર કરવા-સ્વાધીન બનવા આત્મધર્મમાં આરૂઢ થવા સંયમ ધર્મની આરાધના કરી સદ્ગતિના લાજન થયા. અને અનુક્રમે અનંત સુખના સ્વામી થયા અને થશે. માટે ખરેખરા બંધનો છે તેને ઓળખો અને તોડવા સાચો પ્રયત્ન કરો. પ્રબલ પુરૂષાર્થ કર્યા સિવાય રાગ-દ્વેષ જન્ય માયા-મોહના બંધનો કદાપિ ઢીલા થશે નહિ તો, મૂલમાથી નાશ પામે ક્યાંથી ? પામે નહિ જ પરંતુ શક્તિ હોતે પણ શક્તિને છુપાવવા મનગમતા બાના બતાવી ખમી જવા વિચાર કરે છે અને ખસી પણ નવો છે કે મહારાજ શુ કરીયે- આવક અદ્ય થઈ છે અને નવક-ખર્ચ વધી ગએલ છે, માટે વેપારમા અમત્ય બોલવું પડે છે કપટકલા કેળવવી પડે છે. ત્યારે અમે કહીયે છીએ કે તમે તો ધનાઢ્ય છો. અમત્ય બોલ્યા સિવાય-કપટ-દંભ કર્યા વિના ન્યાય સંપત્ત

સદ્ગુરુ જંગમ તીર્થ છે. તેમની વાણી સાંભળી અને ચિત્તમાં ધારણ કરી પુરૂષાર્થ કરવાથી અનંત લવ્ય માણસો દુઃખનો અંત કરી સુખી બન્યા. તમે પણ દુઃખ ચિંતાનો ત્યાગ કરવા પૂર્વક પરમાનંદી બનશો.

સદ્ગુરુ કલ્પવેલડી કરતા અધિક મહિમાવાંત છે. આન્તરિક શત્રુઓને નષ્ટ કરવા સમર્થ છે. સદ્ગુરુ ઉપદેશે છે કે, ધર્મને ધક્કો મારશો તો ધર્મ ખસશે અને ધન પણ રહેશે નહિ ધર્મ હશે તો ધનાદિકનો લહાવો લેઈ શકશો. અને ધર્મ નાશ પામશે નહિ ધર્મની આરાધના સદ્ગુરુના સમાગમથી થાય છે મોહ-મમતા-અહંકાર-અદેખાર્ધ-અણુગમે રહી શકતો નથી અને આપેલ દાન-સહકાર-મદદની યાદિ રહેતી નથી. પણ લીધેલ સહારાની યાદિ રહે છે અને રહેશે. અને ઉપકાર ભૂલાશે નહિ અમારે જે વસ્તુ સત્ય છે તે સત્ય રહેવાની જ. અસત્ય કદાપિ થશે નહિ અને થતી નથી જ ભલે પછી મંકરો હજારો કે લાખો માનવો, અસત્યને સત્ય કહે અને સત્યને અસત્ય કહે અગર માને, તો પણ સ્વરૂપમા દેરદાર-પગ્ગિર્તાન થતું નથી અનંત લવની પરિભ્રમણના ટાળવી હોય અને સ્થિરતાનો લાભ લેવો હોય તો ગુરુગમ પ્રાપ્ત કરી સત્ય સ્વરૂપને ભૂલો નહિ વિવેક કરીને અસત્ય ઉપર જે પ્રેમ છે તેમા મુગ્ધ બનો નહિ ધર્મથી જ દુઃખ દગિયાનો આદો આવે છે. અને સત્ય મુખના સાધનો, કારણો પરબાય છે. અને હાથમાં આવતા આનંદ થાય છે.

અદ્વૈત આચાર્ય બુદ્ધિમાગરસૂરીશ્વરજી કહે છે.
મોહનિદ્રાનો ત્યાગ કરી જાગો. અને આત્મિક સુખની પ્રાપ્તિ
કરવા તત્ત્વને ઓળખી તે મેળવવા તત્પર બનો

ગગ-દેવ અને મોહમા મુગ્ધ બનેલા માનવીઓ
ઉંઘતા છે તેઓને જાગૃત કરતા અદ્વૈત આચાર્ય બુદ્ધિ-
માગરસૂરીશ્વરજી ફરમાવે છે અરે આત્મા જાગ

પદ ૭૧

(ગગ મનસા માલિની એ જુવો જાગ્યા)

નિર્ભય દેશના રે વારસી આતમ, પડે શું માયા જલમાં.
અસખ્ય પ્રદેશી દેશ તારો, નિરાકાર ગુણવાન જ.
જગ સરણ નહિ દેશમાં તે. નિદ્રાલ સખનું હાણુ
...નિર્ભય ૧

રોગ શાક વિયોગ નહિ જ્યાં. મમતા ને અભિમાન જ.
પ્રતિ પ્રદેશ મુખ અનતુ. સમતા અમત પાન
...નિર્ભય ૨

જ્ઞાન ગુણધી દેશમાં નિજ. ભાસે અર્ધ પદાર્થ જ.
નિત્ય અવિચલ દેશ તારો. શરૂ એ પરમાર્થ.
.. નિર્ભય ૩

તપોનિ શાંતી તથોત પ્રગટી. કરતાં દેશનુ પાન જ.
અનુભવ વારસી ઓળખશે તો, શાલુ નિજ રત જાન.
...નિર્ભય ૪

સમો શું માયા દેશમાં ભાઈ, નહિં જ્યાં સુખનો લેશ જ;
 બુદ્ધિસાગર ચેતી દ્યો ભાઈ, પામી અવસર ખેશ.
 ...નિર્ભય પ

સદ્ગુરુ દર્શાવે છે કે રાગ-દ્વેષ અને મોહના ચોગે
 જે સુખ શાંતિ માની રહેલા છે તે કલ્પિત અને બનાવટી
 આરોપિત છે તથા વિકારી પણ છે નિર્વિકારી છે નહિ
 જ બનાવટી-કલ્પિત સુખમા વિકાર હોય જ ત્યાં સુખ
 માનતા હોતો તે હુઃખગર્ભિત છે હુઃખ વિકાર કાયમ
 ભરેલો છે અને અજ્ઞાનતાયે તેમાં સુખનો ભ્રમ છે ત્યાં
 ભય-રાગ-દ્વેષ-ખેદ-અદ્વેષાઈ વિગેરે દોષોના કારણે છે.

આમ સમજી રાગ-દ્વેષની માયા જન્મલક્ષ્મી કેમ પડે
 છે? માયા જન્મલક્ષ્મી એવી ભૂલભુલામણીમા પડ્યા પછી
 તેમાથી નિકળવું હુકર છે. માટે તેઓમા લપટાઓ નહિ.
 પણ જતનથી થઈને દેહ મંદિરે આત્મા ખીરાળ રહેલ છે
 તે તરફ નજર ફેરવો અત્યાર સુધી દેહ-ગેહ-કંચન-કાયા
 -કુટુંબાદિકમા નજર ફેરી રહેલ છે. તેઓમાથી પાછી
 વાળી આત્માના ગુણો અને તેઓના સાધનોને પરખી
 આત્માને ખીજાન? કે જેના રોગે મર્વ કાર્યો થાય છે.
 જ્ઞાનાદિ ગુણો આવશે

ત્યારે જ તમને નિર્ભય દેશવાસી આત્માની સમજણ,
 ઓળખ થશે સમજણ-ઓળખ થયા પછી અજ્ઞાનતાથી
 જે બૂલો અપરાધો થઈ રહેલા છે. તેઓનો પરતાવાપૂર્વક

સ્વાગ થશે. અને નિગદ્યાર જે આત્માની દશા છે તે પ્રાપ્ત થશે. અન્યારે તેા કર્મમલધી મલીન છે પણ જ્ઞાન-દર્શન-આગ્નિ-તપથી તે મલીનતા યોનાની માત્રી ગાકેક નષ્ટ થાય છે થશે માટે માયાબલમાં પડીશ નહિ જા માટે ખંડ છે

આત્મા અમર જ્ઞાત પ્રદેશામા મહાત્મી મંડ છે તે નિર્મલ થયા પછી મર્વે દુઃખ-પીડા-અતાપ-ભેદ વિશેષ જોતા જ નથી એટલે મરણ-જન્મ મમતા-અભિમાન વિશેષ કુલવાન-કલેશ-કલ્યાણ પણ પેાતા નથી જ આત્માના પ્રતિ પ્રદેશે અનંત મુખનેા ભણ ભરી મંડ છે તે મમતાથી અમૃતતા પાનથી મળી મંડ એમ છે આદિ પ્રાપ્ત અને મમત્વાદિથી કદાપિ પાપત પ્રાપ્તિ નહિ આત્મિક મુખનુ અનંત ભૃદિ પ્રાપ્ત કલ્યાણુ ગામ નામન અમ-તાન પાન નિપાના પામણુ કહેા

તે માટે પ્રયત્ન કરતા ઓશીયાળીની પીડા રહેશે નહિ. પરાધીનતાએ જે શુભ વિચારો અને કાર્યો કરવાના હતા તેમા વિવિધ વિદ્યો ઉભા કર્યા છે તે તો હે ભગ્ય ? તને પોતાને માલુમ છે એથી માગ્યા મેઘ પણ વરસતા નથી એટલે ધારેલ આત્માનુ હિત સધાતુ નથી.

અરે ભાગ્યશાલી ! ધાર્યા મુજબ સ્વહિત સાધવું હોય અને પરાધીનતાને દુર કરવી હોય તો તથા સ્વાધીનતા પ્રાપ્ત કરવી હોય તો જીજ્ઞે સ્થલે ભટકવાની જરૂર નથી. ફક્ત જે ઉમદા સાધનો મળ્યા છે તેની સિદ્ધિ કર એટલે પરભાવમાં સુખની બુદ્ધિ છે તેને નિવારી અન્તરમાં ધ્યાન ધર. પ્રભુ-આત્મા અનંત શક્તિનો સ્વામી છે. તે પ્રસન્ન થશે. રીઝશે કોઈ પ્રકારે ઓશીયાળી રહેશે નહિ પર વસ્તુ માટે ઘણી અભિલાષા રાખી. મળી તોય ધાર્યા પ્રમાણે કામ મરહી નથી તે ખાતર ઘણી દીનતા-હીનતા દાખવી અને પુન પુન ચાચના કરી તો પણ તેનો વિયોગ થયો ત્યારે વલોપાત કરવામાં બાકી રાખી નહિ.

માટે સદ્ગુરુ બુદ્ધિમાગરસૂરીશ્વરજી પોતાના સમ્યગ્-જ્ઞાન-દર્શન અનુભવથી ઉપદેશ છે કે મોડહું-સોડહુંની મધ્યમ વાણીનો ભય કરે એટલે અત્યારે કર્મથી મલીન-અને રોગ-દ્રેપ-માયા મમતાથી લેપાઈ રહેલ છે એવો તારો આત્મા નિર્મલ થતો જશે અને અપૂર્ણ નિર્મલ થતાં ગગન-દ્રેપાદિ બધનોથી બંધાય છે તે બધનો સ્વયં તૂટતા જશે આત્મા કર્મોનો કર્તા છે. તેના વિપાકોને ભોગવી

નથી. ઉલ્ટી વધી છે, તો જેટલી મહેનત, લાવના સ સારે કરો છો. તેટલી સત્ય લાવના ધર્મ પામવા કરવાની રાખશો તો કાંઈ સાર મેળવી શકશો પીડાઓ ઓછી થશે અને અચ્ચંકારી લક્ટાની માફક સમતાનો ઉમદા દહાવો મળશે આ લક્ટા બાલપણથી ઘણી રીસાળ હતી. મોટી થયા પછી તેણીને પરણાવી સાસરે પણ રીસ મુકી નહિ

પોતાના કહ્યા પ્રમાણે તેનો પતિ વર્તે નહિ તો ઘણો કકાસ કરીને પિયરમાં ચાલી જાય સમજાવી, માત-પિતા સાસરે મોકલે એક દિવસ એવો કલહ કરીને રાત્રીના બાર વાગે અધકારમાં પિયર જવા નીકળી માર્ગે જતી લૂટા-રાઓએ આલૂપણો લૂંટી લીધા. અને જ્યા લોહીથી કપડા રંગાય છે તેવા ગામમાં પૈસા લઈ વેગી દીધી

તે ગામમાં ફૂર માણસો શસ્ત્ર, છગ મારી તેના શરીરમાંથી નીકળતા લોહી વડે કપડા રંગવા લાગ્યા અમલ્ય વેદના સહન કરવા લાગી ઘણો પસ્તાવો કરવા પૂર્વક વિવેક કરવાથી વિચારો કરે છે કે, રીસાવો અત્યંત કરવાથી કારમી કતલની પીડા વેઠવી પડે છે હવે જો ભાગ્ય યોગે આવા ફૂર માણસોથી મુક્ત થાઉ તો સાસરે મહાકષ્ટ ખને, પડે, ઘણું નુકશાન થાય, કોઈ મેણાના વચનો કહે, પતિ ગમે તેમ જોલે અગર માર મારે તો રીસ કરીશ નહિ મરન કરીશ ભાગ્યયોગે તેણીને ભાગ્ય પરીએ મામની બ્રમણથી ઉપાડી લીધી

બીજા ભાગે ૬ પછીની તકનાં થતા આચમણી બે મી
 અને મનન કરના સ્થળ બધીના વડાજમા પરીચય રાખીએ
 નવાળી વનપતિથી માત્ર કરી તેના આગળે સ્ત્રી
 રહે પાળી સમતા રાખી અથવા અથવા અથવા એ
 મોટા માટે હાડ પાળી નાખી ને નો વાળ રી પાળી નાખ
 એવી સમતા રાખી કે પીઠમાં કંઈ મળાનારે તેની આ
 પડી મોટીની પરીદા રચ્યા એ કેમે આપ્યા મોટાની
 તેને હાડપાડ નેવની નાખી પી ભાગે વાળ પાળે
 પિંડા આપ્યા પાળે તેને પાડી નાખે

એને ઉઠાવવામાં આવે ત્યારે સુખ ભાસે છે પછી આવીને
ખેસે છે ત્યારે દુઃખરૂપે ભાસે છે. અજ્ઞાન બાલકને સંગ્રહણી
રોગ થએલની માલુમ પડતી નથી પુનઃ પુનઃ હાજત થયા
કરે છે. જ્યારે હાજત. ઝાડો થાય ત્યારે ખુશી થાય છે
જ્યારે હાજત થાય નહિ ત્યારે પીડા પામે છે.

એણે પુદ્ગલનું સુખ છે. તેને સુખ મનાય કેમ ?
મનાય નહિ એ ઘડીમા સુખ. ત્યારબાદ, બલ-બુદ્ધિની હાનિ
આવા સુખાભાસને ઇચ્છનાર સત્યાનંદ પ્રાપ્ત કરે કયાથી ?
માટે આત્મિક ગુણોનો પ્રગટ ભાવ કરવાની અગત્યતા છે.
આત્માના સ્વભાવમા પુરૂષાર્થ કરતા સત્ય સ્વરૂપની વ્યક્તિનો
ઉઘાડ થાય છે અને પરભાવે રમણતા કરવાથી દખાણુ થાય.

માટે સત્યાનંદની જરૂર હોય તો સમ્યગ્દર્શન-
જ્ઞાન-રમણતાના નિમિત્તોમા પ્રેમ ધારણ કરો ધારણ કરવાથી
દીનતા-હીનતા અને યાચના ટળતી જશે માટે દીનતાદિકનો
ત્યાગ કરી પરમાત્માના ભાવને લજ્જે પરમાત્મ ભાવ લજ્જ-
વાનો સાચો હક્ક છે તેમા કોઈનો દાવો નથી. પછી
દુન્યવી ધનાદિકના હક્કનો જે હડકવા લાગ્યો છે તે રહેશે
નથી અને અજ્ઞાણ માનવોને હક્કનો હડકવા લાગ્યો છે.
અને કોર્ટનો આશરો લે છે તેથી શુ શાંતિ થશે, નહિ.
પણ આપોઆપ શમી જશે નહિ. સાચું જીવું કંઈ પડે
છે ને ? સત્ય વસ્તુ પ્રાપ્ત કરવામા સાક્ષી હોતી નથી.
અનત્યમા વાદ વિવાદ અને વિરોધ હોય છે વેર પણ
ધાય છે તેનો દેખાતા શત્રુ દંડતાં અત્યંત કષ્ટદાયી છે. આપ

સ્વરૂપમા આનિમિત્ત શુભિમા અનિપુમ પામતા અનંત મુખ
 આય છે અન્યક્રતિ પ્રગટ થતા વિદ્વાનોક્રતિમાર્ગ પ્રાપ્તિ
 આદ્ય થતા જેવડે મુલ્યમાર્ગી નાથ પામે છે અને પામે

આપા અન્ય જાળના આટ્ટ પ્રાપ્ત પામ્યો નહિ અને
 આટ્ટ પણ પ્રાપ્ત પામ્યો નહિ જેને વિના વિદ્યાવાદા વિદ્યા
 નિષેધના આદ્ય છે તેન પ્રાપ્ત પામ્યાં છે તે પ્રાપ્ત નથી
 આદ્ય છે તેના રૂપમા જે અગ્ર છે આનિમિત્તે તેના અગ્ર
 થાય ત્યાં આપા પ્રાપ્ત વિના વિદ્યાવાદા નથી પામે નહિ

પ્રભુને ઓળખ્યા પછી તેમના ગુણોની યાદિ આવે છે. યાદિ આવતા આદરપૂર્વક વર્તન થાય છે વર્તનથી પિંડમાં-શરીરમાં વ્યાપક રહેલા આત્માના ગુણો પ્રાપ્ત કરવા વિવેક બળે છે અને શુદ્ધ પૂજા કરવાનાં ઢહાવો મળે છે, કેવા પ્રકારે દ્રવ્ય અને ભાવથી પૂજા કરવી તે સદ્ગુરૂ દર્શાવે છે કે, જલ પૂજન કરવા પૂર્વક મમતારૂપી જલથી પરમપ્રભુનું પ્રક્ષાલન કરો જેથી આત્મગુણોમાં પ્રેમ વધતા તન્મય બનાશે, ક્રોધ દાવાનલની જવાલા શમી જશે ત્યાગ પછી દ્રવ્ય દયા સહિત ભાવ દયાર્થી અંદન અર્થો તેથી અહ કારના આવિર્ભાવો નષ્ટ થઈ અર્હમ્ પદમાં પ્રેમ વધશે તેના યોગે સદ્ગુણોરૂપી પુષ્પોનુ પૂજન થશે

આ પૂજા હુગુણો નષ્ટ કરવા સમર્થ છે અને ક્ષાયિક સમ્યક્ત્વ અને ક્ષાયિક જ્ઞાનનું અનન્ય કાગળ બનશે અને ક્ષાયિક ભાવ પામવા સ્વસ્તિક કરો તેથી આત્માના ગુણોનો અપૂર્ણ આદર થતા દેહ દેવળમાં રહેલા આત્માનુ મગળ થશે, એટલે મલિનતા નાશ પામશે એટલે ઇચ્છા-આશા-તૃષ્ણા શાત થતા આત્મામાં સ્થિરતા-રમણતા-લય લીનતા થશે. વ્યાવહારિક કાર્યો આરા આવશે નહિ નિર્વિદ્ને માયા-મમતા નડશે નહિ

માધન મામત્રી એવી મેળવો કે, આ જીવ અન્તરયામી બને પૂજક-પૂજ્ય બનાશે સદ્ગુરૂ કહે છે આ પ્રમ ભે પૂજ્ય બનવું હોય તો દ્રવ્ય પૂજાની સાથે આત્મિક ગુણોના પ્રકાશ કરવા ભાવ પૂજા કરવાની જરૂર છે.

અન્તર ધન પરખી લે તારૂં, સારામાં જે સારૂં;
તન્મય વિશ્વાસી થા તેનો. ખ્યારામાં જે ખ્યારૂં-
...ખેલો ૭ ૩

ભૂલી દુનિયાના ડહાપણને, વળજે આત્મ વાટે;
ઉઘીશ નહિ તું અગમ પન્થમાં, માલ છે માથા સાટે-
...ખેલો ૭ ૪

હાથે નહિ તે સાથે કરવું, અદ્ભૂત એક તમાસા;
પામ્યા અનન્તા પામે તેને, તે પદનો તું ખ્યાસા-
...ખેલો ૭ ૫

ચિન્તામણિ નિર્ધનના હાથે. તે તો કબહુ ન ચઢશે;
માનો મનમાં જે તે આવ્યું, પરલવ માલુમ પડશે-
...ખેલો ૭ ૬

ચઉટામાં મીસરી વેરાણી, કીડી કળાથી ખાવે;
કુંજર તેને ગ્રહી શકે નહિ, યોગ્યતા એ સહુ પાવે.
...ખેલો ૭ ૭

જેને માથે સદ્ગુરૂ નહિ તે. નગુરા ભટકે ભારે;
બુદ્ધિસાગર આત્મ ઉત્તર. સદ્ગુરૂ તરે ને તારે-
...ખેલો ૭ ૮

પદ ૭૩ ના પદમાં સદ્ગુરૂ ફરમાવે છે કે, મન,
વચન અને કાયાના પંદર યોગોને વશ કરવાપૂર્વક બનેલ

યોગી, દુન્યવી વાતાવરણમાં લક્ષ્ય ન દેતા યોગો તરફ ધ્યાન રાખી જાગતા રહેજો. જાગ્રત રહેવાથી અગોચર-અલખ જે આત્માનું સ્વરૂપ છે તેનો વિલાસી બનીશ, આત્મા તત્ત્વમા લલે વિલાસી બનેલ છતા જાગ્રત રહેવાની જરૂર છે. સંસારનો સબધ એવો છે કે-અનિચ્છાયે અસર કરે અને નજર ત્યા જાય માટે સંસારના વાતાવરણમા સત્ય આત્મસ્વરૂપ છે નહિ.

તેમાં, આત્મગુણોમા પડશે તોજ આત્મવિલાસી બનાશે અને અગોચર-અલખ આત્મામા રમણતા થશે. તેથી પરમાનંદનો અનુભવ થતો રહેશે. આત્માનો-સ્વરૂપનો તમારા દેહ મંદિરમા અધુના નિવાસ છે તેથી દેહ મંદિરનું રક્ષણ કરવામાં લપટાઈ જશો નહિ તેનો સહારો લેવો તે આત્માના ગુણોના સ્વીકાર કરવા માટે છે લલે પછી દેહ મંદિરે વાસ હોતો છતા આત્મિક ગુણોનો પ્રકાશ થશે.

આત્માના ગુણોનો ઉઘાડ એકદમ થતો નથી પણ અનુક્રમે થાય છે. જે સંપૂર્ણ પ્રકાશ થશે ત્યારે જ જ્ઞાતા જ્ઞેયનું સંપૂર્ણ જ્ઞાન થશે માટે આવો અનુપમ અવસર પ્રાપ્ત કરી જે આત્મપ્રકાશના યોગે આત્મ ગુણોમાં વિલાસી બન્યા છો. તેમા ખામીઓ આવે નહિ તે મુજબ જાગશો.

સદ્ગુરુ કહે છે આત્મસ્વરૂપે ખેલ કરી રહેલ તું મને ઘણો ખ્યારો છે, તેવો પ્રેમ જુગોજુગ રહેજો; તેપણ સદા-સર્વત્ર અને સર્વથા એટલે સર્વગતમા, સર્વ સ્થલમાં અને સર્વ પ્રકારે, કદાપિ ભ્રમમા પડવાનો વખત આવશે

પરિચયવાળા માણસોને આગળ વધવાની તકોના દરવાજા ઉઘાડી આપે અને બહેરા-બધીરને કાન સમાન અને આધળાને આખ સમાન-અને લૂણા-પાંગળાને પગ સમાન થાય તે સાચા સંબંધી કહેવાય.

તેની સાથે સંબંધ સાધવાથી આત્માને તત્ત્વની ઓળખાણ થશે આત્મધન પ્રાપ્ત કરવા ઉદ્યમશીલ બનાશે માટે આવે. સંબંધ બાધવા માટે ચુકવું નહિ હેયામાં સાન અને ભાન છે ને ? ફક્ત સ્વાર્થી સગપણથી ભેગી થએલી સગપણતા-પ ખીના ટોળા જેવી સમજવી પ ખીઓ સાજે ભેગા થાય અને ગુલતાન કરે-સવારે પ્રાત કાલ ઘટા ઉડી જાય પોતપોતાના પથે જાય તેની માફક તેમા રાચી માચી કેમ રહેવાય અને ઉદ્ધાર તેઓના આધારે થશે એમ કેમ મનાય ? વિયોગ થતાં એકલા ગમન કરવું પડે. ત્યાં કોણ સહારો આપે અને આપશે તેનો વિવેક કરવાનો છે.

ભાન-સાનના યોગે વિવેક જાગે છે અને ગામ-પર-ગામ અગર પરલોકે જતા સહકાર લેવાની ભાવના જાગે છે ભાવનાના યોગે સત્ય મોક્ષ માર્ગે સચરાય છે જ્યાં ક્ષમા-નમ્રતા-સરલતા-અને સત્યાદિ સાચા કુટુંબોનો લેટો થતાં આધિ-વ્યાધિ અને ઉપાધિ ટળતી જાય છે આવા માથે આવનાર સગપણનો, મિત્રાદિકનો સાચો દનેહ-પ્રેમ બાધો. મત્ય કાર્ય આ છે તે ભૂલતા નહિ. એમ સમજજો.

પુનઃ નિશ્ચરે ફરમાવે છે સંસારના રંગ રાગાદિ મનોહર લાગે છે તે ટકતા નથી. જે ઘડીમા, એક ઘડીમા

પણ સંધ્યાના રંગ રાગની માફક-નષ્ટ થાય છે. તેમ અમે ભાગીયે છીએ તેમ તમે દેખતા હશે. જો ખરોખર નિહાળતા હશે તો તે રગમાં રાચી માચી રહેશે નહિ અને આત્મ ધર્મ તરફ નજર થતા આત્મધર્મની આરાધના કરવામાં પ્રેમ જાગશે. રાગ-સ્નેહ અદ્ય થતા નિર્મલતા થશે. ન્યા સુધી-રાગ-સ્નેહની ચીકાશ છે ત્યા સુધી નિર્મલ થવાશે નહિ.

એક ધીના વેપારીને વેપાર કરતા ઘણી નુકશાની થઈ અને લોઢાની કોઠી ખાલી પડી તેથી ચિન્તાતુર બન્યો. એક દિવસ માર્ગે ગમન કરતા પારસમણિ હાથમા આવ્યો. પણ ઓળખ્યો નહિ પથરો માની ધી જોખવાના કામમા લીધો. વલોપાત કરતો દિવસો ગુજરે છે તેવામા એક ઝવેરી પારસમણિને પરખનાર ધી લેવા આવ્યો. વલોપાત કરતા ધીયાને કહે છે. તારી પાસે જ પારસમણિ છે છતા વલોપાત કેમ કરે છે. આ જોખવાનો પથ્થર નથી પણ લોઢાને સોનુ બનાવે છે તે સાલળી ખાલી લોહની કોઠીમા નાખ્યો. પણ તે કોઠી સોનાની થઈ નહિ તે કોઠીમા જાળા બાઝેલા હતા અને ઘણી ચીકાશ હતી.

ઝવેરીના કહેવાથી બાઝેલા જાળા અને ચીકાશને કાઢવા ઘણો પ્રયત્ન કર્યો પારસમણિ તેમા નાખ્યો. તે કોઠી સોનાની થઈ અને કદ નષ્ટ થયું પારસમણિ કરતા અત્યંત પ્રભાવશાલી મહિમાવંત આત્મા છે, પણ શરીરરૂપી કોઠીમા વિષય વિલાસોના જાળા, આસક્તિરૂપી ચીકાશ ઘણી

હોવાથી શરીર-મનને શુભ અને શુદ્ધ કરવા સમર્થ છે નહિ. જ્યારે માનસિક અશુભ વિકલ્પ-સંકલ્પરૂપી જાળા દુર કરવામા આવશે અને મોહ મમતા-અહંકારની ચીકાસ ખસેડવામાં આવશે ત્યારે જ મન અને તેની વૃત્તિઓ નિર્મલ થશે. પણ રગ રાગમા આસક્ત બનવાથી અધિક મલીનતા ધારણ કરશે.

જો મનને નિર્મલ બનાવશે ત્યારે નિર્મલ-આત્માનો અનુભવ આવશે. તમે વિકૃત વિચારો કરી કયા રગડપટ્ટી કરશો અને કરો છો, વિવિધ અથડામણિમા તો આધિ-આધિ-અને ઉપાધિની અસહ્ય પીડા ભરપુર ભજેલી છે તે તમો જાણતા નથી, છતાં તેને જોટું હોતે પણ સત્ય-માની અકથ્ય કંકાસ-લડાઈ કરો છો. તે તમોને સત્યશાંતિ આપશે નહિ અને નિર્મલ બનાવી શકશે નહિ. જોટાને ખરૂં માનશે તોય અતે છાનું રહેશે નહિ અને પસ્તાવાનો પાર રહેશે નહિ

ખલક-કહેતાં સ સાર અલખ, અલક્ષ્ય એવા આત્માનો અનુભવ કરાવનાર સદ્ગુરૂના શરણને સ્વીકારો. તેમનો હાથ પકડો સત્ય વસ્તુ જે આત્મા છે, તેની ઓળખાણ થતાં મત્ય-શ્રદ્ધા-વિશ્વાસ જેમશે. તેમનું જાનું અલાવનાર જગ-તના કોણ છે તે વિચારો

રાત્રીઓને સ્વપરનું હિત સાધવામાં કષ્ટ ભાસતું નથી તેથી હોશથી કરે છે. ઉત્સાહથી કરેલ કાર્ય ભલે ખંટી મહાન હોય-કડીણ હોય-કપરૂ હોય તો પણ સુગમ-

સરલ લાગે છે. સરલતા અને કઠીનતા-માનસિક ભાવનાના આધારે છે. મેઘનું પાણી પાત્રતા પ્રમાણે પરિણામ પામે છે ને ? દરિયામાં પડેલ પાણી ખારૂં બને અને નદીમાં પડેલ તેજ પાણી મધુરી મીઠાશ રૂપ બને. લીમડાના મૂલમાં ગએલ કડવાશ ઉભી કરે. સાપાદિના સુખમાં પડેલ ઝેર રૂપે થાય છે અને તૃપ્તાતુર બને, તેની તરત્ર મટાડી શાંતિ આપે તેમાં પાત્રતા અને અપાત્રતા માહુમ પડે છે, અને પુરવાર થાય છે. તે સુજળ અનંત જ્ઞાનીઓના ઉપદેશ રૂપી વાણીની અસર-પાત્રતા જેઓએ પ્રાપ્ત કરી છે તેનું કહ્યાણુ થાય છે. અહંકાર-મમતા ટળે છે. અને માથે કપાયો અદ્વય થતાં સ્વધર્મનો ઉમદા લાલ મેળવે છે

અનંત જ્ઞાનીનો ઉપદેશ એકાંતે હોય નહિ, પણ અનેકાંત હોય. તેની આરાધના કરવારને લટપટ-ખટપટ હોય નહિ તે પાત્રતાની નિશાની છે ધર્મને જાણીને જો લટપટ-ખટપટમાં પડે તો જાણવું કે પાત્રતા પ્રાપ્ત કરવામાં ખામી છે. તેને પોતાની મહત્તા મેળવી પ્રસિદ્ધિ થવાની લાલચ છે. મહત્તા-પ્રસિદ્ધિ તો આત્મ શુદ્ધિ દ્વારા મળે. પણ લટપટ-ખટપટથી મળે નહિ-તે કયાંથી જાણે ? જાણવાની અભિલાષા હોય પણ અભિમાનની અને મમતાની પછડ ખરોખર હોય છે, તે પછડના યોગે મુખે મધુરૂં બોલે. સાંભળનારને પ્રિય લાગે. પણ હૈયામાં પછડની બેડીથી બંધાયેલ હોય છે.

એવામાં પોતાનું પારકાનું-સમાજનું-દેશનું શું હિત

કરી શકે ? જીનેશ્વરની વાણી રૂપી પાણીને હૈયામાં ધારણ કરે તેજ પાત્રતાને પ્રાપ્ત કરે છે. પાત્રતા પ્રાપ્ત કરવાના કારણો એજ છે કે અધને આંખો સમાન બને એટલે તેને માયા મમતાના કેદખાનામાંથી મુક્ત કરાવી કામ-કોધાદિ કપાયોની જે કતલ થઈ રહેલ છે તેનાથી બચાવી, રક્ષણ કરી શક્ય જ્ઞાન અર્પણ કરે. અપાવે, તથા જે સતકથા સાંભળવામાં અરૂચિ રાખે છે તે બધિર-બહેરાને સદ્ગુરુનો ઉપદેશ શ્રવણ કરાવે. એટલે જ્ઞાન જ્ઞાન આપે, અને આત્મિક ગુણો અને જે પરગુણો જોવામાં આંધલા છે અને મદ-માનમાં ઘેરાએલ છે તેઓને જ્ઞાન-વિવેક ચક્ષુઓ આપે અને સન્માર્ગ-આત્મપથે આરૂઢ કરાવે. જે પાગળ છે, તેઓને વ્રત નિયમો ગ્રહણ કરવામાં કેવા કેવા ફેલો રહેલા છે તે સમજાવે. અને પર ઘરમાં ભટકી રહેલ છે તેઓને પોતાના ઘરમાં કેવો ઉમદા સતોષ છે, આનંદ છે. તેનું જ્ઞાન કરાવે. અને વિવાદ-વિષમવાદના ઝગડાને પ્રયાસ કરીને મીટાવે. તેજ પ્રાપ્ત થએલ પાત્રતાના યોગે પવિત્ર બને છે. અને પરનો અને પોતાનો વિકાસ સાધવામાં સમર્થ બને છે.

ખાલી ખટપટે લપટાઈ જવાથી કાંઈક અધિક સત્ય ધન ગુમાવવાનો દુઃખવસર આવશે. કોણે લાલ મેળવ્યો. તે તો કહો ? જે શક્તિ અને જ્ઞાન હતું તે ગુમાવ્યું ને ? પછી મોહ-મુઝવણ વધે. તેમાં નવાઈ શી ? માટે ખટપટ, ખટપટ અને લટપટનો ત્યાગ કરતા લાલ થશે. પવિત્ર બનશે-

તારી ભ્રમણા છે. કુંવારાપણામાં જે શક્તિ-ઉત્સાહ હતો તે વધ્યો કે અદ્ય થયો ? શક્તિ વધી નહિ પણ ઘટી છે, એમ તું કહીશ તો પછી વિલાસો, સાચા મુખને વધાગનાર છે કે દુઃખ, શોક, સતાપાદિને, તે તો કહે ?

શક્તિ હશે તો જ વ્યાવહારિક તથા ધાર્મિક કાર્યો કરી શકાશે, નહિ તો કલહ, કકાસ અદ્ય થશે નહિ. તે તો તને ખીલકુલ પસંદ છેજ નહિ તો સત્ય મુખ, શાંતિ મેળવવી હોય અને સતાપને ટાળવો હોય તો સદ્ગુરૂની સેવા અનન્યભાવે કર અને તેમનો ઉપદેશ હેયામા ધાગ્ય કરી અમૃત પાન સમાન માન, તેથી કોટી જન્મની જે મુખ મેળવવાની અભિલાષાથી કર્મની કલ્પનાના આધારે થએલ હુ ખો નાશ પામતા જશે. માટે સદ્ગુરૂ જે ઉપદેશે છે તેને હેયામા ધારણ કર, માનવતાને મેળવવા પ્રથમ માર્ગાનુસારીતા જે ગુણો જોઈએ તે મેળવ

માનવતાના ગુણો મેળવ્યા પછી દક્ષતા-કાર્યકુશળતા આવે છે. તેવા કાર્યકુશળ જનો જે ગર્હ ખાળતમા ભૂલો થઈ હોય તેનો શોક સંતાપ કરતા નથી પણ મુધારવા પ્રયત્ન કરે છે અને ભવિષ્યની ચિંતામાં ગરકાવ થતા નથી પણ જે ભૂલોને મુધારી વર્તમાન સંયોગો અને જે જે નિમિત્તો મળ્યા હોય તેમા વિવેકપૂર્વક શોક-સંતાપાદિક થાય નહિ તે મુજબ વર્તન રાખે છે

અને સમ્યગ્જ્ઞાનના યોગે કર્મ-ક્રિયાની પ્રધાનતા

જાણે છે તેથી કર્મ શુભ હોય તો, સારા થઈ, યોગ-વારમા અધિક પ્રેમ રાખતા નથી. તે તો થઈ વિગેરે સૂચન કરે છે.

શુભ-અશુભ કર્મોને અમો વશ છીએ. પુણ્યોદય હશે તો અમે તમોને લાભ આપવા સમર્થ છીએ લાભ આપી શકીશું નહિતર અમો સમર્થ નથી જ. માટે વર્તન જે કરે તે વિચારપૂર્વક કરજો નહિતર વિના વિવેકે તુકશાન થશે- રવિ-આદિત્ય વારે મર્વ ક્રિયાઓ-ખાન-પાન-વિચાર-વિવેક-ક્ષમા-નમ્રતા-સરલતા સતોપાદિ સદ્-ગુણો હોય નહિ તો જડ જેવા મનુષ્યો બને. વ્યારે આશુબ્ધ ખતમ થતા આત્મા પરલોકે સંચરે છે ત્યારે શરીર મરણ પામે અને જડ-અચેતન બને છે માટે આદિત્યવારે આત્માની અને તેના ગુણોની ઉપાસના કરે. અંતે અચેતન થવાના સ્વરૂપ-સ્વભાવવાળા શરીરની ઉપાસના કરવામા તેને શોભાન્વિત બનાવવા કયાં અમુલ્ય વખતને શુભાવો છે, તેથી ચિન્તા વિનાનું જીવન બનશે નહિ તેથી વ્યાધિ-ઉપાધિની આધી આચિન્તી વળગવાની જ. જે આત્માની રીતસર શ્રદ્ધા-જ્ઞાન પૂર્વક આરાધના-ઉપાસના થશે તો જ તે આંધી નાથ થવાની જ. જમ્મે તેવા ઈલાજો કરશે તો ય આત્માની ઉપાસના વિના કારગત થશે નહિ. સત્તા-સાદ્યબી વિગેરે આત્માની ઉપાસનામાં સફલ થાય છે.

માટે આદિત્યવારે ખરોખર આરાધેલ આત્મા અને તેના નમ્યગદર્શન-જ્ઞાનાદિ ગુણો સોમવારે સમત્વ-સમતા-નમ્રતા-ઉદારતાદિ સદ્ગુણોનો પ્રકાશ કરે જે નિરાની બળવાન-તેજસ્વી બને તે જ છે

છે. તે પ્રાપ્ત કરવા શૂરા થઈને કર્મોની સાથે યુક્તિ પૂર્વક યુદ્ધ કરો. વારે મુંઝવણમાં નાખી લવોલવ વિટંબના ઉલી કરનાર મોહનીય કર્મના સ્થિતિ-બંધાદિકને હઠાવો. પછી જ્ઞાનાવરણી કર્મોનું જોર હઠી જશે. માટે અસત્ય અસ્થિર ધન-તન વિગેરેમાં જે મન ચોટેલું છે આસક્ત બનેલ છે તેજ માનસિક વૃત્તિઓ જીનેશ્વરના ગુણોમાં અને આત્માના ગુણોમાં પ્રેમ ધારણ કરે છે.

ધન-તન અને પરિગ્રહની મમતાનો ત્યાગ ક્યાં સિવાય મોહનીય કર્મો ખસશે નહિ અને ઉપશમ-ક્ષયો-પશમ-ક્ષાયિક લાવો આવશે નહિ. ઉદ્યમમાં આવેલ લાવોથી કર્મનો બંધ-સ્થિતિ ઘટશે નહિ. જો ઘટાવવી હોય તો ઔદયિક લાવે જે સયોગો મળ્યા છે તે આત્મિક લાવો નથી તે તો વિયોગવાળા સમજે. કહેવત છે કે “પાગ્ડા પોતાના થતા નથી” આપણા પોતાના તો ક્ષમા-મૃદુતા-સરલતા અને આત્મિક ગુણોમાં સતોષાદિ લાવો છે

માટે કાયરતાનો ત્યાગ કરવાપૂર્વક એવી લક્ષિતલાવના રાખો કે, ગમે તેવા વિદ્ધો આવે, ઉપદ્રવો આવે તો લડાઈમાં શૂરાની માફક પાછા પડો નહિ. રાધાવેધ કરવો સરલ-સુગમ સહેલ છે તે તો અભ્યાસ કરવાથી જની શકે એમ છે, પણ મોહનીયાદિ કર્મો સામે લડાઈ કરવી સહેલ નથી. જો તો જ્યારે ક્ષણે ક્ષણે મન-વચન-કાયાના યોગોને ડગળે કરી આત્માના ગુણોનું ચિન્તન કરવામાં નિદિધ્યામન હોય તો જ કર્મોના બંધનો તૂટવા માટે છે

માટે કરી કેશરીયા-કર્મોની ખેડી તોડવા તૈયાર થાઓ.
એવી લક્ષિત કરો કે-મોહ-મમતા-અહંકારને આવવાનો
અવકાશ ન મળે.

તમોએ તન-ધનાદિકની આસક્તિ રાખી શુ મેળવ્યું?
ચિન્તાઓ અલ્પ કરી છે ભોગ વિલાસોને ભોગવી રોગોને
નષ્ટ કર્યા છે. મહા રાક્ષસી જેવી જરને હઠાવી છે, મૃત્યુ
ખીજ વાર ધાય નહિ, અને જન્મની વેદના મૂલમાંથી નાશ
કરેલ છે? આમાંનું કશું કયું નથી પણ ચિન્તાઓમા અને
રોગોમા અધિક પીડા ધાય એવા સયોગો અને નિમિત્તો
પ્રાપ્ત કરેલ છે, તો પછી હવે આત્માની સલાજ ક્યારે
રાખશો, ચોવીસ દંડકમા ભ્રમણ કરી કરીને તે કષ્ટ વેઠ્યું
છે, તેનો ખ્યાલ નહોય તો સત્ય આગમ-શાસ્ત્રોને સાંભળો.
તમોને ખ્યાલ આવશે કે હવે ચોવીસ દંડકમા પુનઃ પુનઃ
દહાય એવું કર્તવ્ય કરવું નહિ. અને સદ્ગુરૂના ફરમાવ્યા
મુજબ વિચાર-વાણી અને આચરણ શક્ય રાખવા તેથી
હિત-કલ્યાણ સુધાશે. આવો વિચાર-વિગેરે રાખશો જરૂર
રાખશો. સદ્ગુરૂ બુદ્ધિસાગરમૂરીશ્વરજી કહે છે કે
જ્ઞાનના સાગર-બુદ્ધિસાગર-જીનેશ્વરનો આજ્ઞા રૂપી હાથ
પકડશો ત્યારે સાચી લક્ષિતનો સત્ય લાલ થશે અને
અધનો ખસશે.

સાચી લક્ષિત છે તો મુશ્કેલ, પણ નિન્દાના ત્યાગથી
સરલ-રહેજ ખનશે. એટલે નિન્દાના ત્યાગનો ઉપદેશ
આપતાં સદ્ગુરૂ પદ ૮૪ ની રચના કરે છે.

ખાઈ-અણગમો હોય ક્યાંથી ? ન હોય દોષને જોવાની ટેવ હોય તો તેને દૂર કરવી. પોતાનામાં જે દુર્ગુણો છે. તેઓને દેખી દુર કરો. દોષો દેખવાથી દૂર કરવાની લાવના- ઇચ્છા થશે અને વિવેક પણ આવશે. જે દેખતા નથી તે દુર કરવા શક્તિમાન બનતા નથી. તે તો જડ જેવા કહેવાય. તમે તો ચેતન છો અને જે ચેતન હોય તેને ગુણ પસંદ પડે છે દુર્ગુણ પસંદ પડતા નથી. ધાર્મિક ક્રિયાઓને તો નિન્દા, દુ ખ-પીડા રૂપે લાસે છે.

જેમ પેટમાં પીડા થઈ હોય તે મુજબ, પેટમાં ઉત્પન્ન થયેલ ગાઠથી જેમ ચેતન પડતું નથી, તે પ્રમાણે નિન્દાને માને છે અને દુર કરવા વિલંબ કરતા નથી. તે પ્રમાણે સદ્ગુરુ બુદ્ધિસાગરસૂરીશ્વરજી કહે છે કે ગાડની પીડા રૂપી નિન્દા થએલ હોય તો તેનો ત્યાગ કરવા વિલંબ કરતા નહિ સુખી થશો અને કરેલ ક્રિયાઓ આત્મગુણો અર્પણ કરશે

યુવાનીનો લાભ લેવા પૂર્વક સાર્થકતા કરવા માટે સદ્ગુરુ આચાર્ય મહારાજ પદ-ટપ ની રચના કરી ઉપદેશ આપે છે કે યુવાનીની સફલતા કરો.

· પદ ૮૫

(રાગ · જય છે જય છે જય છે રે આ જુવાની ચાલી જય છે.)

પાણીનો રેલો જલધિ ભરતી, આયુષ્ય ઘટતું થાય રે.

આ જુવાની ૦ ૧

આકાશે ચાલે વાદળીયો, જેવો વિજળી ચમકાર છે રે.

. આ જુવાની ૨

મનમાં જાણે થાઉ છું મોટો, ક્ષણેક્ષણે ઘટી જાય રે.

. આ જુવાની ૩

માયા રામા તન ધન દેખી, મૂરખ મન ભરમાય છે રે.

... આ જુવાની ૪

કુલી ફેરે કુલણુજ પેઠે, રોકમાંહિ રગડાય છે રે.

.. આ જુવાની ૫

મનમાં જાણે મારા સરખો, જગમાં નહીં જણાય છે રે.

.. આ જુવાની ૬

ખટપટ લટપટ ઝટપટ કરતો, જમના પાસ પકડાય રે.

આ જુવાની ૭

શું લઈ આવ્યો શું લેઈ જઈશ, ફાગટ થી કુલાય છે રે.

... આ જુવાની ૮

સદ્ગુરૂ દેવને ધર્મ ભજીલે, બુદ્ધિસાગર સુખ થાય છે રે.

. આ જુવાની ૯

યોગનિષ્ઠ આચાર્ય લગવાનું યુવાનોને યુવાનીની સફલતા કરવા ઉપદેશ આપે છે કે અરે જુવાનો તમને યુવાની પ્રાપ્ત થઈ છે તે પુણ્યોદયે, લાગ્યોદયે. અકસ્માત

મળી નથી. કેટલાક, જન્મ પામ્યા પછી તરત મગ્ન પામે કેટલાક-દશ દિવસે, કેટલાક મહિનો થતા, કેટલાક એક વર્ષમાં નાશ પામે છે. તમોને જીવાની મળી-વીસ-પચીસ વા થયા. ભરયુવાની આવી છે તેનો મહુપયોગ કરજો નહિ ચારતુ પાલન કરી શોભાસ્પદ બનશો- સદાચારનું પાલન પોષણ વૃદ્ધાવસ્થામાં મુખશાતા આપશે, પ્રભુ ભક્તિ પૂર્વક આત્માની મલીનતા-મનની ખરાબી અને શરીરના વિગ્ન નાશ કરશે. વિનય-વિવેક વિગેરે સદ્ગુણો આવશે અને હુખના માર્ગો દૂર કરાવશે માટે મળેલી જીવાની જેમ તેમ વેકરી નાખશો નહિ

કારણ કે જીવાનીનો ભરસો, વિશ્વાસ નથી કે ડાહ્ય સુધી ટકશે. ઉપદ્રવ-ઉપક્રમ લાગતા ચાલી જાય છે ખત્રી જાય છે ઘણી ચિન્તા કરવાથી-ઘણો રાગ-દ્વેષ-મોહાદિક આવવામાં વિલંબ થતો નથી આયુષ્ય ઘટી જાય છે તેની મારફત પાણીનો રેલો આગળ વધતા ઘટી જાય છે તેની મારફત તથા દરિયાની ભરતી કાયમ રહેતી નથી વળત પૂર્ણ થતા પણ ઘટતી જાય છે. તેની મારફત, પાણીના રેલાની મારફત સમુદ્રની, સાગરની ભરતીની મારફત આયુષ્ય ઘટતુ જાય છે અરે માતાના ગર્ભે આવ્યા પછી આયુષ્ય ઘટવાનો આરંભ થાય છે તેનો ખાલ રાખવા જેવો છે ઘટતા આયુષ્યને સાધવા કે વધારવા ડોઢ પણ સમર્થ છે જ નહિ અનંત શક્તિના સ્વામીઓ, તીર્થ કરો પણ આયુષ્યને સાધવા કે વધારવા સમર્થ થયા નથી નો અરે જીવાનીયા ! ઘટતા આયુષ્યને સાંધવા કે વધારવા

તું સમર્થ ક્યાંથી, અને કેવી રીતે શક્તિમાન બનીશ ? શક્તિમાન બનીશ નહિ જ માટે ચેતી જશે આકાશે વાયરાના યોગે વાદળોને ખસતા વિલબ થતો નથી તથા વીજળીના ચમકારાની માફક જુવાની ખતમ થતા વાર વાગશે નહિ. માટે જુવાનીના જોરમા મનમા માને છે કે હું મોટો થાઉં છું પણ આયુષ્ય ઘટતું હોવાથી જાણશે કે છોટો થાઉં છું. રમારામાદિકની માયામા મસ્તાન બની ક્યાં મલકાય છે ? અને ફૂલજની માફક કુલાઈ જે જે આત્મિક હિત-શ્રેય સાધવાનું છે તે કેમ ભૂલે છે ?

રમા-રમાદિકની માયામાં મગ્ન બનવાથી આત્માની શક્તિનો ઘટાડો થાય છે તેની તપાસ કરવી મૂલમા શક્તિનો ઘટાડો થતા વૃક્ષ કેવી રીતે ક્યાં સુધી ટકી શકે ? તેની તને ખબર છે જ. તે મુજબ આત્મિક શક્તિનો ઘટાડો થતા ક્યાં સુધી વિષય વિલાસો ટકી શકશે. માયા મમતાનો ત્યાગ કરી યુવાનીમા વિવેક ધારણ કરવા પૂર્વક સદાચાર-પચાચારની શક્ય આરાધના કરીશ ત્યારે ઘટતા-આયુષ્યમા પણ શુભ સંસ્કારોની વાસનાના યોગે આત્મહિત-કલ્યાણ સાધી શકાશે અને લવાન્તરે તે શુભ સંસ્કારો હાજર થશે આ વિલાસો કરવાની સાચી કુચી છે માટે કુલાવાનું મુકી ઈર્ષ નમ્રતા ધારણ કર, અને અભિમાન, અહકાર જે મ્હોટા શત્રુઓ છે તેઓએ તને ઉન્માર્ગે ચલાવ્યો છે.

આત્માએ કરેલા અપરાધોને આત્માના શુભો સિવાય કોણ ખમેદી શકશે ? અન્ય સાધનો મદદ કરે અગર કરશે પણ તે સાધનોને પરખવાનું સમ્યગ્જ્ઞાન હશે નહિ તો તે સાધનો

પણ સહારો આપશે નહિ માટે સમ્યગ્જ્ઞાન દર્શન-ચારિ-
ત્રાદિને, આત્માના ગુણોને પ્રાપ્ત કર. તેથી પ્રાપ્ત-થએલ
યુવાની સફલ બનશે. નહિતર યુવાનીના જોરમા-રોફમાં કયાં
કયા લટકાય છે રગડાય છે, તેથી મોહાદિકતું બલ વધતા
ઘણો ઢળાઈશે ને શક્તિની ઘણી હાનિ થશે. પશુ પખીને
પણ અવતાર આવશે, ત્યાં ખીડાનો પાર રહેશે નહિ. માટે
ખટપટે લપટાય છે અને લટપટમા રાજી રાજી થાય છે
તેને ખટપટ દૂર કર. તેણે મદ-મદને આત્મહિતમા ઘણા
વિધનો નાખ્યા છે તે સમજવું જોઈએ

યુવાનીમા વિવિધ તાકાત-શક્તિનો ઉઘાડ થાય છે.
તેની સફલતા કરવા-ક્ષણે ક્ષણે વિચાર, વિવેક કરીને આત્મિક
ગુણો મેળવવા પ્રયત્ન કરવાની જરૂર છે. અરિહંતાદિક જે
પચ પરમેષ્ઠિઓ છે. તેમા શ્રદ્ધા દૃઢ રાખવી તે પ્રથમ
સદ્ગુણોનું સોપાન છે. પાચે છે. તેમના ગુણોનું સમ્યગ્જ્ઞાન
પ્રાપ્ત કરવા પૂર્વક શક્ય વર્તન-રાખવું કોઈ એવા નિમિત્તો
મળતા દેવ-અદેવાઈ ધારણ કરવી નહિ. કર્મને પરવશ
બાળી કરૂણા ચિન્તવી પોતાના દોષો ઉપર દેવ ધારણ
કરવો અપરાધીના ઉપર-અપરાધ કરી વૈરનો બદલો વૈર
રાખી લેવો નહિ પણ પ્રેમ ધારણ કરવો ગુણીજનો
ઉપર પ્રમોદ રાખી તેવા ગુણોને પ્રહણ કરવા. નિરાધાર
પ્રાણીઓ પ્રત્યે અનુકંપા-કરૂણા ધારણ કરવી તથા નિન્દા
કરનારની નિન્દા કરવી નહિ અને નિન્દામ લાવે વ્યાવ-
હારિક કાર્યો કરવા. તમારા ગુણની કોઈ પ્રશંસા કરે તો

ઝર્વ મગફળી ધારણ કરવી નહિ. પણ નમ્રતા રાખી અધિક શુભ પ્રાપ્ત કરવા અધિક સમ્યગ્જ્ઞાન પૂર્વક શક્ય વર્તન રાખવું.

પુણ્યોદયે પ્રાપ્ત થએલ શારીરિક બલ તથા ધન-દારા-પુત્ર વિગેરે પરિવારમાં આસક્ત બનવું નહિ. કારણ કે-તેઓના સયોગો કાયમ રહેતા નથી વિયોગ પણ થાય છે તેવા વખતે જો જ્ઞાન હશે તો-શોક-સંતાપ-વલોપાત થશે નહિ.

એક સજ્જન સમજણો હતો લાગ્યેદયે સારા સયોગો મળ્યા હતા. શરીરની શક્તિ-ધન પૂરતા પ્રમાણમાં હતું. પુત્ર-પત્ની પરિવાર પણ અનુકૂલ હતો સાથે સાથે સદ્ગુણના ઉપદેશથી જડ ચેતનનો વિવેક-વહેચણ કરી યુવાનીની સાર્થકતા કરતો હતો તેનો પુત્ર બોલબેટ રમવા ગયો છે રમતા રમતા બીજા રમનારને બોલ જોરથી વાગ્યો સામાએ પણ એવા જોરથી બોલ માર્યો. મર્મસ્થલે વાગવાથી તમ્મર આવવા પૂર્વક તે જગ્યાએ ઢળી પડ્યો. ગ્રાણ પંખેડ હડી ગયું. મરણ પામ્યો તેથી તેના મિત્રો મારનારને પકડવા લાગ્યા. મારનાર પોતાના ગ્રાણોનો બચાવ કરવા નાંકો અને મરણ પામેલ પુત્ર છે તેના જ ઘરના પેસી મને બચાવો, બચાવો કરવા લાગ્યો તેનો શબ્દ સાલળી મરણ પામેલ પુત્રનો પિતા હાજર થયો અને કહેવા લાગ્યો. શાંત-શાંત થા. તને કોઈ મારી શકશે નહિ. મરણ પામેલાના મિત્રો કહેવા લાગ્યા. તમારા પુત્રને મારી નાંખનાર તમારા ઘરમાં પેસી ગએલ છે તેને અમારે શિક્ષા કરવી છે. માટે બહાર કાઢો.

તો એક સ્પર્શેન્દ્રિયની આસક્તિ છે. મુગ્ધ માનવીઓને પાંચેયની, માનવ થયા પણ પશુથી-પંખીઓથી નીચ બનાવ છે તેનું લાન રહેતું નથી દરિયામાં લહેર કરતાં મચ્છોને જીલ સ્વાદમાં ઘણો પ્રેમ હોવાથી માછીમારોની કારમી-કતલકારક બાળમા રૂમાઈ મરણ પામે છે તેમ સ્વાદમા અધિક પ્રેમવાળા, શત્રુઓએ તેઓને મારી નાખવા મનોહર સ્વાદવાળી રસવતીમા ઝેર નાખી જમાડે છે. આનંદથી જન્મે છે તેઓ તત્કાલ અગર વિલંબે પણ મરણ પામે છે. તે દેખો ! સ્વાદની કારમી કતલ ? તથા રૂપ જોવા મુગ્ધ બનેલ ગુણને દેખતા નથી. પતંગીયા-દીપકના તેજ-રૂપમાં આસક્ત બનવાથી પ્રાણો વૃથા ગુમાવે છે તે મુજબ રાત્ર-મહારાત્રઓ શંકર-ક્રિકર-શંક મનુષ્યો ઘણા ચાલાક અને હુશીયાર હોય છે છતાં રૂપવતી સ્ત્રીઓના બાહ્યરૂપમા મારામારી-લડાઈ કરી પ્રાણો વૃથા ગુમાવી સ્વજીવન નષ્ટ કરે છે.

કેટલાક સંગીતના શોખીનો-મદારીની મોરલીમા મુગ્ધ બનેલા લયંકર વિપધર સર્પો કરંડીયામા પૂરાય છે. અને પોતાની તાકાત ગુમાવી મદારીના દાસ બની અંતે મરણ પામે છે માટે યુવાનોએ વિષયોમા આસક્ત બનવું નહિ.

સદ્ગુરુ-આચાર્ય મહારાજ આશા-તૃષ્ણા, આ જગતમા ઝોઈની પુરાતી નથી છતાં અધૂરી આશા-તૃષ્ણાને પૂર્ણ કરવા મનુષ્યો અધાગ મોટી મહેનત કરે છે. તેણીને નિવારવા પદ-૮૬ ની રચના કરવા પૂર્વક ઉપદેશ આપે છે.

પદ ૮૬

(રાગ : ચેતાવું ચેતી લેજે રે એક દીન જરૂર જાણું)
 અરે જગતમાં મોટી રે, જ્યાં ત્યાં તૃષ્ણા નદીઓ વહેતી;
 જ્ઞાન ધ્યાનની તોડી તેડો, જાય તડાકા દેતી;
 ... અરે આઠ ૧

તૃષ્ણા નદીમાં આશા પાણી; મોહમેઘ ત્યાં વરસ્યો;
 ચેતન ચાતક ટળવળતો ત્યાં, રહીયો તેતો તરસ્યો.
 . અરે આઠ ૨

દેહ દેશનાં ઘટઘટ માંડિ, દેખંતા દેખાતી;
 પડિયા પ્રાણી ગોથા ખાતાં, વહેતી બહુ મદમાતી.
 અરે આઠ ૩

ભળતી તેતો નરક નિગોદે, જ્યાં નહિ દુઃખનો આરો;
 ચેતનહારા જલદી ચેતો, ઝાલો જ્ઞાની તારો.
 . અરે આઠ ૪

રંક બાલને પડિત ભેરી, બુદ્ધા ભોળા પડિયા;
 રોગ શોકનાં ગોથાં ખાતા, જન્મ મરણથી નડિયા.
 . અરે આઠ ૫

ક્રોધ મગરને નિન્દા ખાડો, અદખાઈની ભમરી;
 પડીયો પ્રાણી પાપે તેમાં, નીકળ ગઈ ત્યાં દમરી.
 ... અરે આઠ ૬

સદ્ગુરૂ તારા હાથ આલીને, બુડંતાને તારે;
બુદ્ધિસાગર સદ્ગુરૂ સંગે, ઉતરે પેલી પારે.
... અરે આઁ ૭

સદ્ગુરૂ આચાર્ય મહારાજ ઉપદેશ આપતા કહે છે કે, અરે લાગ્યશાલીઓ ? સુખ આશામા, આશામા સધળું જીવન ગુબ્ધું છતા આશા અધુરી રહી અને તેની તૃષ્ણા-રૂપી નદીનો પ્રવાહ વધતો રહ્યો. નદીના પ્રવાહનું પુર એક બે દિવસમાં ઘટી જાય છે. પણ આશા તૃષ્ણાના પ્રવાહનું પુર કદાપિ અલ્પ થતું જ નથી પણ વધતું રહેલ હોવાથી રાગ-દ્વેષ-મોહ-અદેખાઈથી ભરપુર સંસાર સાગરમાં તડાકા દેતી જાય છે.

આવી તડાકા દેતી છતાં એણીનું તોફાન જેણે તેણું નથી તેણીએ તો જ્ઞાન-ધ્યાનમાં અનન્ય કારણ સમ્યગ્-દર્શનના આધારે પ્રાપ્ત થએલ પ્રશમ-સંયોગ-નિર્વેદ-અનુકંપા રૂપી તેજાને તોડી સાથે શ્રદ્ધામા ઘટાડો કર્યો. આવી મહા ભયંકર છે. દેવદુર્લભ માનવગણને હેરાન-પરેશાન મહામલીન કાલવ-કલેશમાં ફસાવી અત્યંત દુઃખના ભાવ ભાજનમા શેકયા-છતા આશા તૃષ્ણાને ઓછી કરવાની વૃત્તિ જાગતી નથી ને અચળો છે. અનેક પ્રકારની પીડા કોઈને પ્રસન્ન કરતી નથી ત્રિવિધ તાપ ઉપજાય છે. મનમા પણ શાન્તિ રહેતી નથી.

તૃષ્ણા નદીના આશારૂપી પાણી ભરેલ છે અને જ્યાં

સુધી પાણી ઘટે નહિ ત્યાં સુધી તૃણા ઓછી થવી તે અશક્ય છે. આશારૂપી પાણીના પ્રવાહમાં, તૃણામાં તણા-એલ દેવ-દાનવ માનવો ત્રણ જગતમા બહાર નીકળવા અથાગ પરિભ્રમ કરે તોય બહાર નીકળે કયાથી, જ્યારે આશાનો પ્રવાહ ઓછો થાય ત્યારે તણા અદ્ય થતા બહાર નીકળવાનો વખત મળે. પુનઃ મોહ મેઘનો વરસાદ થતા આશાનો પ્રવાહ વધે છે તે પાછો તૃણા નદી મદભરી થતા તણાઈને અથડામણમા અટવાય, ચેતન આતંક તરસ્યો ને તરસ્યો રહે. સદ્ગુરુ ઉપદેશે કે, આશાના પ્રવાહથી વધેલી તૃણા, દેહ-ગેહાદિકમા રહેલી છે અને મદભર મહાલી રહે છે ત્યાં સુધી દરેક પ્રાણીઓની તરસ શાત કયાથી થાય ?

કેટલાકને ધનની આશા તૃણા હોય છે ધન સાત પેઢી સુધી ચાલે એમ હોય છે છતાં સતોષ થતો નથી. અકથ્ય આરભો કરવા પૂર્વક તૃણામા તણાઈને મહાયાતના લોગવે છે તથા વિષયવાસનાને તૃપ્ત કરવા એક નારી હોય છે, છતાં પરનારીનો સગ કરી તેણીમા લપટાઈને રોગોનો ભોગ થતા પણ વિષયવાસનાને ઘટાડતા નથી. તેની તૃણા વધતી વધતી રહે છે. આયુષ્ય અદ્ય કરી મરણ પથારીમાં પડે છે કેટલાક પુત્ર-પુત્રી વિનાના હોય છે ત્યારે એક સ્ત્રી હોતે બીજી પરણે છે. તેણીથી સત્તાન થાય નહિ ત્યારે ત્રીજી પરણે છે.

આ સુજ્ઞ પુત્ર-પુત્રીની આશા તૃણામા તણાતા

અમુલ્ય જીવનને વેડફી નાખે છે. પણ આત્માની મલીનતાને સાર્વ-શુદ્ધિ કરવાનું લાન રહેતું નથી. સમ્યગ્જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરવાની વૃત્તિ જાગતી નથી. તૃષ્ણા નદી સંસાર સાગરમાં ભળતા નરક નિગોદમાં લઈ જશે અને અનંત દુઃખમાં દસાવશે તેનો ખ્યાલ રહેતો નથી તો પછી સારા સાધનો, નિમિત્તો વૃથા જાય તેમાં આશ્ચર્ય શું ? માટે મુખ્ય- અને સુખની ધગશ હોય તો આશા-તૃષ્ણાને ઓછી કરી સંતોષને ધારણ કરો.

આશા-તૃષ્ણામાં લપટાઈ રહેલા જો સદ્ગુરૂનો ઉપદેશ શ્રવણ કરવા પૂર્વક હૈયામાં ધારી મુખશાંતિ માટે શ્રદ્ધા સહિત સંતોષાદિકને ધારણ કરે તો પ્રાપ્ત થએલ સારા સંયોગો તથા નિમિત્તો તેઓને સંતુષ્ટ બનાવી પ્રસન્ન કરે આ સત્ય મુખશાંતિનો સરસ માર્ગ છે. ઈલાજ છે માટે સુખી થવું હોય અને દુઃખ દરિદ્રતા દૂર કરવી હોય તો સમ્યગ્જ્ઞાની સદ્ગુરૂનો હાથ પકડો. અરે જ્ઞાન ચેતનવાળા તે સદ્ગુરૂજી દુઃખ દરિયાનાથી પાર ઉતાવશે, અને સત્યનો માર્ગ બતાવશે. દરિયામાં દીવા દાડી હોય છે તે પ્રકાશ આપી ડિનારે પહોંચાડે છે તેમ મુખના માર્ગ બતાવશે. કયા સંસાર સાગરમાં મુખની આશાએ લટકે છે. પરિવ્રનણુ કરો છે.

તમોને ખ્યાલ ન હોય તો આપવામાં આવે છે કે આશા-તૃષ્ણાના આધારે સંસાર સાગરના લલલલા, જેવા કે પંડિત-પોતાને પ્રવીણ માનતા, શૂરા-સાહીબાન, રાજા-

આ જગતમાં જ્યારે માનવીઓ ભોગોપભોગના વિલામોમા મસ્તાન બને છે ત્યારે બુદ્ધિ-શક્તિ તથા ભક્તિ-યુક્તિથી બ્રહ્મ બની વિચાર-વિવેકરહિત પશુ જેવો બને છે તેને સદ્ગુરુ કહે છે કે અરે જીવડલા ! માણસ જેવો માણસ બની મળેલ સુદર સાધનોને વિષય વિકાસે મા કયા વેડફી નાખે છે ? અવસર મનોહર મળેલ હોવાથી તેનો લાલ લેવા માટે જે આધારે મનુષ્યભવ પ્રાપ્ત થએલ તે આધારને ઓળખ સદાચારના આધારે પુણ્ય બધાયને તેનો ઉદય થએલ છે તેથી માનવભવાદિ સાધન સામગ્રી મળી છે, તેને સફલ કરવા પ્રભુને લજી લે. તેમના ગુણો ગાર્હ હૈયામા ધારણ કર.

આ મનુષ્યભવનો અવસર પુન પુન મળશે નહિ કારણ નિગોદ-નરકના પણ અત્યંત કષ્ટ-યાતના વેડી અનંત ભવમા પરિભ્રમણ કરી પુણ્યોદયે મનુષ્ય ભવ પામેલ છે પુણ્યોદયે પ્રાપ્ત થએલ સાધનો પુણ્ય બધાય તેવા શ્રેત્રોમા વાવવા જોઈએ જ પાપસ્થાનકોમા કેમ વપરાય-તેથી તો પુન દુર્ગતિના ભાજન બનાય છે. દુર્ગતિમા સુખ સાધનો મળશે નહિ સુખ શાંતિ મળે કયાથી ? મળે નહિ જ. માટે અવસરને વેડફી નાખ નહિ.

ધનને બદલે ધર્મમા પ્રેમ રાખો ધર્મના પ્રભાવે ધન મળી રહે છે. મમતાનો ત્યાગ કરવા પૂર્વક સમત્વને આદરે વિલામને બદલે વિરાગ ધારણ કરો મપત્તિના બદલે મપ

સંગઠન રાખો. આ પ્રભુ ભજવાના ઇલાજો છે. પ્રભુ ભજવામા તેમની આરો મુજબ શક્ય વર્તન કરવામા દામ કહેતા રૂપિયાનો ખરચ કરવો પડતો નથી અને કોટી જન્મના પાપો નાશ પામે છે અને શુભ વૃત્તિ-પ્રવૃત્તિ થતા મધ્યમી મ પત્તિ અનુકુલતા વાળી બને છે. તથા દુ ખ દાવા-નલ ત્રિવિધ તાપ-અંતાપ શાત થાય છે પણ ધન-વિલાસ વિગેરેના યોગે તો વિપય કપાય ને કપાયાના વિકારો વધતા જશે અને અજ્ઞાનતાને આવવાનો અવકાશ મળશે તેઓનો ત્યાગ કરવા પૂર્વક મુખશાંતિ પ્યારી હોય તો છનેશ્વર પ્રભુને ભજવો.

ભવોની પરપરા વધારનાર બે કાઈ હોય તો અહ-કાર-મનતાના યોગે ઉત્પન્ન થએલ ક્રોધ-માન-માયા-લોભાદિક છે તેઓમા તમારૂં મન અને આત્મ-ચ ચલતાનો ત્યાગ કરી કેટલુ ઉપશમ લાવને પામેલ છે તે કહો ? મોહ માયા-મમતામા આસ્રજિત રાખી કેટલા નિર્વિકારી મુખનો અનુભવ કર્યો. તમે કહેશો કે, ધનાદિક મેળવવા ખાન-ખાનાદિકનું જે કષ્ટ ટળ્યું ? પણ ગ્હ કયા મુધી ? પુનઃ તૃણા વધીને કષ્ટ હાજર થયું. પ્રાપ્ત થએલ સંયોગોનો વિયોગ સર્જાએલ છે તે તમારી નજરે દેખો છો. પ્રભુ ભક્તિમા લાગ્ય બગડે છે. પુણ્યોદય બવાતું બય છે એમ નહિ, દુનિયાદારીના વ્યવહારમા લાગ્ય વધે. અને પુણ્યોદય બવાતો બય નહિ, ને મુજબ સદ્ગુરૂ ઉપદેશ આપે છે તે પ્રમાણે ભજવે સારામા સારો સ્હાવો લે. સ્થિત મુખ-

૫૬ ૮૮

(રાગ : ચેતાવુ ચેતી લે રે)

ચેતાવું ચેતન મારા રે, આતો જુઠી માયા બાદ
 સુપનાની સુખલડી ખાંતા, ભૂખ જરા નવી લાંદ
 ...ચેતાવું ૦

સાગર કેરૂં પાણી નિર્મલ, પીતાં લાગે ખા
 તૃષ્ણા ન ભાગે તૃષ્ણા જલથી, વચન માની લે માર.
 ...ચેતાવું ૦ ૨

ફાંફા મારે ફેગટ ફુલી, કમણા માંહિ ભૂલી;
 કાચી કાયા માટી વાસણ, અન્તે ધુલની ધુલી
 ...ચેતાવું ૦ ૩

અંઝવાના જલને દેખી, મૃગલા પીવા દોડે;
 સિંહ ગુફામાં મેઘ ગર્જને, ફેગટ માથુ ફોડે
 ...ચેતાવું ૦ ૪

રકો ચાલ્યા રાજા ચાલ્યા, ચાલનહારા ચાલે;
 મૃત્યુ બાજનો ભય છે માથે, ફેગટ શું તું મહાલે
 ...ચેતાવું ૦ ૫

અરે કાયામાં આતમ હીરો, જ્ઞાનાનન્દનો દરિયો;
 બુદ્ધિસાગર પામંતા તે, ભવસાગર અટ તરીયો
 ...ચેતાવું ૦ ૬

સદ્ગુરુ સુદોષરણ સ્વાધ્યા-સમતાનાં સુખે જનો.
 સંસારના કુખેના સાધનોનો સંગ્રહ કરવા કરતો કહેવાડો
 હતો કરે છે. અને કહેણ કહ્યવું રૂપ ધારણ કરે છે. તથા
 સંગ્રહ કરવાનાં કે. જે વિદ્યો નાંખે ત્યારે તેને સમજતું
 આપ્યું વિદ્યા દેખાતુર જનો સારામારી કરે છે. તેથી તનેજ
 નુકશાન થાય છે, વિરોધ વેર વધે છે અને જે હજી છે
 તે નવનું નથી.

નાટે વિદ્યો નાખનારને સમજાવવા થટે છે. જોલાસોલી
 અગર સારામારી કરવી નહિ. જેઓનો સંગ્રહ કરવા પ્રયત્ન
 કરે છે તે પકાર્યો મળશે. પણ ભાગ્યોદય હશે તો ટકી
 રહેશે, નહિતર વલોપાત કરાવી મળી જશે. જે પકારે
 નુકશાન થશે એક તો વિરોધ કરવાથી વેર જાપાશે અને
 આત્મિક શક્તિ ઘટશે. માટે સદ્ગુરુ કહે છે કે તને નેતાવું
 છું કે, ચેતી ભેશે-અને યુદ્ધિ તો છે તો માયા મમતામાં
 કયા મુગ્ધ અને છે.

સસાર મુખના રસિલાઓ ? સુખોદયે જે જે મુખ
 ખાતર સાધન સામગ્રી મેળવી છે તે જાણ મૂળી પ્રાપ્ત
 રહી છે, તેનો વિદ્યાર કર, તંના અર્થોના બંને પાટી ત્યાં
 સંજોગથી લ્યાદે લાગ શયે ત્યારે મારી કરી ઉપાદી લય
 છે, અગર વ્યસનમા વૃથા ગુમાય છે. અગર કાર્યમાં મિટ્યા
 છે, અને છેવટે દૃઢ્ય બધ થતા પરંતોડના જતું પડે છે
 પણ પદાપકાર કરી હૃદયો લેવાનાં નથી, માટે મની ના,
 સાધનસામગ્રીના મુખનો વિદ્યાન સમ નહિ.

આ તો એક પ્રકારની માયા મનતાની જાલ છે. તેમા ફસાવવા મોહનીય કર્મે યુક્તિ કરી છે તનો ખ્યાલ ન હોવાથી ખુશી-રાજી થઈ સુખ માની ફમાઈ પડેલ છે, તેથી આધિ-વ્યાધિ-ઉપાધિની આધીએ તને ઘેરી લીધેલ છે. તે આધીને હઠાવવા માટે આત્માના ગુણોમા શ્રદ્ધા રાખી ગુરૂગમ મેળવી સત્ય જ્ઞાન પ્રાપ્ત કર, એતન ? જે સુખ શાંતિ છે, તે સ્વપ્નામા ખાધેલ સુખડલી જેવી છે સ્વપ્નું ખસી જતા તથા જાગ્રત થતા કાર્ધપણુ દેખાતી નથી એમ તને ખબર પડશે. જે ભૂખ લાગી છે તે લાગશે નહિ. અને ક્રુધાતુર રહેવાશે, માટે એવી સાધન સામગ્રી મેળવ કે સદાય ભૂખ્યા રહેવાય નહિ

સાગર કેરૂ જલ નિર્મલ દેખાય છે. છતાં પીવામાં આવે તો ખાર લાગે છે, તે પ્રમાણે સ સાર સાગરના વિષય વિલાસો આરભમા મધુરા અને સરસ-લાગે છે, પણ પરિતાપને પર્યંતે કરનાર બને છે ઉદ્વેગ-અનિષ્ટકારક બને છે, કારણ કે તે વિલાસોમા અજ્ઞાનીઓને માત ભય. આઠ પ્રકારનો મદ-ચાર કપાય અને ચાર સજા રહેલી છે તેથી સ્થિર માનવીઓને રહેવામા વિવિધ વિદ્વો હાજર કરે છે. એટલે ભોગવેલા વિષયો વિષ મરજા બને છે. પરંતુ સમ્યગ્જ્ઞાની તો નિર્લેપ-અજગા રહેવાથી જીવનમા મદારો આવે છે.

કારણ કે સમ્યગ્દર્શન-જ્ઞાનાદિના યોગે ચેતસા હોય છે, તે વિષય વિષતું મારણ કરી આગળ વધતા રહે છે.

કેવલજ્ઞાન દ્વારા લોકલોકના સૂક્ષ્મ-બાહર પદાર્થો-હસ્તા-મલકવત્ દેખાશે. માટે તારા આત્માને ધ્યાતા-ધ્યાન-ધ્યેય સ્વરૂપી માનશે. ત્યારે જ હન્યવી રાગ-દ્વેષાદિકથી ઉત્તન્ન થતાં સંકલ્પ વિકલ્પો વિલય પામે છે. પામશે, એટલે અનંત શક્તિનો પ્રકાશ ઉત્તન્ન થશે. પછી શક્તિ ખાતર પરિભ્રમણ કરવું પડે છે. તે ખસી જશે

પરંતુ હાલમા આત્મિક શક્તિની ઓળખાણ-અને આહરવાલાયક ભાવનો અભાવ હોવાથી સુખ-શક્તિની ખાતર એવી એવી સોળતથી કુમતિ-બુદ્ધિ થઈ છે કે-પાચ ઇન્દ્રિયોના તેવીસ વિલાસોથી સુખ અને શક્તિ આવશે. તેથી તેની ભ્રમણા થઈ. અને ભટક્યો. એક ગતિમા નહિ પણ ચાર ગતિમાં ભટકવાનું થયું અને અપરપાર હુ ખી થવાયું. અરે તે' આ ભવમાં પણ વેઠેલા હુઃખ-પીડાની યાદિ કર-ક પાળો થશે પાપભીરૂ બનાશે. કેવલજ્ઞાની તો કહે છે. એક નહિ પણ ચાર ગતિમા વિષયોના વિલાસો મનોહર માન્યા પણ તેઓના યોગે કેટલી પીડા-વિપત્તિઓ-વેદનાઓ ભોગવવી પડી હશે તેની તને ક્યાંથી ખબર પડે-અરે પાર આવે નહિ તેવી, ગણી શકાય નહિ તેવી

માટે સમજો. ચાલુ ભવમા હુઃખ-પીડા વિગેરેને ટાળવાની ઈચ્છા હોય તો ગુરૂગમ લે-તેના યોગે શુભમતિ ભાગશે. શુદ્ધ થવા માટે પાત્ર બનીશ. પછી શુદ્ધતાના યોગે શુદ્ધ સ્વરૂપે સ્વરૂપનું જ્ઞાન થશે. તે દિવસે-ધન્ય વેળા-ધન્ય ઘડી અને ધન્ય અવતાર થયો માનજો. આ

સિવાય જે લેવો ગયા અને જે અથાગ પ્રયત્નો કર્યા તે
 ફેાગટ ગયા સમજવા. તથા જે ચમત્કારો વિદ્યા તથા
 લબ્ધિની શક્તિ ઉત્પન્ન થાય છે તેનું મૂલકારણ આત્મા
 અને તેના ગુણો છે તે સદ્ગુરૂની સેવાથી ઉત્પન્ન થાય
 છે તે બરોબર જાણી અનન્ય ભાવે સદ્ગુરૂની સેવાની
 અગત્યતા છે

સદાચાર-પચાચાર તે સોના-મણિ-રત્નો કરતાં
 અગણ્ય-આનંદ-સપત્તિ-સાધ્યનીની યુક્તિ દેખાડશે અન્ય
 કોઈ સ્વમર્થ છે નહિ, સદ્ગુરૂ સેવા લક્ષિતના યોગે ચેતન-
 મય આત્મા ઓળખાય છે અને આદરભાવ થાય અને
 વધતા રહે છે તેથી એટલે ચેતન શક્તિ વધ્યા પછી જે
 જે ક્રિયાઓ થતી હોય છે તે તે આત્મિક વિકાસ માટે
 થાય છે અને જડની ક્રિયાઓ જડ રૂપે જણાય છે

આવા ભેદ જ્ઞાન યોગે અનંત મુખનું સ્થાનક આત્માનું
 જાણવું અને તેના દષ્ટિ રાખવી આનો અનુભવ થતા
 સધળા દુષ્ટોને ટાળવા સમગ્રજ્ઞાન વશે જ્ઞાનની પરિપક્વ
 સ્થિતિમાં વિકલ્પ-સંકલ્પ નાશ પામતા સમતા સ્વયંમેવ
 હાજર-થાય છે ઉપસ્થિત સતત્વ. જે ઘડીના ઘાતીયા
 કર્મોને નાગ કરી કેવલજ્ઞાન રૂપી સપત્તિનું લેટાનું કરશે
 માટે અખટ ઉપયોગ રહે તે મુજબ જાત્રત રહેવાનું છે
 ક્ષણે ક્ષણે સંસારના નિમિત્તો અને સયોગોના કારણે
 આત્માના ઉપયોગને ત્યાગ કરીને એવા તેઓના ઉપયોગ
 રાખે છે અને મનોહર માને છે તેથી જડશક્તિનું દેહ

ચેતનના જ્ઞાન થકી આનંદ અપાર હોય,
 ચેતનના જ્ઞાન થકી ભ્રમણા ભૂલાય છે.
 ચેતનના જ્ઞાન થકી ઉપાધિ અલગ થાય,
 ચેતનના જ્ઞાન થકી જિન તો જાણાય છે.
 ચેતનના જ્ઞાન થકી તપ જપ સફલતા,
 ધી નિધિ ચેતન જ્ઞાન ઉત્તમ ગણાય છે.

“મદ્દુશુર કરુણા હયામા ધારણ કરી ઉપદેશ આપે
 છે કે, અરે ચતુર ? સંસારિક જ્ઞાન-વિજ્ઞાન પ્રાપ્ત કરી
 પ્રવીણ-કુશળ બન્યો અને પ્રસિદ્ધ થયો તેથી આધિ-
 વ્યાધિઓ ટળી છે ? અને ઉપાધિની આધી નષ્ટ થઈ છે
 તું કહેશે કે ટળી નથી અને નષ્ટ થઈ નથી તેણીઓને
 ટાળવા-નષ્ટ કરવાની અભિલાષા છે ? તો આત્મજ્ઞાન-ચેતન-
 જ્ઞાન-પ્રાપ્ત કર. પ્રાપ્ત નહિ કરે તો-ચેતન-આત્માના
 અસંખ્યાત પ્રદેશોમા અનાદિકાલથી ક્ષીર નીર માફક મળી
 રહેલ કાર્મણ વર્ગણાઓ અનંતી રહેલી છે તે ટળશે જ
 નહિ. તે આડ-કર્મોની વર્ગણા જ્યાં મુધી ટળશે નહિ,
 નાશ પામશે નહિ ત્યાં મુધી સત્ય આત્મજ્ઞાન પ્રશે નહિ
 તે વર્ગણાઓ આત્મિક ગુણોને, સમ્યગ્જ્ઞાનાદિને દબાવે છે.
 અને દબાવી રહેલ છે, તેથી મત્ય સ્વરૂપ અદ્યાપિ પ્રાપ્ત
 થયોલ નથી

તેથી આત્મિક સત્ય સંવેગ-નિર્વેદ વરાગ-અનુકંપા
 અને આત્મિક દંડ શ્રદ્ધા અને પ્રશમ ભાવના પ્રગટ ભાવ

થયો નથી. તેથી સારા સાધનો છે છતાં તેઓનો શક્ય લાભ પણ લઈ શકાતો નથી. માટે ચેતનના વિકાસ માટે સમ્યગ્જ્ઞાન-ધ્યાનની જરૂર રહેવાની જ કયા રૂપ-રસ-ગંધ-અને સ્પર્શના વિકારોને સારા માની તેઓમા રાચી માચી રહે છે. કયા ચતુર થઈને આત્મ કલ્યાણ ચૂકે છે જ્ઞાન ભૂલે છે, તેથી હિત સધાશે નહિ.

ચેતનતા હશે, તેણીનો વિકાસ હશે તો જ હેય-જ્ઞેય-અને ઉપાદેયનું જ્ઞાન-ધ્યાન-વિચાર-વિવેક આવશે અને આત્મ વિકાસ કરવાની તત્પરતા થશે નહિતર સુખ શાંતિ જ્ઞાતર પરિભ્રમણ થવાનું જ, માટે તારી ચતુરાઈ સફલ થશે થહિ.

જ્યારે હેય-જ્ઞેય અને ઉપાદેયનું સત્ય સ્વરૂપ સમજાય છે ત્યારે જ્ઞાન પ્રકાશના આધારે પ્રાપ્ત સયમ, સુખનું કારણ બને છે અને હુબના કારણોનો ત્યાગ થાય છે એવો ચેતન વિકાસનો પ્રભાવ છે સંયમમા અણુગમો-કંટાળો થાય છે તેનું કારણ ચેતનનો પ્રકાશ રૂધાચેલ નમનવો. રીતસર નયમ હોય તો અણુગમો, કંટાળો આવે નહિ. અને ઉલ્લાસ થાય. અને સવરના થોગે આવતો આશ્રવ બધ વાય તથા મોહ નાયાદિકથી જે આર્તધ્યાન થાય છે અને ગૈર ધ્યાનના ફસાઈ પડાય છે તેના બદલે ધર્મ ધ્યાન ઉપસ્થિત વાય છે, અને પાપોદયની નિર્જરા વાય

તેથી ઈષ્ટના વિશેષના અને અનિષ્ટના સંયોગોના-ગ્રાહ સંતાપ-વક્રોપાત બનો નથી. અને ધશે પણ નહિ ઈષ્ટનો સંયોગ પ્રાપ્ત કરવાના ધર્મ ધ્યાનનૂકાળે •

રાગ-દ્રેષના ઉછળતા અધ્યાસના યોગે વિચારો, વિકલ્પો છે-
તે ખસવા માડશે. સંતોષ-નમ્રતા-સરલતા-પ્રશમતાને
આવવાનો અવકાશ મળશે

જે જે ક્રિયાઓ થશે, તે તે ચેતનના વિકાસના
ઉદ્દેશીને થશે પછી જીનેશ્વરની આજ્ઞા છે, તે પ્રત્યે ધર્મ
સન્માન થશે. પ્રેમ વધશે, જ્ઞાન આવશે, એટલે આજ્ઞા
મુજબ વર્તન થશે અને હુ ખ-પીડા-શોક. સંતાપના
હેતુઓને જ્ઞાન થતા હટ કરવા પ્રયાસ કરાશે. શોક-સંતા-
પાદિક-કયાથી થશે ? જેટલા અપાયો છે તે ધર્મ ધ્યાનના
યોગે ખસવા માડે છે તે અપાયો-શોક-સંતાપાદિકનો
વિપાક-ફલ છે તે નષ્ટ થાય છે, અને જગતની આટી ધુટીની
વિચિત્રતાની ભૂલ ભૂલામણીમા લમાતુ નથી અને મોક્ષ
માર્ગે રીતસર સંચરાય છે માટે ગરે ચતુર ? જગતના સુખ
માટે ભ્રમણામા પડીશ નહિ અને પડ્યો હોય તો ગુરૂગમ-
જ્ઞાન-જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરવા પૂર્વક બહાર નીકળજે

ધીનિધિ-શુદ્ધિમાગરજી સદ્ગુરુ કહે છે કે. સમ્યક્
જ્ઞાનથી ચેતના ઉપર જે મોહ માયા મમતાનુ દળાણ રહેલ
છે. તે ઓછું થતા વિકાસ પૂર્વક જે જે ઉપાધિ નડી રહેલ
છે, તેનું જોર ચાલશે નહિ. આધિ-વ્યાધિના બદલે ધર્મ
ધ્યાનના ચાર પાયાનું ચિત્ત ચિન્તવન થશે અને રાગ
દ્રેષની અલ્પતા થવાની. જીનેશ્વરના ગુણો તરફ પ્રીતિ
થશે. ને વધશે મંયન-જપ-તપાદિકની સાર્થકતા પૂર્વક
નશ્વરતા થશે, અને લલુકર્મી બનતા સસારમાં પ્રથમની

માફક ભટકવાનું પણ થશે નહિ. માટે ચેતનનો વિકાસ થાય તે મુજબ વર્તન રાખ.

વ્રત-નિયમ તથા તપસ્યાદિ ધર્મ ક્રિયામા કાયર મનુષ્યો, વ્યાવહારિક કાર્યોમા વારેવારે ભૂલો કરી સુધારી શકતા નથી તો પછી આત્મિક ગુણો પ્રથમ-સંવેગ-વૈરાગ્ય વિગેરે છે તે ક્યાંથી મેળવી શકે ? તે ધર્મની મહીનતા ક્યાંથી દૂર કરે અને દુર કર્યા સિવાય આત્માને મુખજાનિ પ્રાપ્ત થાય ક્યાંથી ? માટે કાયરતાનો ત્યાગ કરવા શૂરા થવાનો ઉપદેશ સદ્ગુરુ બુદ્ધિસાગરસૂરીશ્વરજી ૬૧મા પદની રચના કરી સમ્યગ્જ્ઞાન અર્પે છે

પદ ૬૧

(રાગ લગા કલેજે છદ ગુડકા રે)

શુરાની ગત શુરા બાણે રે, ત્યાં તો કાયર ઘરઘર કેપે;
કયા પુરાણી બાહુ કરે રે, રામરામ કીર જાપે,
પરમારથ પામે આ પૂરા, નહિ વગે કઈ ગણપ.
...શુરાની= ૧

અવિહક પ્રીત પતિ શું લાગી, નિદ્રા ગઈ અબ લાગી;
જલ જીન મીન રહેન વિખુદુ રાગ ગયો પણ રાગી.
...શુરાની= ૨

કન આંખ બિન મારો વાહલમ, મુણ્ણતો ને વળી નિરખે;
રૂપાતીન પણ મારો સ્વામી, રૂપારૂપીકું પરખે.
...શુરાની= ૩

મહાજ સ્વભાવે અનુભવ રસકું, પીતા ચઢે ખુમારી;
બુદ્ધિસાગર કોટિ પ્રયત્ને, ઉતારે નહીં ઉતારી.
...શૂરાની ૦ ૪

મહાશુર દરભાવે છે શૂરાની ગત શૂરા જાણે. મ પ્રામમા
માયા-મમતાનો ત્યાગ કરીને મામા રહેલ ઉત્કટ શત્રુને
જીતવા-નષ્ટ કરવા કટીબદ્ધ બનેલ શૂરાની ગત શર્વીંગતા
મોરચે રહેલ શૂરા જાણે સામા સામી યુદ્ધ કરતા દેખીને
કાયર કે પે છે અગર નાશી જાય છે, ધારણ કે તે કાયર
મનુષ્ય માયા-મમતાનો ત્યાગ કરેલ નથી તેમા પ્રતિબદ્ધ
બનેલ છે તેથી ભયભીત બનીને નાશી જાય છે પણ
શૂરા તો ઉત્સાહ-ઉલ્લાસ ધારણ કરીને યુદ્ધ કરે છે, તે
શત્રુને જીતવા મમર્થ બને છે

મરજીવા થયા સિવાય શત્રુને હડાવી શકાતુ નથી
અને મ પત્તિ પ્રાપ્ત કરી શકાતી નથી જ. કાયર તો કયાથી
મ પત્તિ મેળવી શકે તે મ પત્તિની હાનિ કરે અને વડો-
પાત કરતો પોતાનું જીવન પૂર્ણ કરે છે માટે મરજીવા
થઈને અનાદિકાલથી સ્વ-મ પત્તિને બચાવી પાડનાર જે
કોધાદિઠ આન્તરિક્ષ શત્રુઓને હડાવવા-નષ્ટ-કરવા શૂરા
બનો, જ્યારે તેઓ હડી જશે ત્યારે જ સ્વ-મ પત્તિ સ્વયં
હસ્તગત થશે અનંત મ પત્તિના સ્વામી બનશે.

તે મુજબ શૂરા થઈને પ્રભુ-ભક્તિસેવા કરવા પૂર્વક

લક્ષ્મી જોરદાર ઘણા જોલે છે કે માયા મમતાનો ત્યાગ
આત્મસ્વરૂપને પ્રાપ્ત કરી સત્ય અવ્યાખાધ મુખને મેળવે
પણ મોહ મમતાનો ત્યાગ કરતા લલલલાના હૈયા કે પે
છે, ધુનરો થાય છે આત્મધર્મની કથાઓ પુરાણી કહે છે
પણ કથન પ્રમાણે વર્તનમા વાધો, ખાધ પડે છે તથા
ભણાવેલ કીર-પોપટ રામ રામ જોલે છે તેથી આત્માગમન
જાન-વર્તન થાય છે ? થતુ નથી

તે મુજબ જોલવાથી માયા મમતા ખસતી નથી
પણ હૃદયસ્વરની આજા મુજબ યથાશક્તિ માનસિક ન કલ્પ
વિકલ્પને નિવારવા તથા વાચિક, વચનના યોગાને કિત-
નિત-પથના સ્થિતિના ધાગણુ કંવા અને કાયાની ચપલ
તાને કાળુમા રાખવા બલ-વીર્ય કોરવે તો જ આત્મતત્ત્વનું
જાન થાય અને શક્તિ વધતા શૂરા બનાય છે

પરમાર્થને પામે તે શૂરા કહેવાય, પણ વિકલ્પની વાતો
રનાર મર્યા નારે છે એન કહેવાય એથી કાઈ પરમાર્થ
ાત્મિક સ્વરૂપ મળતુ નથી પણ ન નાર હ.ખજનક નીવડે
તેની વિવિધ વિટબનાઓ વિલન પામતી નથી અને
વીને વગર છે તે વખતે જો વિચાર, વિવેક કે ને
બનાઓ કડાવવાનું, નાશ કંવાનું જાન થાય અને
જગજાન થતા ધૈર્યપૂર્વક શૂરા થવાય અને વલોપાત થાય
અને નાકન કરાય તે શૂરા છે

ધનાદય શેકની શેકાણી પુત્રની નાચે યતુ નાજો-
નવા તન-મન-વચન અને ધનથી કરે છે તેને નાજો ---

કારણ કે આશાઓની સાથે સગાઈ કરી. અને તૃષ્ણા-
મા તણાઈને મોટાઈ મેળવવા અથાગ મહેનત કરી પણ
ભીખારીનો ભીખારી રહ્યો. મનમાં તો એવી હોંશ હતી
કે ધનાઢય શેઠ બનીને મનગમતી મોજ-મજાહ કરે અને
અધિકારી બનવા પૂર્વક સત્તાવાળો બનું કે, મહાન્ નૃપ
બનીને જેની જોડ મળે નહિ તેવી સુખ-સાહ્યબીમાં મહાબુ-
પણુ પુણ્ય વિના બન્યું નહોતું

આવી આશાઓના યોગે ભટકી ભટકી ભૂલ્યો પડ્યો.
તેથી ઈચ્છાઓ પૂર્ણ થઈ નહિ. તેથી કામે સ્થિર થયો
નહિ આમ ભ્રમણાના યોગે ભટકતા ભટકતા સદ્ગુરોને
શુભયોગ મળ્યો તેથી જ સંતોષ ધારણ કરવા પૂર્વક સદા-
ચારના પાલનમા પ્રેમ લાગ્યો. પુણ્યનો ઉદય થતા ધનાઢય
શેઠ બન્યો બગલા વિગેરે સાહ્યબી મળી તો પણ તૃષ્ણા
પૂર્ણ થઈ નહિ વળી આશા-ઈચ્છા થઈ કે અધિકાર પ્રાપ્ત
કરી સત્તાઓ મેળવી મહાન્ બની પ્રસિદ્ધિ મેળવું

ધનાઢય-સત્તાવાન્ બનવા છતાં સુખની અભિલાષા
અધુરી રહી. મહાન્ નૃપની અભિલાષા ઉત્પન્ન થઈ તો
પણ સંતોષ મિવાય ભિક્ષુક રહ્યો. લાગ્યોદયે દુન્યવી સુખની
સામગ્રી મળશે છતાં ભીખારીપણું ટળશે નહિ કારણ કે
મ યોગે મળેલા પદાર્થોના સ્વભાવ રીતસર જાણ્યા નહિ.
બુદ્ધિના ભ્રમના યોગે દરિયામા ડૂબી રહ્યો સાંસાર સાગર-
નાથી પાર જવા માટે ઈચ્છા થઈ. કારણ કે તેવી ઈચ્છા

જાગ જાગ ઝટ ચેતના ખ્યારા, વીર્યોદ્ધાસ વધારી રે;
પરપરિણુમતા દૂર નિવારી, ધ્યાન દશા અવધારી રે.
...ચેતના ૪

હું જડનો જડ માડુ એ ભૂલી, તત્વ રમણ લય લાવી રે;
અનુભવ આનંદ ભોગવજે જીવ, કુમતિ દૂર હંકારી રે.
...ચેતના ૫

અનુભવ ખ્યાલી પીતું વહાલા, ત્યાગી પુદ્ગલ ચાળા રે;
બુદ્ધિસાગર ધ્યાન ખુમારી, યોગે મગલ માળા રે.
...ચેતના ૬

સદ્ગુરુ બાહ્યાત્મા, સ સારની લાગ્યોદયે મનોહર અને
અનુકુલ પદાર્થો પ્રાપ્ત થતા ખુશી થઈ તેમા આસક્તિ
ધારણ કરનારા લબ્ય જીવોને ઉપદેશ આપે છે કે બાહ્ય-
વસ્તુઓ, સંયોગો પુણ્યોદયે તમોને મલી છે, તેનો ઉપયોગ
તમોએ ક્યાં ક્યાં કર્યો ? તેઓનો ઉપયોગ ઘણું લાગે
હુન્યવી વિલાસો કરવા ધન-ધાન્ય-સ્રી-પુત્ર પરિવારમા
કર્યો તેથી તમોને આનંદ પડ્યો. પણ પરિણામે આનંદ
ઠહેલ છે ? ક્યાથી રહે ? કારણ કે તે-વસ્તુઓ અને
અને સંયોગો વિયોગવાળા છે અને વિયોગ થતાં વિલાસો
નષ્ટ થયા.

જો તે પ્રાપ્ત થએલ સંયોગોનો અને મનોહર પદાર્થોના
સહારો લઈને ચેતના લક્ષણ ચેતન કહેતા આત્માને રીત

સર પરબ્ધો હંત તો પરિભ્રામે તે પદાર્થોનો વિશોગ થતા
 વલોપાત-શોક-સંતાપ થાત નહિ કારણ કે નિર્મલ ચચ્ચેલ
 આત્મા સ્વયં પરમાનંદના દર્શિયો છે અને સત્ય સ્વરૂપી
 છે તથા જડથી ન્યારો છે જ્ઞાન સ્વરૂપી છે અને સત્તાર્થી
 જડ ન્યારો આત્મા હોવાથી નિજશુણ ભંપુર ભોગી બનશે
 અને નિર્ભય સાત ભય અને આઠ મદ નાશ પામશે

પરંતુ આ પરિસ્થિતિ ક્યારે બની આવે કે બ્યારે
 બાહ્ય પદાર્થોમા પરિભ્રમણ કરતી માનસિક વૃત્તિના શોષે
 જે મંડલ્ય અને વિકલ્પોનો ત્યાગ કરવા પૂર્વક ન્યાય
 માત્મિક શુભો છે તે જ મારા મત્ય છે અને હું બ દરિયાને
 હર કરનાર છે આ પિવાય અન્ય શુભા લે નમ્યગગન
 હશે તો સહકારી બનશે નહિતર મદ-માનાદે ઉત્પન્ન
 કરશે. માટે માનસિક વિચારોને કબજે કરવા અત્યંત આત્મિક
 શુભોમા વિલય કરવાની બાન જરૂર છે આન નમન
 વિચાર અને વિવેક કરવા કે માનવભવ પારણ કરી એવા
 વિવેક કરવો કે હવે યુવાવસ્થાના માર કયા શુભો પ્રાપ્ત
 કરવા કે જેથી મન-વચન અને કાયાના શોષા મુલ દાન
 ને હન્યવી વિચારો અપાડા નાન અને વિવેક કરવે કે
 પરિમહના વિચારો કરીને વસ્તુ મેળવી પણ નિર્ભય નવ
 મુખ શાંતિ જે રૂપી હતી તેના નહતે હલ્ટી સ્થિતિ પર
 ભર-ભેદ-અદેશના શોષા બને નહતે સર્વદે
 જડ હતા જેનાદિક અત્વા નહિ લય ને મુલ મેળવો
 ભવ થતા આવી અસ્થિત થવો મનાદિક અન્યા દાન

કરવાની રૂચિ થઈ નહિ, અને કેઈ પ્રકારે ધનાદિક એકત્ર કરવાની અભિલાષા થઈ, પણ જરા-મરણ પાછળ પડ્યું છે, તેનો ખ્યાલ કયો નહિ. અકસ્માત્ યોગે અગર ઉપ-ઘાત થતાં એકલા કેટલાએક, સર્વ પરિગ્રહ મૂકી પરલોકે ગયા. મારે પણ એક દિવસ એવો આવશે કે એકત્ર કરેલ સર્વ લોકને મૂકી પરલોકે જવું પડશે સંસારના સળંગો સંયોગોથી વિષય અને કપાયના વિકારો ખત્યા નહિ પણ આત્મિક વિકાસમાં વિધનો કર્તા બન્યા.

માટે તે સર્વ અસત્ય છે, જુડી માયા મમતા છે એમ વિચાર કરવો જરૂરનો છે. સદ્વિચાર યોગે વિવેક આવશે. અને વિવેકથી હુનિયાદારી અસત્ય સમજાશે તેથી રાગ-દ્વેષાદિકના ઉછાળા શાંત થશે. અને શાંત થતા ગુણોને આવવાનો અવકાશ મળશે. આવેલા ઉપશમ-ક્ષયોપશમ ગુણો દ્વારા, ઔદયિક ભાવે પ્રાપ્ત થએલ સંયોગો સત્ય રૂપે સમજાશે નહિ અને ખ્યાલ થશે કે ઔદયિક ભાવમાં હું કેસાઈ પડેલ છું, આ કેસામણીમાંથી કયારે ખસું? સદ્ગુરુ મહારાજ કહે છે કે મિથ્યાત્વ-અવિરતિના પરિણામ જે આત્મિક ગુણોથી ભિન્ન છે અને ચાર ગતિના પ્રેરક છે અને સંકટોને ટાળનાર નથી પણ આપનાર અને વધારનાર છે, એમ સમજી અસત્ય અને વિશ્વાસનો ઘાત કરનાર છે, એમ સમજી ખસો.

પરિણતિમાં મગ્ન બની આત્મિક ગુણોના હિતકારી સાધનો મળ્યા છતાં કાઈ સાધ્યું નહિ, હવે આત્માના

કલ્યાણકારક કારણો મેળવી જલ્દી જાગ જાગ. અને પર પરિણતિનો ત્યાગ કર. અને પ્રકાશમાન કર. પ્રદામલાવથી મગ્નતામા કેટલી પીડા-શોક સતાપ વિગેરે નષ્ટ થાય છે, તેના જ્યાલ આવશે

મૂલમા આત્માના ગુણો પ્રાપ્ત કરવા તે પરમાર્થ છે, અને જે અર્થ-ધનાદિક પ્રાપ્ત છે, તેમા પરમાર્થ મેળવવાની લાવના હશે તોજ પરમાર્થ સમ્યગ્જ્ઞાન દ્વારા મેળવી શકાય છે, નહિતર તે અર્થ, અનર્થો ઉત્પન્ન કરવાના કારણો બનશે, માટે ધનાદિક અર્થ મેળવવાના પ્રયાગમા પરમાર્થ પ્રાપ્ત કરવાના વિચારો ભૂલવા જેવા નથી.

વૃક્ષના મૂલને ધોપણ કરવાની લાવનાવાળા અને મનોહર-સરસ ફળોના આસ્વાદનો અનુભવ કરવાના અભિ-લાષીજનો, મૂલમા જ પાણી સિંચે છે, અને ઉધેઈ લાગી હોય તો બરોબર તપાસ કરી દૂર કરે છે, તેથી પાણીના થોળે છુટ બનતા લતા-વેલડીઓ અને વૃક્ષો સ્વચ્છ રહેો આપવા સુમર્થ બને, અને મત્યાનદ આપે છે, તે સુજળ અર્થને વિષય વિલામોના ન વાપરતા પરમાર્થ મળે અને મત્યાનદ આપે તે માટે વાપરે કુવામા પાણી હોય નહિ તો હવારામાં આવે નહિ અને હવારામાં પાણી હોય નહિ તો ખેતરના પાણી આવે ક્યાંથી? વાવેલ ખીજ પર નષ્ટ પાવ.

માટે ખેતૂનો કોઈ વડે કુવામાંથી પાણીને કાઢી હવા-રામાં નાખે છે, હવારામાંથી પાણી ખેતરના જઈને વાવેલ

કરવાની રૂચિ થઈ નહિ, અને કેઈ પ્રકારે ધનાદિક એકત્ર કરવાની અભિલાષા થઈ, પણ જરા-મરણ પાછળ પડ્યું છે, તેનો ખ્યાલ કયો નહિ. ચક્રમાત્ર યોગે અગર ઉપ-
 ઘાત થતાં એકલા કેટલાએક, સર્વ પરિગ્રહ મૂકી પરલોકે
 ગયા. મારે પણ એક દિવસ એવો આવશે કે એકત્ર કરેલ
 સર્વ લોકને મૂકી પરલોકે જવું પડશે. સસારના સંબંધો
 સંયોગોથી વિષય અને કપાયના વિકારો ખસ્યા નહિ પણ
 આત્મિક વિકાસમાં વિધનો કર્તા બન્યા

માટે તે સર્વ અસત્ય છે, જુઠી માયા મમતા છે એમ
 વિચાર કરવો જરૂરનો છે. સદ્વિચાર યોગે વિવેક આવશે.
 અને વિવેકથી દુનિયાદારી અસત્ય સમજાશે તેથી રાગ-
 દ્વેષાદિકના ઉછાળા શાત થશે. અને શાત થતા ગુણોને
 આવવાનો અવકાશ મળશે. આવેલા ઉપશમ-ક્ષયોપશમ
 ગુણો દ્વારા, ઔદયિક લાવે પ્રાપ્ત થએલ સંયોગો સત્ય
 રૂપે સમજાશે નહિ અને ખ્યાલ થશે કે ઔદયિક લાવમા
 હું ફસાઈ પડેલ છું, આ ફસામણીમાથી કયારે ખસું ?
 સદ્ગુરુ મહારાજ કહે છે કે મિથ્યાત્વ-અવિરતિના પરિણામ
 જે આત્મિક ગુણોથી લિપ્ત છે અને ચાર ગતિના પ્રેરક
 છે અને સંકટોને ટાળનાર નથી પણ આપનાર અને વધા-
 રનાર છે, એમ સમજી અસત્ય અને વિશ્વાસનો ઘાત કરનાર
 છે, એમ સમજી ખસો.

પરિણતિમાં મગ્ન બની આત્મિક ગુણોના હિતકારી
 સાધનો મદ્યા છતા કાઈ સાધ્યું નહિ, હવે આત્માના

કલ્યાણકારક કારણો મેળવી જલદી બગ બગ. અને પર
પરિણતિનો ત્યાગ કર. અને પ્રકાશમાન કર. પ્રથમભાવથી
મગ્નતામા કેટલી પીડા-શોક મનાપ વિગેરે નષ્ટ થાય છે,
તેના ખ્યાલ આવશે

મૂલમા આત્માના ગુણો પ્રાપ્ત કરવા તે પરમાર્થ છે,
અને જે અર્થ-ધનાદિક પ્રાપ્ત છે, તેમા પરમાર્થ મેળવવાની
લાવના હથે તોજ પરમાર્થ સમ્યગ્જ્ઞાન દ્વારા મેળવી શકાય
છે, નહિતર તે અર્થ, અનર્થો ઉત્પન્ન કરવાના કારણો
બનશે, માટે ધનાદિક અર્થ મેળવવાના પ્રયાત્નના પરમાર્થ
પ્રાપ્ત કરવાના નિચારો ભૂલવા જેવા નથી.

વૃક્ષના મૂલને ખોપણ કરવાની લાવનાવાળા અને
મનોહર-સુરસ ફળોના આરવાદનો અનુભવ કરવાના અનિ-
લાપીજનો, મૂલમાં જ પાણી સિંચે છે, અને ઉધેઈ લાગી
હોય તો બરોબર તપાસ કરી દૂર કરે છે, તેથી પાણીના
થોગે પુષ્ટ બનતા લતા-વેલડીઓ અને વૃક્ષો સ્વસ્થ રહે
આપવા સુમર્થ બને, અને સત્યાનંદ આપે છે, તે સુજળ
અર્થને વિષય વિલાઓના ન વાપગતા પરમાર્થ મળે અને
સત્યાનંદ આપે તે માટે વાપરે. કુતરા પાણી હોય નહિ
તો હવારામા આવે નહિ અને હવારામા પાણી હોય નહિ
તો ખેતરમા પાણી આવે ક્યાની? વાવેલ ખીજ વગેરે
નષ્ટ થાય

પુત્રે તો સત્ય સુખદાયક સાધન સામગ્રીને બદલે કષ્ટદાયક સાધનો લેવા કર્યા. તેથી શોક-સંતાપ વિગેરે નાશ પામ્યા નહિ. અને બીજા પુત્રે પ્રકાશના યોગે પરમાર્થે પ્રયાણ કરવા પુરૂષાર્થ સાધ્યો.

સદ્ગુરુ બુદ્ધિસાગરસૂરીશ્વરજી ઉપદેશે છે કે-માનવ ભવનો સાચો હઠાવો લેવા માટે સત્યજ્ઞાનને પ્રગટાવશો. જેની ભાગ્યદશા જાગી હશે તે ભવ્ય માનવો, પરમાર્થને મેળવવા માટે પુરૂષાર્થને ફેરવશે. આત્મિક જ્ઞાનમા માનસિક વૃત્તિઓને સ્થિર કરશે. અને કામ-ક્રોધ વિગેરેને હઠાવી સ્વરૂપને મેળવશે તે ધન્યપાત્ર છે. સંતો, જનો તેના ગુણો ગાવા ઉદ્દાસિત થશે. અને પ્રણામ કરશે.

જગતના રૂપ-રંગ-રાગથી ભરપુર પદાર્થોમા મુખ-શાંતિ પ્રાપ્ત કરવા ઘણો પ્રેમ રાખે છે, તે અત સુધી રહ્યો છે ? રહ્યો નથી. તો, તારા આત્માના સ્વરૂપમા પ્રીતિ ધારણ કર જ્ઞાન મેળવ. આત્માને શુદ્ધ ને વિચાર-વિવેકવાળો કરવા સદ્ગુરુ આચાર્ય બુદ્ધિસાગરસૂરીશ્વરજી પદ ૯૬ ની રચના કરતાં ફરમાવે છે

પદ ૯૬

(રાગ : મરાઠી સાખી)

મૂરખ જીવડા કાંઈ ન સમજ્યો, પાપ કીધાં કંઈ ભારી,
તપ-જપ દાન ક્રિયાદિકે છોડી, કીધાં તે ચોરી જારી;
અખ ચેતો રે ચિત્તમાં ચતુર વિચારી,

છોડી આ દુનિયાદારી...અખ ૧

કોઈ કોઈની સાથ ન આવે, તન ધન જુઠ કહાવે;
નાહકે મમતા તેમાં રાખી, નરકે નિગોદે જાવે.

...અખ ૨

કીધાં વાર અનંતી સગપણ, લાખ ચોરાશી લટકી;
તાડે તેમાં વજ્રુ' શુ' ? ચેતન ? લાલચમાંડિ લટકી.

...અખ ૩

માયાના વિપ વૃક્ષો વાવે, આવે ફળ તે નઠારાં;
ખ્યાર કરતાં જગમાં પરગટ, થયા જનો દુઃખીયારાં.

.. અખ ૪

આત્મ તે પરમાત્મ દેહે, છે પ્રીતિ તસ સાચી;
આત્મ સમોવડ કોઈ નથી જગમાં, રહેજો તેહશુ' રાચી.

....અખ ૫

અલખ પન્થમાં અજખ તમાસા. કોઈ ન કોઈના દાસા,
બુદ્ધિસાગર આવસર પાકર, ધર આત્મ વિદ્યાસા.

...અખ ૬

નરશુરે, આરત-સમાર લભા જ રાચીનાં રહેકને
મીખામણુ આપે છે કે, સરીરને આત્મા માની રાચીરના
પાપતુમા આનંદ જની અનુદા છવતની નિર્ધિકતા-રહેક
કરી નહિ અને સરીરના રહેક આત્મા જે અનંત અહિ
-રીદિ-સિદ્ધિનો જ હાર હતો, રાચી હતો તેની નિર્ધિકતા.

કરવા વિચાર અને વિવેક કર્યો નહિ તેથી મૂર્ખ રહ્યો. ભલે ભૌતિક સુખની અભિલાષા ઝંખનારાઓએ, અન્ય જનોએ સત્તાધારી-કુશલ કહીને સત્કાર-સન્માન કર્યું પણ સમ્યગ્-જ્ઞાનીએ અજ્ઞાની કહ્યો અને મૂર્ખ સમાન માન્યો તથા બનાવેલ બંગલાને સ્થાયી માની તેની સંભાળ રાખી તથા શોભા વધારવામાં ખુશી થયો. પણ તે બંગલો એવા એવા પ્રસંગોએ બગલાની માફક ઉડી ગયો. તેમ જ તે બંગલો બધાવવા કરેલ પરિભ્રમણ-પરિશ્રમ-પાપના યોગે મનની પ્રસન્નતા દુર રહી પણ ચિન્તાનો દાહ થયો.

આત્માના ગુણો સંયોગે પ્રાપ્ત થએલ પર પદાર્થો માનસિક સમતા આપે નહિ. પણ તે પદાર્થો-વસ્તુઓ દગા પ્રપચ કરી પ્રાપ્ત કરેલ હોય તો વિવિધ લાતો મારી હિરાન કરે છે. તેની સમજણ પડી નહિ. તથા સંયોગે મળેલા સગાંઓને પોતાના જ માની અકથ્ય ન કરવાના કામો કરી, એટલે ચોરી-બરી કરવામાં બાકી રાખી નહિ.

શારીરિક પર પદાર્થો, નાશ પામતા આત્માનો નાશ માન્યો. ઈત્યાદિ ભૂલભૂલામણી પ્રમાદમા પડી તપ-જપ-અહિંસા-સયમાદિકનો ત્યાગ કરી માનવલવમા સત્ય કાર્ય કરવાનું હતું તેની યાદિ કરી નહિ. પ્રસન્નતાની ઝખના રાખી તે કયાથી મલે? અરે આત્મન્! આમ તો ચતુર પોતાને તું માને છે અને દુનિયા ચતુર કહે છે. માટે હેયામાં જ્ઞાન લાવી ચેતીજ. ગમે તેમ મેળવેલ મિલકત-મકાન-શારીરિકની-મગરૂણી મૂકવાનો વખત જરૂર આવશે. તેની પહેલાં ચેતીજ, આત્મહિત સાધી લે.

કોઈ કોઈની સાથે આવતું નથી. જે પુણ્ય-પાપના સંસ્કારો જ સાથે આવે છે. માટે પુણ્ય-પવિત્રતાના સંસ્કારો-વાસના પડે તે મુગ્ધ વર્તન રાખ-રાખવાથી જ પાપના સંસ્કારો નષ્ટ થશે. પુણ્ય-પવિત્રતા, રાખવાથી ચતુર્ગર્થ સફલ થશે. મેળામા ચકડોળે બેઠેલને નીચે હત્યા પડી બે ઘડીમા ચક્કર શાત થાય છે પણ દુનિયાના ચકડોળે બેઠેલાને કદાપિ જે ચક્કર ચઢેલા છે. તે કોઈ પ્રકારે શાત થતા નથી. માટે નાહક આત્માના હિત કલ્યાણને ભૂલી ધાડા કરવા મૂંઝી દે.

જપ-તપાદિકથી વ્યાવહારિકમા મુગ્ધતા-મદ્દતતા પમે સ્વાદ અને સ્વાર્થમા પુરુષાર્થ કરવામા પરમાર્થ નધાને નહિ કયાપી સધાય ? કાગળ કે સ્વાદ-સ્વાર્થમા તો અર્થ-કામનો પુરુષાર્થ તો મુખાભાસનો હેતુ બને છે અને મત્યમુળની ઈચ્છા-આશામા નિરાશ બતાવે છે. મત્યમુળના પર્મનો પુરુષાર્થ હોવાનો આશા અને ઈચ્છા રૂપની બને છે. કદાચ નિષ્ફલતા ધાય તો ય પુરુષાર્થ મુગ્ધતો નથી અને પીરજ-મહનતા-પનાકમતા યોગે મદ્દતતા ઉપસ્થિત થય અને મત્ય મુળ નાપડે નાટે પર્મનો પુરુષાર્થ દુષ્-ત-સિ-દ્ધતાદિકનો નાશ કરવામા સમર્થ છે.

કરવી પડશે માટે ચતુર થઈને ચૂકો નહિ અર્થ અને કામની ઇચ્છામાં ધર્મની આરાધના ભૂલો નહિ, તમારો આત્મા પ્રિય હોય તો દિવસે દિવસે સ્મરણ કરો.

સંસારમા માનવભવ પામી તથા દેવલોકે દેવ બની સંબંધો સગપણ બાધ્યા, પણ ચોરાશી લાળના જન્મ-જરા-મરણ અને તેના યોગે થતી ખીડા-શોક સંતાપાદિ ટાળી શક્યા નહિ. કોઈ પ્રકારે સંતાપ રહ્યો છે. માટે ચતુર? ચેતીને એવા શુભ કાર્યો કર કે, આ ભવમા અને પર-ભવમાં મન-વચન અને કાયાના સંતાપો નાશ પામતા બન્ય અને કરેલો પ્રયાસ પરમાર્થમાં વળે. લાલચે લપટાઈ જે આત્માને કલ્યાણકારક જે કામો કરવાના હતા તે કર્યા નહિ. અને વિષવૃક્ષોના બીજ વાવ્યા તેનાથી કેવા ફલ મળે? વિકારો જે નઠારા છે તેજ મળે ને ?

અજ્ઞાનતાના યોગે દુનિયાના પદાર્થોમાં ખ્યાર રાખતા, આસક્ત બનતા દરેક પ્રાણીઓ દુઃખીયારા બનેલ છે ભલે પછી દેવ-દાનવ કે માનવ હોય તો પણ સત્યને પામ્યા નથી અને પામશે પણ નહિ. માટે અન્તરમા દૃષ્ટિ કર-આત્માની બરોબર શ્રદ્ધા રાખી સમ્યગ્જ્ઞાન કરીશ ત્યારે સાચો અનુભવ આવશે. બહારના તમાસા જોવામાં તો તમાચા પડશે. માટે આન્તરિક તમાસા એટલે અનુભવ કરવામાં તમાચા-ખેદ-દ્રેષ-અદેખાઈના ખાવા પડશે નહિ. સદ્ગુરુ કહે છે આત્માના અપૂર્વ સાચા તમાસા જોવામા તમ-અંધકાર ખમી જશે. અને તમાચા-લાતો-વિરોધ-વેરના દુઃખો રહેશે નહિ.

૨૯૫

માટે અવસર અને સુંદર સાધન :
 હોવાથી આત્મિક ગુણોમા વિશ્વાસ ધારણ કરી
 આવો અવસર અને સાધન સામગ્રી મળે
 છે. આ લવમા જેટલો પરમાર્થ માટે પુરુષ
 તે ખીજા લવમાં સફલ થશે તમારા મુન્દુર
 માગરને તરી જશે માટે જ્ઞાનને મેળવવું
 પ્રદ્યજ્ઞાનદર્શનના માર્ગને દર્શાવે છે.

સરચ્યા હમ કહે તે હૈ છાના, સમજે જ્ઞાના મસ્તાના;
મસ્તાનાકા મારગ મુકિત, શું જાણે તે દીવાના.
...અવધટ ૪

તીર્થ'કરકી જાણી દોરી, પકડ ચઢો મુકિત મહેલે;
મારગ સરચ્યા સાહિબ સરચ્યા, વિશ્વાસા તું ધર દીલે.
...અવધટ ૫

સત્ય સુનાયા જો હમ પાયા, ગુરૂગમતા લેજો જ્ઞાની,
સમકિતી સદ્ગુરૂ પ્રતાપે, ખાત રહે નહિ કો છાની.
...અવધટ ૬

ધનધન જગમાં એવા સંતો, સંગત તેની બહુ સારી;
બુદ્ધિસાગર ચઢતે ભાવે, હું જાઉં તસ બલિહારી.
.. અવધટ ૭

સદ્ગુરૂ ફરમાવે છે. અવધટ-કદાપિ નહિ ઘડેલા-
તૈયાર નહિ કરેલા અને આરૂઢ થએલા નહિ એવા અવળા
કર્કશ ઘાટને ઓળંગી અમે આગળ વધ્યા એટલે રાગ-
દ્વેષ-મોહના લય'કર-કારમા-કાતીલ ઘાટને ઓળંગવા
પરાક્રમ કર્યું.

ત્યારે જ ઘાટને ઓળંગીને બ્રહ્મગુફામા સમ્યગ્જ્ઞાન-
ગુફામા નિવાસ કર્યો તે વળતે આંખે દેખાતું હતું. અને
કાને સંભળાતું હતું અને જીવનમાં જીભ વડે સ્વાદ લેવાતો
હતો અને શરીર વડે સ્વાર્થ સધાતો હતો. તે તરફનો

અનુભવ અદ્ય થયો. તેથી જ માનસિક વૃત્તિઓ પરમાર્થના પ્રેમવાળી બની અને આત્મિક સત્તાની-રીદ્ધિ-સિદ્ધિની રીત-સર ઓળખાણુ પૂર્વક આદરભાવ વધ્યો. અનુક્રમે આદરભાવ વધતા, મમતા-અહંકારને ઘણો માર પડતા તેઓની ભાગા-ભાગી થઈ અને પ્રકાશ સત્ય થયો. આત્મ સ્વપત્તિ ડાબર થઈ. તે શક્તિ-સ્વપત્તિ વડે જે અમારો દેશ-રાજ-દ્રવ્ય-અને નોંદે કબજે કર્યો હતો તે આત્માનો દેશ જીતી અમોએ સ્વાધીન કર્યો. માનસિક વિકલ્પોને-નિલકલ્પોને પરમાર્થના વિલય પમાડી, ત્રિવેણીના, સ્નાન કરી, નમ્મદ્દર્શન-જ્ઞાન-અને ચારિત્રના શક્ય રમણુતા કરી પાપ પડને-મહીનતા મન-વચન અને કાયાની હતી તેણીઓને નાદ કરી.

નથી. અને ખસી જાય તેવા પણ નથી. તેઓને નષ્ટ કરવા જે શક્તિ છે તેનો આવિર્ભાવ કરવા પુરૂષાર્થ ફારવશે. ત્યારે હઠવા માંડશે અને ખસી જશે નહિ.

બોલવા માત્રથી કાર્ય બનતું હોય તો પ્રયાસ કરવાની જરૂર પડે નહિ અને કાર્ય સ્વયં થયા કરે, પણ તેમ બનતું નથી. એક ધનાઢ્ય શેઠની માફક.

ધનવાન શેઠ શરીરમાં તાકાતનો અભાવ હોવાથી માંદા રહેતા. એક મિત્રે કહ્યું કે તમે પૈસા ખર્ચીને દવા કરાવો તો સાજા થાઓ, કહ્યો તો ડોક્ટરને બોલાવુ. શેઠે કહ્યું કે ડોક્ટરને નાડી પરીક્ષા હોતી નથી. તે તો આપણે કહીએ તે મુજબ દવા આપે, અગર ઇન્જેક્શન આપે. અને બોલાવીએ તો તેના પદર રૂપિયા અને પરીક્ષા તપાસના વળી તે કહે તે પ્રમાણે રૂપિયા પડાવે, વળી દવાના વધારે. માટે તેની જરૂર નથી.

મિત્રે કહ્યું કે તો પછી વૈદ્યરાજને બોલાવીએ. તે અધિક રૂપિયા પડાવશે. શેઠે-વૈદ્યો પણ હાલમાં નાડી પારખુ કયાં રહ્યા છે, રૂપિયા આપવા પડે તે માટે લોભથી નકારે કહે છે, ત્યારે મિત્રે કહ્યું-કે હું પરોપકારી એક વૈદ્યને સારી રીતે ઓળખુ છું તે રૂપિયા લીધા વિના દવા કરે એવા છે. શેઠે ખુશી થઈ “હા” કહી મિત્ર વૈદ્યને બોલાવી લાવ્યો. નાડી તપાસીને કહ્યું કે-અશક્તિ ઘણી છે, શક્તિ વધારવા માટે શેઠ દરરોજ ઘી, દૂધ, સાકર, એલચી, જાયફલ, જવંત્રી વાપરે તો શક્તિ ધીમે ધીમે આવે. અને સાજા થાય તે દવાનો કાગળ લખી આપી અને શેઠને આપી,

વૈધ વ્રાહ્મણ. પછી કાગળમા લખેલ ચીજો દેખી રાહ
રાહ થાય છે અને વૈધના વખાણ કરે છે દરરોજ દેખી
ખુશી થાય છે પણ તે ચીજોને મગાવી ઉપયોગમા લીધા
જિવાય કયાથી શક્તિ આવે ? તે પ્રમાણે જાનીના વચનો
સાલજો પ્રશ્ન સા કરે પણ કથન મુજબ વર્તન રાજે નહિ,
તો માયા-મમતાની મલીનતાથી મદ પડેલા ધર્મક્રિયા માટે
કયાથી પુરુષાર્થ ફેરવે ? માટે વર્તનની ખાસ જરૂર રહેવાની

રાગ-દ્વેષ મોહ મમતાનો સર્વથા નાશ કરેલ છે અને
કેવલજ્ઞાન પામી ચતુર્વિધ સઘને કંઠજાના લહાર ત્રી
તીર્થ કર મહારાજ, મોહાદિકની મલીનતા ટાળવા ઉપદેશ
આપે છે. તે ઉપદેશને હયામા ધારણ કરે અને ધારણ
કરવા પૂર્વક કર્મ મલને દુર કરે દુષ્ટ દરિદ્રતા બની
જશે. અને સત્ય મુખ શાંતિનો અનુભવ આવશે અપિદ્યાની
બનશે અને સારા જગતના આત્મજ્ઞાનીના ખ્યાલ બનશે.

આ પ્રમાણે રાગ-દ્વેષાદિકને હટાવવા જગતી પદ-પદન-
પ્રભુતીર્થ કરની વાણીનું પાન કરી મસ્તાના બનશે ત્યારે જ
કર્મ કટકનો પરાજય થશે અને સનાતન જાગરને તન્ના
નમર્થ બનશે

સ્વભાવના ત્યાગમાં વિભાવની દશા હાજર થએલ છે અને થાય છે અને થશે જ. તેના યોગે રાગ-દ્વેષ જન્ય મોહનીય કર્મ-જ્ઞાનાવરણીય વિગેરે કર્મો અનાદિકાલથી ક્ષીર-નીરની માફક સંબંધ કરી રહેલા છે. તેથી સત્ય અમર પદથી મનુષ્યો વચિત છે જે વિભાવદશાજન્ય રાગ-દ્વેષ-મોહાદિકને નષ્ટ કરવામાં આવે તો જ અમર પદ-આત્માની ઓળખાણ સાથે અમર પદ પ્રાપ્ત કરવાની લગની લાગે અને સ્વરૂપ જે આત્મ સ્વરૂપ છે તે પરખાય અને તે માટે તત્ત્વ પ્રયાસ થાય અને પામ્યા પછી પરમ સત્ય સુખનો અનુભવ આવે મોહાદિકની જ જાળ સ્વયમેવ ખસી જાય પુનઃ આવી શકે જ નહિ

આત્મા નિત્ય છે. મરણ પામતો નથી. ગમે તે ગતિમા હોય તો ય સાથેને સાથે રહે છે કદાપિ એક સેકંડ માત્ર પણ અલગ થતો નથી. આત્માનો ગુણ-જ્ઞાતા અને દ્રષ્ટા છે. એવા આત્માને પરખી લેા અને પ્રાપ્ત કરી પરમાનંદને પામે, જે પરમાનંદનો અનુભવ કરવા અભિલાષા હોય તો બાહ્ય ક્ષણિક હુંખ પ્રતિકાર રૂપ સુખાભાસનો ત્યાગ કરે।

પરંતુ અજ્ઞાનતા યોગે ક્ષણિક નાશવંત સુખાભાસનો ત્યાગ થતો નથી. અને માન-માયામા રહેવાનું પસંદ પડે છે. કોઈક, ધન પ્રાપ્ત કરવા સ્વધર્મને ભૂલે છે. જે મળે નહિ તો દગા-પ્રચંચ ચોરી જારી કરીને પણ મેળવે અને અકકડ બની રૂકકડની માફક ફેરે છે. અને કુલાય છે. કુછ્કાની માફક પણ અસાધ્ય વ્યાધિની અધિક કુંક લાગતા નરમ

અર્થ યથારીમાં પડી પોકાર કરતો પ્રાણો ગુમાવે. ને બીચારા
—આત્મ સ્વરૂપને પામી શકતો નથી અને કરેલ કર્મ માથે
લઈને અન્યગતિમા લાય છે.

મદ્ગુરુ કહે છે કે, વિદ્યાના કીડાઓ તેમા ગુસ્તાન
બની જીવન ગુલરે છે તે પ્રમાણે જગ જીવોની જીવના
ભોગોપભોગના વિલાસોમા મસ્તાન—મગ્ન બની જોકેલા નવ
જીવન ગુલરે છે અને પાછા મલકાય છે. તેથી જે મુખની
અભિલાષા રાખી રહેલા છે તે મફલ બનતી નથી પણ દુઃખ
દાવાનલ—હૈયાના દાહથી સતાપે પીડા પામે છે પણ તાન
વૈભવ પામી—મન—વચન અને કાયાના પ્રોગોને કબજે કર્યા
પૂર્વક મદ્ગુરુનો ઉપદેશ હૈયામા ધ્યાનપુ કરાને નિજ
સ્વપદ—શુદ્ધ આત્માને લાણે તે નરા—માણસો જ નહીં મુખને
પામે અને અનતકાલ સુધી પરમાનંદમા જીવતા રહે

પરંતુ જે આત્મજ્ઞાન મેળવી પાતાની સારી નિવૃત્તિ
કર્મ છે અને પડી રહે એવી પર વસ્તુ કર્મ છે તેની વિદ્યા
ને વિવેક દ્વારા લાણે અને લાણી સ્થિતિમાં પ્રોગો ન કરા
ન પડે ત્યારે જ. અને નિજ ગુણના જ વર્તન કરે માટે
જન્ન—જરા અને મરણાદિ ટળે પુન જન્મ—મરણ ન
કરવા પડે નહિ. ભવળીજ મૂલ્યની જાણી મવા પડે નહીં
જીવનના વાવ કપારી ? કદાપિ હેતુભવ નાવ ન થઈ

નિશ્ચય સાધન આત્મનું રે; સમતા યોગ વખાણ;
અધ્યાત્મયોગી થવારે, સમતા પ્રશસ્ય પ્રમાણ.

સદા૦ ૩

સમતા વિણ સ્થિરતા નહિરે, સ્થિરતા લીનતા કાળ;
સમતા દુઃખહરણી સદારે, સમતા ગુણ શિરતાજ.

સદા૦ ૪

પરપરિણુતિ ત્યાગી સુનિરે, સમતામાં લયલીન;
નરપતિ સુરપતિ સાહિબારે, તસ આગળ છે દીન.

સદા૦ ૫

રાચી નિજપદ ધ્યાનથી રે, સેવો સમતા સાર;
બુદ્ધિસાગર પીજીયે રે, સમતામૃત ગુણુકાર.

સદા૦ ૬

સદ્ગુરુ કરમાવે છે. જીવન પર્યાંત તથા ભવોભવ
સદા, નિરન્તર-સુખી-શાતામા રહેવું હોય તો અનેક
ગુણોનો ભંડાર-ક્ષમા-સમતામા પ્યાર રાખો પ્રેમ-ધારણ
કરો. તેથી જ ઘણા દ્રવ્યથી અને ભાવથી લાભ થશે.
ગેરલાભ થશે નહિ

તમારા ઘરના કાર્યોમાં અને બહારના વ્યાવહારિક
કામોમા, સ્વજન વર્ગ કે મિત્રો, વેપાર કરનારા કે સત્તાધારી
અધિકારીઓ તમારા કાર્યો પસંદ પડે નહિ ત્યારે જેમ
તેમ જોલવા માંડશે, અગર મશકરી-હાંસી કરશે. અગર

કોપાતુર બની તિરસ્કાર-ધિક્કાર-ગાળો ભાડશે તે પ્રયત્ન
તનો સમતા-ક્ષમા ધારણ કરશે તો તે જ પ્રતિકુલ થએલ
મદ્ભાવ ધારણ કરશે. અને પ્રેમ ધ્યાણ કરવા વ્યાપાર
વિગેરેમા સહારો આપશે. અને મદ્ભાવને આવવાનો અવકાશ
મળશે. તેથી મનમાં પ્રમદ્ભાવનો લાભ મળશે જે દમ્ભા-
નમતા રાખવામાં નહિ આવે તો, ઉદ્ભવ-કોપાતુર બની તને
જેમ તેમ બોલ્યા કરશે તો અણગમો થશે અને તિરસ્કાર-
ના શબ્દો બોલશે તો કોઈ વ્યાજ રાખશે નહિ અને
વિરોધાદિ થશે. માટે ગુણોનો ભંડાર-ક્ષમા અને નમતા
સદગુરુ કરમાવે છે કે રાખે તેથી આગમનો વિરાગ-રૂપ
કોઈની નાથે થશે નહિ કદાચ થશે. તો પ્રાપ્ત થવાની રીત
રહેશે નહિ એવો દમ્ભાનો પ્રભાવ છે મનમાં છે. ર
રહેશે અને ન થતી માગ્યા વિના પ્રાપ્ત થશે અને તે
જ્ઞાન-વિચાર-વિવેકનો અનન્ય જાગરો એવો સ્વ-સ્પર્શ
અને એવું નારી રીતે જ્ઞાન માય છે તેથી જ્ઞાન મેલે
જ્ઞાન પૂર્વક કરત તપસ્યા બારે ત્રકારની તપસ્યા અને
સાધકોના બધાની રીતો ભેદ-ભેદના મારે અને તે
તપસ્યા નિર્જન પણ આત્મિક ગુણોના માર્ગને
રહે છે જગદગતો પૂર્વેના પ્રજા અધ્યતનને મારે
ને ? તે મુજબ સમતા સહિત જેના તપ-સપર્શ વિશે
તેના મારે

મહારાજ-ભલે પીસ્તાલીશ આગમો ભણે-ગુણે-વાચે અને ઉપદેશ આપે પણ સમતા રાજે નહિ. અને કોધાતુર બને તો તેમનું જ્ઞાન શોભાસ્પદ બને નહિ. દ્વૈપાયન ઋષિએ ઘણા વર્ષો સુધી તપસ્યા કરી પણ શાંખ પ્રવૃત્તના ઉપ-સર્ગથી કોધાતુર બની નિયાણું કરવા પૂર્વક મરણ પામી અગ્નિકુમાર દેવ બની દારિકા નગરીના યાદવોને બાળી નાંખ્યા. પોતાને કાઈ લાભ થયો નહિ અને દુર્ગતિના ભાજન થયા.

સમતા રાખી હોત તો કર્મમલને બાળવા સમર્થ બનત, ગજસુકુમાર મુનિરાજે, સોમિલ ગ્રાહ્યણે પોતાના મસ્તકે ખેરના અંગારા ભર્યા છતા સમત્વના યોગે મમત્વનો ત્યાગ કરી શુકલ ધ્યાને ઘાતીયા-અઘાતીયા કર્મોનો સમૂલથી નાશ કરી અનંત રિદ્ધિ-સિદ્ધિના સ્વામી બની અનંત સુખનો અનુભવ કર્યો, ત્યારે સ્કંધકસૂરીશ્વરજીએ પાચસો શિષ્યો લોહ ઘાણીમા પીલાતા હતા તેઓને સારી રીતે આરાધના કરાવી. તેઓ સમાધિ-મરણે મરણ પામી અનંત-અવ્યાબાધ સુખના અધિકારી થયા. પણ પોતે સમતાને ત્યાગ કરી નિયાણું કરી અગ્નિકુમાર દેવ બની દંડકી નૃપનો દેશ સળગાવી દુર્ગતિના કારણ બન્યા એટલે ગૃહસ્થોને, અને મુનિરાજને-સંન્યાસીને ક્રોધ અત્યંત કષ્ટદાયક છે એમ બાણી તેનો પરિહાર કરવા અને ક્ષમા-સમતાને ધારણ કરવા સમ્યગ્જ્ઞાનીઓ પુન પુન ઉપદેશે છે કે, ક્ષમા ધારણ કરવા પૂર્વક સમતાના સ્વામી બનો. નિરાબાધ સુખશાંતિ પ્રાપ્ત કરવી હોય તો તેની અગત્યતા છે.

નિદ્રામાં ઘેરાએલ માનવીએ તેનો ત્યાગ કરવા પૂર્વે
 પ્રભાત સમયે કેવા સુંદર વિચારો કરી મલકાવ્યો કરવા તેનો
 ઉપદેશ આપતાં પદ-૬૬ ની રચના કરે છે નરસિંહ
 આચાર્ય કહે છે.

પદ-૬૬

(રાગ પ્રભાતીયુ)

ઉઠો ચેતન આજસ છડી, ધર્મ હૃદયમાં ધાગે
 પ્રમાદે શું પોઢયો ચેતન, જાય કેગટ જાન

નિદ્રા લેતા કાળ જાનતાં, સાર ગનિત જાન
 તો પાગુ શું તું તેના વગ મહં, શય્યાનાલે :

નિદ્રાને આધાર વધાર્યા, વધતાં ચેતન
 તેલનો તારા કરીને ચેતન, ધર્મ હૃદયમાં

શું મનસારમાં સાર વિચારી. સાર મા
 સુત્યુ નાંખે જાય માંડે ગાળે, જાણ મં

કર્મ કીયા જાનમ પૂનને. વિચારિને હું
 જાન જાન જાતન નિજ જાને, ચેતન કેવળ

ઉઠી પ્રભાતે પાપારંભનાં, કામ નિવારણ કરજો રે;
ચોવીશ જિનવર સકલ તીર્થને, ઘટમાંડિ ભવી ધરજો રે;
....ઉઠો ૧૦ ૧

શ્રી શંખેશ્વર સાહિબ મોરા, નામ જપું હું તોરા રે;
સકલ મંગલ કર્તા દુઃખ હર્તા, નાશે કર્મ કઠોરા રે;
....ઉઠો ૧૦ ૨

દાન શીયલ તપ ભાવના ભેદે, ધર્મ સેવન જે કરશે રે
બુદ્ધિસાગર શિવપદ પામી, ભવસાગર અટ તરશે રે-
....ઉઠો ૧૦ ૮

સદ્ગુરુ કરમાવે છે કે, ઉઠો-જાગૃત થઈને તથા
આળસનો ત્યાગ કરીને, આળસ-પ્રમાદના યોગે હે ચેતન ?
તારી પ્રગટ થએલ શક્તિ લૂંટાઈ રહેલ છે. તેનું રક્ષણ
કરવા અને રક્ષણ કરી વધારવા ઉભો થા. ઉઠીને આંગ-
ણામાં પગલાં ભર પગલાં ભરી સમ્યગ્જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરવા
જ્ઞાની ગુરુ પાસે જા. તેમના અમૃતસમાન વચનામૃતોનું
પાન કરી હૈયામા ધર્મને ધારી અનાદિનું અધકાર, અજ્ઞાન
રહેલ છે તેને નિવારણ કરવા વિવેક કર. અરે ચેતન !
પ્રમાદના યોગે કેમ પોઢી રહેલ છે.

ધનાદિ માટે ધાંધલ કરે છે એમ ધાંધલ કરવાથી
ધન મળતુ હશે કે ? મળે નહિ. પણ વ્યાવહારિક અને
નૈઋત્યિક ધર્મની આરાધનાના યોગે ભાગ્યવંતોને ધનાદિ
મળે છે. ધાંધલ કરવી તે પ્રમાદ કહેવાય. હૈયામા આત્મિક

શુભોને ધારી તેઓના સ્વરૂપનું જ્ઞાન કરવાપૂર્વક વ્યાવહારિક ધર્મને કરવાથી પ્રમાદ ખસતો જાય છે પણ ધધાના ધમાલ કરવાથી તેમજ સાચુ-ભુકું જોડીને ધનાદિ બીજા-ઓનું પડાવી લેવાથી આત્મિક સત્ય ધન શુભાચાર્ય છે

મિથ્યાત્વના કારણો એવવાથી તથા અભિમાન-આદિ કારથી પુણ્યવતોની હરિકાઈ કરવાથી તેઓની નિન્દા કુપ્રદા કરવાથી પાપી પ્રમાદને આવવાનો અવકાશ મળે છે, તેથી હું ચેતન ? મળેલો માનવ ભવ જોળે જાય છે. કાર્તિકીનું નથી જો તુ ધારે તો પ્રમાદનો ત્યાગ કરી આ મરના અને પરભવમા પ્રેમપૂર્વક કાયમ રહે જોવા પ્રેમી માનવ કરી શકે, પણ મનના વિચારો જુદા હોય તેના જ ભવના જુદા હોય અને કાયાની પ્રવૃત્તિઓ જુદી હોય તેના પ્રેમ આનંદ કેવી રીતે આવશે વરો ? જો મન-વચન અને કાર્યના સત્ય ધર્મવાળી વૃત્તિ અને પ્રવૃત્તિ હોય તો પ્રેમના સાદુ જોડી પડતી નથી માટે સત્ય ધર્મના જે જે જાણનારો આ રૂર છે

તથા પૈસા-પરિવાર-પરિચ્છ-પાપારંભમા પ્રતિબદ્ધ બન્યો. તેનામાં જ આસક્ત બન્યો તેથી જ જે આત્મ-કલ્યાણ સાધવાનું હતું તે સધાયું નહિ.

પાપના યોગે હુ ખી થયો. અરે ચેતન ? નિદ્રા-નિન્દા અને આહાર વધાર્યા-વધતા રહે છે, જ્યારે તેઓને અલ્પ કરવાપૂર્વક મમત્વનો ત્યાગ કરીશ ત્યારે જ ધર્મનો માર્ગ સુઝશે. માટે હૈયામાં ધર્મને આરાધવો જોઈએ. તેથી જ કાંઈ જ્ઞાનદશા જાગશે, અને કળેને કાપવાનો ઉપાય હસ્ત-ગત થશે. ચેતન જેવો બનીને જડ જેવો બનવાથી તો કળે કપાશે નહિ. માટે હુન્યવી મળેલા પદાર્થોમાં માફ કરતો ભમ્યા કરે છે. તેજ મારાપણામાં માર ઘણો પડે છે. તેથી પોકારો પાડે છે એમ પોકારો, વલોપાત કરતાં માથે ગાજી રહેલ મૃત્યુ, જેમ બાજ પંખી ચકલાને ઓચીંતો ઉપાડી જાય છે તેમ તને ઉપાડી લઈ જશે. સકલ પાપ કરીને પ્રાપ્ત કરેલ પડયું રહેશે, અને હુખ તારે પોતાને ભોગવવાનો વખત જરૂર આવશે તેમા કોઈ ભાગીદાર બનશે નહિ જ.

કર્મકાઠીયા-એટલે અત્યંત કષ્ટ આપનાર કુષ્ટ કર્મો કોઈને છોડતા નથી. રાગ-કે રંક હોય. શકર કે કિંકર-ઈન્દ્ર કે ઉપેન્દ્ર હોય, તો પણ તેઓને ભોગવવા પડે જ. અને અહો રાગ-આત્મધન-આત્મસપત્તિને લૂંટે છે. દગા-પ્રપચ કરીને પાયમાલ કરી મૂકે છે માટે આત્મધનાદિકનું રક્ષણ કરવું હોય તો અરે ચેતન ? ચેતી જા. કષ્ટદાયક,

કર્મ-કાઠીયા ને કષ્ટ ફર કર. તેથી આત્મ સપત્તિના આગળ વધીશ.

નિન્દા-નિદ્રા અદ્ય થશે. અને આચાર-ઉચ્ચાર- અને વિચારો, શુભ-શુદ્ધ બનશે. એવી શ્રી હનવર-નીચ- કરેલી વાણી-દેશના છે. શુભ ભાવનાના યોગે પશુ આત્મ- જાણાય છે. માટે અનિચ્છાદિ ભાવનાઓ બૂઝેલા નહિ નવ- વતીને, ઉઠીને કયા ભાવ હયાત કરીશ. બલવન્તા ને ભાવ ભાવ કે આદી સોનાના એવા ભાવ દેવાના નાના નિ અતિ અચળ અને અસ્થિર બનશે. અને પ્રત્યક્ષ નહિ વેગવાળી બનશે. તેથી મુખપ્રાપ્તિ મળશે નહિ

ઉપાયો બતાવતાં સદ્ગુરુ આચાર્ય મહારાજ પદ-૧૦૦ ની
રચના કરી ફરમાવે છે

૨૪૪ પદ ૧૦૦

(રાગ : આશાવરી કે ધન્યાશ્રી)

શાંતિ સદા સુખદાયી, જગતમાં શાંતિ સદા સુખદાયી;
સેવો ચિત્તમાં ધ્યાયી, જગતમાં શાંતિ સદા સુખદાયી.

ભવજંજળે ભટકતાં રે, શાંતિ હોય ન લેશ;
મન ચંચળના ત્યાં હુવે રે, ઉલટો વાઘે કલેશ.
....જગતમાં ૧

સત્તા ધન વૃદ્ધિ થકી રે, હોય ઉપાધિ જોર;
ચિત્ત સ્થિરતા નહિ ભજે રે, પ્રગટે દિલમાં તોર.
. જગતમાં ૨

દુનિયાદારીની ખટપટ થકીરે, ખટપટીયુ મન થાય;
મનહું ભટકે બાલ્યમાં રે, બહિરાતમ પદ પાય.
જગતમાં ૩

લેશ વિકલ્પ ન ઉપજે રે, અન્તર વર્તે ધ્યાન;
ઉપાધિ અલગી હુવે રે, હોવે શાંતિ ભાન.
...જગતમાં ૪

ખારા જલના પાનથી રે, કદી ન તૃપ્તિ થાય;
ધુમાડા બાયકે ભરે રે, હાથ કથું નહિ આય.
.. જગતમાં ૫

માયા મમતા યોગથી રે, કદી ન શાંતિ થાય;
શાંતિ વર્તે આત્મમાં રે, નિશ્ચયથી અવલોચ.

જગત્ત્રયાં ૬

આત્મ ધ્યાને આત્મા રે, શાંતિથી ભરપૂર;
બુદ્ધિસાગર શાંતિમાં રે, રહેવું અદા મગર.

જગત્ત્રયાં ૭

પરિણામે શાંતિ થાય ક્યાંથી ? અકળામણુ-દુર્ધ્યાન થયા કરે છે; ધુમાડાના બાચકા ભરતા હાથ કાળા થાય છે અને મેળવવાનું હોય તે મળતું નથી.

એવી જગતની જન્નળ છે. એમા કોણ રાચી માગી રહે. જે જન્નળને બરોબર જાણે નહિ તેજ, સમજણા-જાણનાર તો પૂર્વભવના સ્ફુરે અને વાસનાના યોગે જન્નળમાં પશુ પંખીની માફક ફસાએલ હોય તોપણ પરિણામનો વિચાર કરી તે જન્નળથી અલગ થવા પ્રયાસ કરતા હોય છે કેટલાક તો જે બનશે તે ખરૂં એમ માની જન્નળની ફસામણીમાંથી અલગ થવા આગ્રહ કરે છે બહાર નીકળી શકતા નથી.

કેટલાક તો જાણતા નથી અને ભવ જન્નળને અધિક મજબૂત બનાવવા ખાતર આધિક પ્રયત્ન કરતા હોય છે. એવો માયા-મોહનો નશો છે. કેફમાં ઘેરાએલને સત્ય-શાંતિ મળે ક્યાંથી ? જ્યારે ઘણા પીડાય-રોગોથી ઘેરાય ત્યારે સદ્ગુણના યોગે તેમની નશો-કેફ ઉતારનારી મધુરી વાણીનું પાલન કરે ત્યારે જ સત્ય આત્મધ્યાનના સાધનો વડે આત્મ તત્ત્વ તરફ વળે અને માલુમ પડે કે, આત્માને નિર્મલ કરવાના સાધનો સત્ય શાંતિ આપશે. આમ સમજી સદ્ગુણ કહે છે કે તેના સાધનામાં મસ્ત બનશો.

“ સંસારમા સુખ પ્રાપ્ત કરવા પ્રાણીઓ પ્રીતિ કરે છે. પણ પ્રેમ કેવો કરવો તેના સ્વરૂપનો ખ્યાલ ન હોવા-

મોનૈયાનો આસામી બન્યો આલીશાન બગલો બનાવી
મહોટો બગીચો બનાવી તેમાં મનોહર મુગધી વૃક્ષા-
વેલડી રોપાવી લહેર કરવો લાગ્યો. માદક પદાર્થોનો
આધાર-ભોજના કરવા પૂર્વક શરીરમાં તાકાત હોવાથી
વિલામોના વિકારો કાળુમા રહેતા ન હોવાથી મુદ્દ કન્યાને
પરણી તેની સાથે અત્યંત પ્રીતિ રાખવાથી શક્તિનો નાન
થાય છે તેનું ભાન-સાન રહ્યું નહિ અને આનંદિના
યોગે એજે ઘર લાગ્યું

પરિવારનું મારી રીતે પોપણ ઘાઈ શકે એટલું 'મન-
દોસત' છે છતાં પરોપકાર કરવો કે પાત્રિક કિયાની ચાલ
ધના કરી પુણ્ય ધન પ્રાપ્ત કરવું તે મુજબ નહીં રીતિ
આમંદિનું કારંગો કર કરતી નથી ? વ્યાપારના કિસ્સા
અળાવે સદા કર્ચો, પણ તેમાં મુડનાની આ !! અને તેના
બંધો તેની બચ-એક-શોડ-અનાપ ધોણું 'રેલ' તેના
શક્તિયે જીવન મુબારુ હવે તો અને આતિથ્ય મુજબ
નામનાં મેળવ્યા હતા તો આંચો પગિયાવ-તેક નહીં
ચાલ નહિ.

ધર્મ સ્નેહને માયવી રે, કરીએ :
યોગ્ય જનો લાહી યોગ્યતારે, પામે :

અનુભવ રંગ મજીઠ જ્યું રે, આતમ મ
બુદ્ધિસાગર હસ જ્યું રે, ચચુ વિ :

સદ્ગુરુ યોગનિબંધ સૂરીશ્વરજી કરમાવે ઃ
ચતુર નર, સસારમા કરેલી પ્રીતિમાં પ્રતિબ
નહિ. પ્રીતિમાં ભય, ખેદ રહેલ છે. ભય, ખેદા
હોય તો અપ્રતિબદ્ધ અને અનાસક્ત રહેવામા
કરવો શક્ય બનશે, નહિતર પરિણામે વલોપાત
વખત આવશે ધનમા જ પ્રેમ રાખતા ધર્મ કરવો
છે. સ્વપત્ની અને પરનારીમા પ્રેમ રાખવાથી ૨
બલ-માનસિક શક્તિ પણ ઓછી થાય છે ૬
સસારના સળંગોમાં પ્રીતિ-આસક્ત બનવાથી બલ
ઘટાડો થવાથી માનવભવની સાર્થકતા સંધાતી ન

પીડા ઉપજાવે. અને બૂદા બૂદામણીના નાખી નાખતી
માદકે પ્રાણો યુનાવવા પડશે.

માટે ઉદય એવો કરો કે આપ્યા પુરુષાર્થ ક્રમ
પરમાર્થ-આત્માના પ્રેમ સ્વાયત્ત કરે અને અન્તરિયાત્ર
દુખ દરિયાને આગળી નન્ય મુખ જાગરના નહા મીઠા
ધર્મ વિવિધ છે જીનેશ્વરની આજ્ઞાનું પાલન કરવું તે જ મન
પર્મ છે કેઈ પણ પ્રાણીને પીડા રાય નહિ તેની જ
નખવી. અને મન-વનન અને પ્રયાને નુન માર્ગે મુક્ત
અને મુક્ત માર્ગે કરવા ને ઉપોદય નાખેલા ના પાડે

જ્ઞાનિ સંગે રહો જ્ઞાન સાચું લહો,
ચાલજો મોક્ષની સત્ય વાટે. ૧

મૂર્ખ સંગત તજો દેવ આર્હનું ભજો,
શરણુ ગુરૂનું કરો ભવ્ય પ્રાણી;

દેહ મમતા તજો મોક્ષ સાધન સજો,
સત્ય સિદ્ધાંતનો સાર તાણી. સત્ય૦ ૨

મોહ માયા હરો ધ્યાન ઉત્તમ ધરો,
જાપ અજપા જપો તત્ત્વ રાગી;

વાસ એકાન્ત ધ્યાને સદા રાચીએ,
શુદ્ધ રૂપે સદા ચિત્ત જાગી. સત્ય૦ ૩

કંટકતા લીંબની ભોગની તેહવી,
દુઃખદાયી તજોને વિકારો;

ભોગ પ્રારબ્ધના વેદીયે બાલ્યથી,
ભિન્ન અન્તર થકી દીક્ષ ધારો. સત્ય૦ ૪

ભોગ રોગો કરી લેખવો મન વિષે,
મોહના હેતુને દૂર વારો;

શ્વાસઉશ્વાસમાં આયુ જાવે અરે,
ત્વરિત ચેતન અરે ભવ્ય તારો. સત્ય૦ ૫

જાપ પરભાવમાં શ્વાસઉશ્વાસ રે,
ભવ્ય ભૂલે અરે શું વિચારી;

પામી માનવપણું એતજે ચિત્તમાં,
 ભૂલતાં દુઃખ પામીશ બારી. સત્ય ૬
 જ્ઞાન શ્રદ્ધા શ્રદ્ધી ભક્તિ શક્તિ લાડી,
 યત્ન કરજે પ્રભુ પ્રેમ ધારી:
 બુદ્ધિઆગર હવે એતજે ચિત્તમાં.
 વિષય તૃપ્તિ તાણે પેગ વારી. સત્ય ૭

શકશે. તેના યોગે મોક્ષ માર્ગે સંચરવાની શક્તિ આવશે. સમ્યગ્ આત્મજ્ઞાની જંગમ તીર્થ છે. તેમની પાસેથી સાચું જ્ઞાન લેવાથી તીર્થયાત્રા સફળ થશે માટે સર્વ દુ.ખોને ટાળવા સમર્થ બનાશે. ભૌતિકવાદ પંડિતોના પરિચયને ત્યાગ કરો. ભૌતિકવાદમા પંડિતો ભલે પ્રશસા પાત્ર હોય અને પ્રસિદ્ધ હોય તોય સમ્યગ્જ્ઞાનીઓ તેઓને પંડિત તરીકે માનતા નથી પણ આત્મજ્ઞાનીઓ ભૌતિકવાદમા નિપુણ ન હોય તો પંડિત માને છે, માટે તેમની સંગત કરી આત્મિક ગુણોને ઓળખી આદર કરી શ્રી અરિહંત દેવ જે કૈવલ્ય જ્ઞાની છે તેમને દેવાધિદેવ તરીકે માની-તેમના ગુણો ગ્રહણ કરવા સદ્ગુરુનું શરણ લો. શરણ લેવામાં દેહ-ગેહ-પરિગ્રહની જે મમતા છે. તેનો ત્યાગ કરી મોક્ષ માર્ગે-ગમન કરવા તૈયાર થાઓ. સારી સામગ્રી સજો આ સિદ્ધાંતનો સાર સંક્ષેપમા છે. જો આત્મ પ્રિયતમ હોય તો એકાંતમાં બેસી શુદ્ધ ધર્મ ધ્યાન લગાવો. દુન્યવી વિકથાનાં ત્યાગ કરવા પૂર્વક જે જે સંકલ્પ-વિકલ્પને ટાળવા ચિત્તને આત્માના શુદ્ધગુણોમા સ્થાપન કરી સ્થિર કરો પછી આત્માના સ્વરૂપનો અનુભવ થશે.

અત્યાર સુધી મોહ માયામા લપટાઈ કેવો દુઃખકારક અનુભવ આવ્યો. અને સત્ય સુખનો અનુભવ છે, તેનો વિવેક કરો. પરિણામે પીડાજનક-ચિન્તા જનક આવ્યો હશે જ. એવા પાપજનક અનુભવને હડાવવા શક્ય-તપ-જપનો સ્વીકાર કરો. જપ એવો કરો કે, ગુણ હાલે નહિ એવો

કરે તેને અજ્ઞાતા તથા કહેવાય. પછીથી માનસિક વૃત્તિ,
પ્રભુના ગુણો, જાણી ગમે છે એમ કહતા એકાગ્રતા કે અજ્ઞા-
તકરે છે તે વૃત્તિને તથા સિવાય અન્યત્ર ગમન કરવું અશકિ-
ત્વ ગમે છે. મદ્દશુક ઉપદેશે કે—આ નિઃશ્ચય ગમે કહાડે ?
ભોગ ઉપભોગને ભવરાગના કાગળો માની શકાય ત્યાં
કરે ત્યાં જ ભોગોપભોગ, મોડા મદિનાના કેકરી મે-
મધુરા લાગે છે, અને આત્મ ધન-ભાગની ગમત હો-
છે, જાનીઓ તો લીમડાના રસ જેવા કટકટ માની ગમે ત્યાં
તેવા ભોગાદિકેના ત્યાગ કરવા પૂર્વકે એકાગ્રતા થાય ત્યાં

વલોપાતનો ત્યાગ કરવો. સમજદારને દુઃખમાથી સત્ય સુખનું જ્ઞાન થાય છે.

સદ્ગુરુ ઉપદેશે છે કે શ્વાસ-ઉશ્વાસે અરે આત્માઓ આયુષ્ય ઘટતુ જાય છે. તેને સાધવા માટે એકેય ઈલાજ છે નહિ. એક સેકંડ માત્ર પણ સાધવા કોઈ દેવો પણ સમર્થ છે નહિ. અણુધાર્યા આયુષ્ય પૂર્ણ થતા કરેલા કર્મોના સંસ્કારો લઈ ઉઠાળો ભરવો પડશે. માટે અદ્વેષાઈ-દ્વેષ-કડવાશનો ત્યાગ કરી શ્વાસોશ્વાસે પ્રભુના ગુણોને ગાઈ ચેતન ને, મોહ મમતા રૂપ મહાદુઃખથી તારો અરે ભવ્યો ? તે તમારા અપૂર્વ લાભ માટે થશે નહિતર દ્વેષ-અદ્વેષાઈથી ભરેલી એક વૃદ્ધ ડોસીની માફક દુઃખી થશે.

એક ડોસી વૃદ્ધા બનેલી છતાં દ્વેષનો ત્યાગ કરતી ન હોતી બાલપણથી માંડી યુવાવસ્થામા સહજ અણુગમતુ થાય. અણુબનાવ બને ત્યારે સગા વહાલાં ઉપર દ્વેષ-અદ્વેષાઈ કરીને ગાળો ભાંડવામા બાકી રાખતી નહિ કોઈ શિખામણ આપતું તોય માનતી નહિ. તેથી દ્વેષના સંસ્કારો ગયા ન હોતા વૃદ્ધાવસ્થામા કાયમ રહ્યા

એક વખતે માર્ગે ગમન કરતા એક હડકાઈ કુતરીને લાકડી વડે ખસેડતા તેણીને કરડી ઘેર આવી દવા કરી. પણ તેણીને હડકવા હાડ્યાની દેશત-ચિન્તા ગઈ તેથી વિચાર કરે છે તેવામા એક માણસે આવીને પુછ્યું કે તમો શો વિચાર કરો છો.

૩૨૬

ડાગીએ કહ્યું કે, મારે કહ્યું કરના નથી અને નિશ્ચય
કરે છે. તેઓને જ્યારે હડકવા હાલશે ત્યારે તે વંને ક-
લીજ અને દુ ખી બનાવીશ આવા વિચાર કરનારને
શ્વાનેશ્વાને પ્રભુનું નામ પાડવાની યાદિશા કરે ...
પામ્યા પછી કઈ મનિમા જાય ? તે માટે કેવું બાંધ ? તે
સ્વાગ કરી પ્રભુના ગુણ ગાવાનું ભૂતવ નહિ

સદ્ગુરૂ પાસે જ્ઞાન ગ્રહણ કરી વિષયતૃષ્ણાને નિવારી
સ્વહિત સાધ્યું.

તે મુજબ સદ્ગુરૂ કહે છે કે તમોને દેવદુર્લભ
મનુષ્યભવ ભાગ્યોદયે મળેલ છે. તેની સાર્થકતા અને સફલતા
કરવા ચૂકતા નહિ ચુકશો નહિ તો જીવન સફલ કરી
આનંદમા મહાલશો. અજ્ઞાનતા દુઃખની ખાણ છે. તેને
ઓળંગવા સમ્યગ્જ્ઞાન મેળવો.

રાગ દ્વેષ અને મોહમાં મુગ્ધ માણસોને જીવનમાં
માણસાઈની સાથે દિવ્યતા પ્રાપ્ત કરવા સત્ય શિક્ષાને
આપવા માટે સદ્ગુરૂ આચાર્ય બુદ્ધિસાગરસૂરીશ્વરજી પદ
૧૦૩ ની રચના કરે છે

પદ ૧૦૩

(રાગ : ભજન કરી લે ભજન કર લે ભાઈ રે)

સમજ દીલમાં સમજ દીલમાં, ધર્મ કર્મ એક સાચ રે;
આત્મ હીરો મૂકીને ભાઈ, ગ્રહો ન પુદ્ગલ કાચ રે.
સમજ૦ ૧

સત્ય ધન નિજ આત્મનું છે, ચાવર મ ઝંખો આળરે;
ચેતન વિણ સહુ મોહ બાળ, જુઠી આળ પંપાળ રે;
સમજ૦ ૨

દેહ કાચા કુંભ જેવી, યૌવન પીપળ પાન રે,
અસ્થિર આયુ જાણીને જીવ, લાવજે દીલ ભાન રે.
સમજ૦ ૩

તારૂં તહારી પાસ જાણી, માયા મમતા વાર રે;
 ફરી ફરીને નહિ મળે જીવ, માનવનો અવતાર રે.
 સમજતો ૬
 ધર્મ કરતાં ધાડ આવે, તો પાગુ ધર્મ ન છોડ રે.
 બુદ્ધિસાગર ધર્મ મિત્ર સમ, કોઈ ન જગમા વેતડ રે.

મોહનીય કર્મોના યોગે તેના પિજરમાં પ્રતિબદ્ધ બનેલો છે અને સુખ મેળવવાની ઝંખના રાખે છે. તેના યોગે એવી કલ્પના કરે છે. કોઈને પાસલામાં નાખી તેની પાસેથી થન લૂંટી લઉં કે અન્ય દ્વારા મારી નખાવું કે હિરાન પરેશાન કરી બીજાને સત્તાના યોગે દબાવો રાખું, અને મહુને પગે પડતો આવે. તથા મહોટી સાદ્યબી પ્રાપ્ત કરી પ્રસિદ્ધ થાઉ. અન્યજનો પ્રશસા કરે આવી આવી વિવિધ કલ્પના કરવાથી મોહનીય કર્મોથી તુ મુક્ત થવાનો નહીજ. માટે વિવિધ દુનિયાદારીનો ત્યાગ કરી આત્મિક ગુણોમાં પ્રેમ રાખી મુક્ત બન મોહપિજર સ્વયમેવ તૂટી જશે કર્મોનો બોલો અલ્પ થતા આત્મિક શક્તિ પ્રગટ થતા અલ્પતાનો પણ નાશ કરવા પરમાત્મપદનો અધિકારી બનીશ.

અરે આત્મન? મોહકર્મની મલીનતામા લપટાઈ રહેવું તને કેમ પસંદ પડે છે, જાગૃત થા અને ઉભો થા. સદ્યબી સત્ય સત્તા તારામાં છે તેને મેળવ અને સાચી સ્વાધીનતાનો અનુભવ કરે તો ઠીક એક વિકારી સુખના અભિલાષીએ વારસામા મળેલ મિલકતને વિલાસોને મિષ્ટ માની કામરસમા વેડફી નાંખી બેહાલ બન્યો. સ્વપત્નીના દાગીનાને મારીઝુકીને પડાવી લીધા. પ્રમાણુતીત માર મારી તેણીના પિતાના ઘેર મોકલી. અને પાગલ જેવો બની ભટકવા લાગ્યો. છતા કામરસ મુકાતો નથી. પશુની માફક ભટકે છે. કેવો મોહનો કેર છે, એમ સમજી કામ-વિષય-રસને છોડવાની જરૂર છે.

મમજ્ઞા તો વિષયરસનો ત્યાગ કરવા પૂર્વક પ્રભુના

ગુણમા અત્યંત દીન થાય છે તેથી નવમી જન્મ સુધી
 જનને છે. અને સિદ્ધની માફક ગર્જના કરી કંઈક કંઈક
 હાથે છે પણ તે દીન આત્માને જાણે છે તે પાપકર.
 પંડિતો દાવાથી જ્યારે પચ્ચાવેના ત્યારે તેના જન્મ
 સ્વીકાર ત્યારે નદગુહ કાઢ છે કે તારી નથી સિદ્ધ
 પામશે નહિ, નાંદે આત્મિકગુણોના નવા પાલક
 નહિ દાવ્ય ને સજાને ને પાપુ કાઢી પાપ નાંદે નાંદે

નદગુહ નૃસીંહજી દેખાવે તે પાપના
 ત્વાંતે આગળે નાંદે પ્રાપ્તકર નાંદે પ્રાપ્તકર
 તેની નમનનુ આપના પાપકરની નાંદે
 આપે છે

અભિમાન રાવણને મારી લાવીયા,
 સમતા સીતા સતીને જે નિજ ઘેરજો,
 અનંત સુખડાં પામ્યા તે શ્રી રામજી,
 ભોગવતા તે મુકિત સુખની લહેરજો. રામરામ૦ ૩
 પિણ્ડ સૃષ્ટિ કર્તા હર્તા શ્રી રામજી,
 નહિ બ્રહ્માંડ તણા કર્તા કહેવાય જો;
 પિણ્ડે વસીને અપિંડ આતમ ઓળખ્યો,
 સત્યરામ આતમ પિંડે પરખાય જો. રામરામ૦ ૪
 પિણ્ડ તજીને કેઇકે રામો સિદ્ધિયા,
 કેઇકે રામો સિદ્ધ થશે નિર્ધાર જો;
 રામ રામ રટનાથી આતમ રામ થઇ,
 પામે ભવસાગરનો જલદી પારજો. રામરામ૦ ૫
 સમજ્યા વિણુ ભૂદ્યા રામનામથી માનવી,
 શબ્દભેદથી કરતા તાણું તાણુજો;
 રામનામ લક્ષ્યાર્થે, રામ જગાનીને,
 પામે અનુભવ રંગે સુખની ખાણુજો. રામરામ૦ ૬
 અપ્યા સો પરમપ્યા, પિંડે રામ છે,
 અનેકાંતદર્શનથી તેનું ધ્યાન જો;
 બુદ્ધિસાગર રામ રામ રટનાથકી,
 શુદ્ધબુદ્ધ ચેતનજી શ્રી ભગવાન જો. રામરામ૦ ૭

બુદ્ધ નથી. મદ્ગુણો યુક્ત આત્મ સ્વરૂપે એક જ વ્યક્તિથી બુદ્ધ બુદ્ધ પ્રસિદ્ધ થયા છે. તે તે વ્યક્તિઓ ઉપશમ-પ્રશમ-દાયોપશમ અને દ્વાગિક લાવ જે આત્મિક ગુણોને પામે તે આત્મા, પરમાત્મ લાવને પામવા યોગ્યતા પ્રાપ્ત કરી શકે કહેલા લાવને ઘણી રમણતા કરતો સત્ય રામના ગુણો પામી દુનીયાદારીથી ખસતો જાય છે

સંસારમાં રામચંદ્રજી સીતાના સ્વામી કહેવાય તે ઠીક છે. પરંતુ અધ્યાત્મ યોગે સમતાના સ્વામી રામચંદ્રજી જાણવા છે. બીજા નહિ સમતાના સ્વામીનું નામ છે. છતાં અનામી છે. નામ વિના છે પ્રસિદ્ધ પામેલ રામચંદ્રજીએ સીતાનું અપહરણ રાવણે કર્યું તેથી તેનો નાશ કરી સીતાજી સ્વરાજ્યે લાવ્યા. ત્યારે આત્મ ગુણોમા રમણતા કરનાર આત્મ રામો મોહ-ક્રોધ-માન-લોભાદિકે અપહરણ કરનાર રાવણે સમતા સતીને પરાધીનતાની બેડી તોડી સંપૂર્ણ બલ દ્વારથી સમ્યગ્જ્ઞાનના યોગે રાગાદિકને હટાવી સ્વાધીન બનાવી સ્વઘરમા લાવ્યા અને સમતા યોગે અન્તરના શત્રુઓનો નાશ કરવા પૂર્વક અનત રીદ્ધિ-સિદ્ધિના સ્વામી બની-અનત મુખની દહેરીઓનો અનુભવ કર્યો પરંતુ નિર્વામી રામ તો પિંડ-શરીરના નથી તેમજ બ્રહ્માડનો કર્તા નથી જ. પરંતુ બાહ્યલાવ-સંસારની માયા મમતાના જોરથી આત્માએ પોતાનો પિંડ વગેરે રચેલ છે. તેથી જન્મ-જરા-મરણના અસહ્ય સંકટોને પામે છે

જો પિંડ-શરીરની આસક્તિનો ત્યાગ કરી આ પિંડ-

એવા આત્મગમને જ્ઞાન પૂર્વકે પૂર્ણ લાવથી ભરે તે તે
આત્મા, અન્તરંગી બની સ્વદેવતાનંદ પામે માટે ન- રત્ન!
આનંદિને ત્યાગ કરી અન્તરંગી બને.

નદ્દગુકે કરનાવે છે જે મનુષ્ય ભવને પારી, વિદ
મરીરના આત્માને આગળે છે તે વિષય દયાવના ન વિ-
ભાવેને નિવારી પરમ નુબના અધિકારી બને.

માન હોતે જ થાય છે. તે સિવાય કોઈ ક્રિયા બનતી નથી. યંત્રોને ચલાવનાર બેઠો હોય તો જ ચાલે છે, નહિતર પડયું રહે. એટલે આત્માના ગુણોને પ્રાપ્ત કરો, આ ગુણો વિના દુન્યવી ગુણો સારી રીતે પ્રાપ્ત કર્યા હશે. તો પણ સાચી ઋદ્ધિ સમૃદ્ધિ આપી શકશે નહિ. ઘણા રાજા-મહારાજા, પાંચમા આરામા થયા. તેઓ પણ આત્મિક ગુણોને પ્રાપ્ત કર્યા વિના વલોપાત કરતા પરલોકે ગયા-જેવા કે પૃથ્વી રાજ ચંદુડાણ-પ્રતાપ રાણો-મુઝરાજ વિગેરે પરલોકે ગયા. રાજ્ય રીદ્ધિ પડી રહી. સાથે ગઈ નહિ સાથે આવે એવા સદ્ગુણો હતા. સસ્કારો હતા પણ તેઓના તરફ પ્રયાસ કર્યો નહિ.

દરિયામા રહેલી સમૃદ્ધિ ગમે તેવી સુરક્ષિત રાખેલી હોય તે તો છેવટે દરિયામા રહે છે ને ? એમ સંસાર સાગરમા સુરક્ષિત સાહ્યળીના સાધનો સાગરમા પડ્યા રહેશે. માટે પિંડમા રહેલ આત્મા પરમાત્મા થવાને લાયક છે. પણ વિષય વિલાસોમા મગ્ન બનેલ હોવાથી આત્માને ભૂલી ગયા. અને જન્મ-જરા-અને મરણના દુ બદાયક સકટો ટળ્યા છે ? નહિ. માટે શાણા બનીને સદ્ગુણો પ્રાપ્ત કરવા પરમ પ્રેમ ધારણ કરો શ્રી રામચદ્રજીએ ગુણોને પ્રાપ્ત કરી અનંત સુખ મેળવ્યું, તે મુજબ આત્મિકગુણોના રાગી બની તમો પણ અનંત સુખના સ્વામી બનશો આત્મા શરીરથી હાલમા બુદ્ધો છે નહિ, ધારશો તો સર્વ દુઃખોથી મુક્ત બનશો.

નદિચુરે કહે છે આત્માનુ કથાન થયે, અને મનુષ્ય
 ગતના ક્રિયાપત્રાર કોથ-માન-માયા અને કોથ-ક્રિયા
 ગત કથા પૂર્વકે બુદ્ધિના માગરમા પ્રેમ મળે. તે પ્રેમ
 પાત્ર બગવાન બનશે અને જન્મ મરણના ચક્રે નહીં
 નહીં અને મુક્ત-મુક્ત થતી બનશે.

ધાર્મિક ક્રિયા કરનાર ભાગ્યવાન થાય છે.
 ભાગ્યવાન કરીને તેને તે વિના થઈ શકે નહીં.
 ભાગ્યવાન નથી. તે મુક્ત નીલિના ભાગ્યવાન નથી.
 તે મુક્ત નીલિના નથી.

ચોરી જરી યુગલીને નિન્દા દોષ પરિહરી,
 સત્ય ટેક ધારી કંદી જૂઠું નહિ ભાખજે;
 વિનય વિવેક ધરી, વૃદ્ધ જન અનુસરી,
 નીતિ રીતિ દુનીયામાં ટેકથી જમાવજે,
 વીર જિન વચનથી સત્યતા ધરીને દીલ,
 ધીનિધિ ચેતન પ્રભુ ઊંઘથી જગાવજે. ૨

“ સદ્ગુરૂ આચાર્ય—બુદ્ધિસાગરસૂરીશ્વરજી—ધર્મકિ-
 યાની સાર્થકતા-સફલતા, વ્યાવહારિક કાર્યોમાં નીતિ-ન્યાય-
 પ્રમાણિકતા રાખવામાં જો ન આવે તો ધાર્મિક કાર્યો
 હાસીપાત્ર બને. તે માટે ધાર્મિક ક્રિયા અને કાર્યો કર-
 નારાઓએ નીતિ ધર્મ પાલનમાં પ્રેમ-જ્યાલ રાખવાની
 જરૂર છે નીતિ ધર્મની આરાધના પૂર્વક ધાર્મિકતા પ્રશસા-
 પાત્ર બને અને જૈનેતરને અનુકરણ બને. તેથી સદ્ગુરૂ
 ફરમાવે છે કે અરે ભાગ્યશાલી જૈનો ? ધનાદિ મેળવવા
 ખાતર તમેને ઘણી હોશ હોવાથી અથાગ પ્રયત્ન કરો છો.

તમે કહો છો કે ધનાદિક ન હોય તો ભૂખે મરીયે.
 તો તમે શું લઈને આવેલ હતા ? તે તો કહો. જન્મ
 ધારણ કર્યા પછી માતાનું ધાવણ કોણે ઉત્પન્ન કર્યું ?
 જાણપણથી માડી યૌવનપણ્યને પામ્યા. એ અરસામાં કોણે
 તમારૂં ભરણ પોષણ કર્યું. જો પૂર્વના પૂર્ણ પુણ્ય ન હોત, તો-
 શી હાલત-દશા થાત, તમે પૂર્વ જન્મના પૂણ્યના સ સારિક
 સ સ્કારિક ધનની મિલકત લઈને આવ્યા છો. તેથી લીલા-

પીણા કદને ફરો છો તેથી માણુમ પર છે કે તમારો
 પુરુષોદય છે યુવાનપણાને પામ્યા. નહિતર કેટલાક જન્મ
 પામતા અગર પાણપણામાં મરણ પામે છે તે પછી ન
 તેમ જૂળે-મરેગા. નાચ થત તે નીતિ-ન્યાય-અનિષ્ટ-
 નાપણી-પણી પનાદિકની પ્રાપ્તિ કરવી નહિ મુકે કેવલ તે
 નાજરન નહિ મુકેની ન મનિ વિના નીતિ નાજરની નહિ
 નાજરની નથી તેમના પર શ્રદ્ધા નાજરની, તેમ
 નાજરની પાના પાનાની નીતિ નાજરની નહિ
 નાજરની નાજર નાજર પ્રવલની નાજર નાજર નહિ

કરવા પૂર્વક નિર્મલ યનીશ ત્યારે તું પણ અનંત રીતિ,
શક્તિનો સ્વામી બનશે. હાલમા એવા વિચાર કરી એવું
કાર્ય કર કે, બાજી સારી મળી છે. તે હારી જવાય નહિ.
ચાલુ જીવનમા ખેલાડુ બની નવા ખેલો ખેલી રહેલ છે.
કોઈ વખતે ભક્ત બની ક્ષમાને ધારણ કરે છે કોઈ પ્રસંગે
કોપાતુર બની ગાળો ભાડે છે અને સામે ધસી બીજાને
મારવા તૈયાર થાય છે. કોઈ વખતે ગરીબ જેવો બને છે.
કોઈ પ્રસંગે પાગલતા ધારણ કરે છે. કોઈ પ્રસંગે રાજા
જેવો દમામ રાખે છે આવા ખેલો ખેલી શો લાભ ઉઠાવ્યો
છે. વિવેક લાવવો જોઈએ. અલ્યા, રેતી પીલવાથી તેલ
નીકળશે નહિ, ઘાસને પીલવાથી ઘી નીકળે ક્યાંથી ? માટે
ક્યા મુખની ખાતર વિવિધ ખેલ ખેલી રહેલ છે, તેથી
સત્ય ધનના સ્વામી થવાશે નહિ.

હુ.બ દરિયાને દુર કરવા, તરવા માટે મનુષ્ય ભવરૂપી
નાવ સારામા સારી મળી છે. તે છેદાય નહિ, ભેદાય નહિ,
તે માટે સાવધાન બની તરી જા, ભેદાયા, છેદાયા પછી
તાર કાઈ ચાલશે નહિ, અને હુ.બદરિયામા ફસાઈ પડવું
પડશે માટે ચેતી જા.

સાચી સમજણ, સમ્યગ્જ્ઞાની મળવા અશક્ય છે.
મુશ્કેલ છે. માટે તેમની સંગતિ કરી કાયારૂપી નૌકા પકડી
જલદી તરી જાય.. અને સત્ય મુખ સાપડે તે મુજબ
વર્તન રાખ.

અરે તું માનવ ? મુસાફર છે, કાયમ રહી શકે એમ

લીનતા ધારણ કરવાથી જ શરીરની ચામડી ચીરાતી છતાં આત્મતત્ત્વમાં જ રમણુતાના યોગે કર્મ કલકનો નાશ કરવા પૂર્વક કેવલજ્ઞાન પામી, જડ્દી પરમપદને પામી અનંત અવ્યાબાધ સમૃદ્ધિ પામ્યા. ત્યારે પાત્રસો શિષ્યોના ગુરુ-રાજ શ્રી બધકસૂરિ ચારસો નવાણું શિષ્યોને આત્માના સ્વરૂપે લીનતા કરાવી લોહ ઘાંણીમા પીલાતા-પીલાતાં તેઓ કર્મોને નષ્ટ કરી મોક્ષપદને પામ્યા પરંતુ એક નાના શિષ્યની ખાતર કોપાતુર બની નિયાણુ કરી અગ્નિકુમાર થઈ દંડકી નૃપનો દેશ બાળી નાખ્યો. આ મુજબ સંસારની માયા-મમતામાં કોઈ પ્રકારનો લાલ નથી, તેથી રાગ-દ્વેષ-હિંડનો ત્યાગ કરવો જોઈએ. આત્મ શાશ્વત છે કોઈ પ્રકારે કોઈનાથી નાશ કરી શકાતો નથી, બાળી શકાતો નથી, ભીંજવી શકાય એમ નથી માટે કડ્યાણુના અર્થી અરે ભલ્લ ? અન્યત્ર ધમાલમાં નહિ લેપાતા એક આત્માને અન્તરમાં ધારણ કરશો. ભવોભવની ભીતિ નષ્ટ થશે. બુદ્ધિના સાગર બની શકશો. અને અતે કેવલજ્ઞાન પામશો.

સમાપ્ત.

કરવા પૂર્વક નિર્મલ બનીશ ત્યારે તું પણ અનત રીત્તિ, શક્તિનો સ્વામી બનશે હાલમાં એવા વિચાર કરી એવું કાર્ય કર કે, બાજુ સારો મળી છે. તે હારી જવાય નહિ. ચાલુ જીવનમાં ખેલાડુ બની નવા ખેલો ખેલી રહેલ છે. કોઈ વખતે ભક્ત બની ક્ષમાને ધારણ કરે છે. કોઈ પ્રસંગે કોપાતુર બની ગાળો ભાડે છે. અને મામે ધસી બીજાને મારવા તૈયાર થાય છે. કોઈ વખતે ગરીબ જેવો બને છે. કોઈ પ્રસંગે પાગલતા ધારણ કરે છે કોઈ પ્રસંગે રાજા જેવો દમામ રાખે છે આવા ખેલો ખેલી શો લાભ ઉઠાવ્યો છે. વિવેક લાવવો નેઈએ. અલ્યા, રેતી પીલવાથી તેલ નીકળશે નહિ, ઘાસને પીલવાથી ઘી નીકળે ક્યાથી ? માટે ક્યા સુખની ખાતર વિવિધ ખેલ ખેલી રહેલ છે, તેથી સત્ય ધનના સ્વામી થવાશે નહિ.

હું બં દરિયાને દુર કરવા, તરવા માટે મનુષ્ય ભવરૂપી નાવ સારામાં સારી મળી છે. તે છેદાય નહિ, ભેદાય નહિ, તે માટે સાવધાન બની તરી જા, ભેદાયા, છેદાયા પછી તારૂં કાંઈ ચાલશે નહિ, અને હું બંદરિયામાં ફસાઈ પડવું પડશે માટે ચેતી જા.

સાચી સમજણ, સમ્યગ્જ્ઞાની મળવા અશક્ય છે. મુશ્કેલ છે માટે તેમની સંગતિ કરી કાચારૂપી નૌકા પકડી જલ્દી તરી જાય. અને સત્ય સુખ સાપડે તે મુજબ વર્તન રાખ.

અરે તું માનવ ? મુસાફર છે, કાયમ રહી શકે એમ

સદ્ગુરુ ઉપદેશ આપે છે, કર્મોના આધારે અરે જીવ ? શરીરનો સંગી બન્યો. એક નક્કી સમજશે. એક જે-ત્રણ-ચાર-પાંચ-ઇન્દ્રિય જાતિ રૂપે થયો છે તેમાં અકામ નિર્જરા અને પુણ્યોદયે હુલ્લ માનવલવ પામ્યો. માનવલવ પામ્યા પછી મોહ મમતાનો વેગ ખરા રૂપે હાજર થયો. તેના ચોગે વિષય-કપાયો બહાલા લાગ્યા, તો ખ્યારા લાગ્યા. તેથી આત્મિક ગુણોને એવા દબાવ્યા કે, આત્મ 'સ્વરૂપનું' ભાન બીલકુલ રહ્યું નહિ. તેથી ચારગતિ અને ચોરાશી લાખ ચોનિઓમાં અકથ્ય વેદના-વિટળના ભોગવી તેનો અંત આવ્યો નહિ. હવે મનુષ્યપણું પામી તે હુ ખોને દૂર કરવાનો સારામાં સારો અવસર છે

ભવોભવમા જે કમાણી, જે ન થઈ તેવી કમાણી કરવાની અમુલ્ય મોસમ છે તેની સફલતા કરવા આત્મ-તત્ત્વને ઓળખવાની અગત્યતા છે માટે વિષય કપાયના વિકારો અને વાસના, વિદ્વેષ કર્તા બને છે. તેઓ તો બ્યારે પરમપુરૂષાર્થ દોરવવામા આવે ત્યારે જ ટળે એમ છે. આમ હૈયામા અવધારજે, અરે આત્મનું ભૂલતો નહિ જે ભૂલીશ તો આવી મનોહર મોસમ મળવી દુષ્કર બનશે. જેમ ગ્રાહણના હાથમા હીરો આવ્યો પણ વિકથાની વાતો કરતાં દરિયામા હાથથી ખસી ગયો, કહો હવે પુનઃ પ્રાપ્ત થવો અશક્ય છે ને ? અરે વિજ્ઞાનીઓને પણ દુષ્કર છે તે મુજબ હાથમાથી મોસમ ચાલી ગઈ. કાઈ પણ પરભવમા કમાણી માથે આવી નહિ તેવી માનવ ભવરૂપી મોસમ શા

કરવા પૂર્વક નિર્મલ જનીશ ત્યારે તું પણ અનંત રીતિ,
શક્તિનો સ્વામી જનશે. હાલમાં એવા વિચાર કરી એવું
કાર્ય કર કે, જાણ સારી મળી છે. તે હારી જવાય નહિ.
ચાલુ જીવનમાં જેલાડું જની નવા જેલો જેલી રહેલ છે.
કોઈ વળતે લક્ષ્ય જની ક્ષમાને ધારણ કરે છે. કોઈ પ્રસંગે
કોપાતુર જની ગાળો લાડે છે અને સામે ધસી જીનને
મારવા તૈયાર થાય છે. કોઈ વળતે ગરીબ જેવો બને છે.
કોઈ પ્રસંગે પાગલતા ધારણ કરે છે. કોઈ પ્રસંગે રાજ
જેવો દમ્ભ રાખે છે આવા જેલો જેલી શો લાલ ઉઠાવ્યો
છે વિવેક લાવવો જોઈએ. અદ્યા, રેતી પીલવાથી તેલ
નીકળશે નહિ, ઘાસને પીલવાથી ઘી નીકળે ક્યાથી ? માટે
ક્યા સુખની ખાતર વિવિધ જેલ જેલી રહેલ છે, તેથી
સત્ય ધનના સ્વામી થવાશે નહિ.

હુ જ દરિયાને દુર કરવા, તરવા માટે મનુષ્ય લવડૂપી
નાવ સારામાં સારી મળી છે. તે છેદાય નહિ, ભેદાય નહિ,
તે માટે સાવધાન જની તરી જા, ભેદાયા, છેદાયા પછી
તાર કાંઈ ચાલશે નહિ, અને હુ જ દરિયામાં ફસાઈ પડવું
પડશે માટે ચેતી જા.

સાચી સમજણ, સમ્યગ્જ્ઞાની મળવા અશક્ય છે
મુશ્કેલ છે માટે તેમની સંગતિ કરી કાયાડૂપી નૌકા પકડી
જલદી તરી જાય.. અને સત્ય સુખ સાપડે તે મુજબ
વર્તન રાખ.

અરે તું માનવ ? મુસાફર છે, કાયમ રહી શકે એમ

લીનતા ધારણ કરવાથી જ શરીરની ચામડી ચીરાતી છતાં આત્મતત્ત્વમાં જ રમણુતાના યોગે કર્મ કલંકનો નાશ કરવા પૂર્વક કેવલજ્ઞાન પામી, જલ્દી પરમપદને પામી અનંત અવ્યાબાધ સમૃદ્ધિ પામ્યા ત્યારે પાત્રસો શિષ્યોના ગુરુ-રાજ શ્રી બધકસૂરિ ચારસો નવાણું શિષ્યોને આત્માના સ્વરૂપે લીનતા કરાવી લોહ ઘાણીમાં પીલાતાં-પીલાતા તેઓ કર્મોને નષ્ટ કરી મોક્ષપદને પામ્યા. પરંતુ એક નાના શિષ્યની ખાતર કોપાતુર બની નિયાણું કરી અગ્નિકુમાર થઈ દંડકી નૃપનો દેશ બાળી નાંખ્યો. આ મુજબ સંસારની માયા-મમતામાં કોઈ પ્રકારનો લાભ નથી, તેથી રાગ-દ્વેષ-દિંકનો ત્યાગ કરવો જોઈએ. આત્મ શાશ્વત છે. કોઈ પ્રકારે કોઈનાથી નાશ કરી શકાતો નથી, બાળી શકાતો નથી, લીંતવી શકાય એમ નથી માટે કલ્યાણના અર્થો અરે ભવ્ય ? અન્યત્ર ધમાલમા નહિ લેપાતાં એક આત્માને અન્તરમાં ધારણ કરશો. ભવોભવની ભીતિ નષ્ટ થશે. બુદ્ધિના સાગર બની શકશો. અને અતે કેવલજ્ઞાન પામશો.

સમાપ્ત.

ચમત્કાર વિદ્યા લબ્ધિનું સ્થાન તું,
 ગુરૂગમ શુદ્ધિ-ભક્તિ અર્પે સર્વ જો;
 પૂજા-ભક્તિ ધ્યાનાશય છે આત્મા,
 તત્ત્વજ્ઞાનથી નાસે મિથ્યા ગર્વજો...સહુ ૩

ચેતન શક્તિ ચેતન ભાવે દેખીયે,
 જડની શક્તિ જડ સ્વભાવે જાણીજો;
 અનંત સુખનું સ્થાનક આત્મ જાણીયે,
 અનુભવયોગે પ્રગટે તેનું ભાનજો...સહુ ૪

અખડ ઉપયોગે તું ઘટમાં જાગજો,
 દુઃખમય જાણી સઘળો આ સંસારજો;
 વક્તા ધ્યાતા ધ્યેય તત્ત્વની એકતા,
 દ્રવ્યાર્થિક નયથી મનમાં નિરધારજો...સહુ ૫

આત્મ કર્તા કર્મકરણ પણ આત્મા,
 સંપ્રદાન ને અપાદાન પણ એહ જો;
 અધિકરણ પણ આત્મને આવલોકીએ,
 પર્યાયાર્થિક નયથી હોવે તેહજો...સહુ ૬

સમજી માત્ર નયો આત્મ સ્વરૂપને,
 ટાળો મિથ્યા વિષય વાસના રાગજો;
 બુદ્ધિસાગર અવસર પામી ચેતજો,
 અન્તરથી કરજો સહુ માયા ત્યાગજો...સહુ ૭

સદ્ગુરુ ઉપદેશે છે કે, મનુષ્યો શારીરિક શક્તિના અભા-
વમા પેસાનો વ્યય કરી રસાયણાદિ દવા લેવા તત્તર અને
છે અને શક્તિવાળા અધિક દવાઓ લઈ ખુશી થાય છે
છતા તે શક્તિ ટકી શકતી નથી નહીં થતી બાક છે જરા,
ઘડપણ આવતા મનોહર ખાવા પીવાની પણ ઇચ્છા તે મુજબ
રહેતી નથી અને મનમા મુંઝવણ થયા કરે છે

આવી વિનાશી શક્તિ ખાતર જીવન પર્યાંત પ્રયાસ
કરતા હોય છે કારણ કે તેઓને દેહ દેવળમાં ખીરાજી
રહેલા આત્માની શક્તિ અનંત છે તેની માહુમ નથી તેથી
સદ્ગુરુ કહે છે અરે શક્તિ માટે મહામહેનત કરતા
માનવો ? આત્માની શક્તિ અપરપાર છે તેને શુદ્ધગમ લઈ
જાણો અને મધળી આશા-તુષ્ણાને નિવારી અન્તરમા
લગની લગાડો પછી અનુકંમે મન-વચન-તન કબજામાં
આવતા આત્મિક શક્તિનો પ્રભાવ-મહિમા કેવો છે તે
માહુમ પડશે, અનુભવના આવશે

અરે મહાશય ? જે કેવલજ્ઞાન પામ્યા છે અને
સિદ્ધ પાય છે તે જાગ્યવ તોએ પ્રથમ રાગ-દ્વેષ અને મોહ-
માયા-મનતાનો ત્યાગ કરવા પૂર્વક અન્તરાત્મા બની તથા
પાચ ઇન્દ્રિયો-અને માનસિક વૃત્તિઓ આત્મિક ચુષ્પામા
ચોગ્રવાની માગી દવા કરી છે તેથી અનુકંમે તે ભવમા
અન્ય ભવના કેવલજ્ઞની બની અઘાતીયા-કર્મનો પ્રાપ્ત
રી અનંત શક્તિના દવાની થયા છે સિદ્ધ-મદ્દ મુક્ત બન્યા
છે આવી શક્તિ અરે ! કહ્યાનુ કાની તારામા છે અને